

Komplement till "RIKSTAXEN 75 ÅR"

Gustaf von Segebaden

Arbetsrapport 75 2000

SVERIGES LANTBRUKSUNIVERSITET
Institutionen för skoglig resurshushållning
och geomatik
S-901 83 UMEÅ
Tfn: 090-786 58 25 Fax: 090-14 19 15, 77 81 16

ISSN 1401-1204
ISRN SLU-SRG-AR--75 --SE

Komplement till ”RIKSTAXEN 75 ÅR”

Som framgår av förordet i rapporten¹, visade det sig i ett skede vara nödvändigt att skära ned manus. Det som då togs bort var i allt väsentligt referat av diskussioner vid olika sammankomster samt av anslags- och budgetbehandlings. Emellertid kan även dessa delar, som ger en mera detaljerad bild av skeendet, ha ett visst bevarandeintresse. De har därför sammanställts i detta ”komplement” till rapporten.

Uppsala den 6 februari 2000

Gustaf von Segebaden

Kapitel 1. Förspelet

Sidan 7, Kommissionens förslag, stycke 1:

Kommissionen, som alltså fick sitt uppdrag den 10 december 1908, arbetade snabbt och kunde redan den 30 mars 1909 avrapportera detta till skogsvårdsstyrelserna. Under tiden hade landssekreteraren Axel Schotte (1860-1923), med hänvisning till Wedholms motion och utskottsutlåtandet, väckt en motion i riksdagen om anslag till undersökning av landets skogstillgångar, där han bl.a. skriver: ”En mera utvecklade lagstiftning till reglerande af landets skogshållning med sina skogar är trängande och det i högre grad ju mer det kan befaras att skogskapitalet årligen minskas i stället för att vidmakthållas. Hvarje sådan lagstiftning blir emellertid mer eller mindre irrande och oviss till sina verkningar, om tillgång ej finnes till systematiskt utförda sakkunniga undersökningar om tillväxten och virkeskonsumtionen. Stödd på sådana undersökningar kan lagstiftningen också lättare anpassas efter olika landsändars behof. Då de ifrågasatta undersökningarna och deras bearbetande torde taga 4 år i anspråk, synes hvarje uppskof med deras igångsättande böra om möjligt undvikas.”

Sid. 13 fr.o.m. stycke 5 och kapitlet ut:

Remissbehandlingen

Skogsvårdsstyrelsernas förvaltningsutskott gjorde framställan hos Kungl. Maj:t i enlighet med kommissionens förslag. Det hela måste ha skett mycket snabbt, ty redan den 2 april 1909 (kommissionens betänkande är daterat den 30 mars!) hade ”Kungl. Maj:t befallt domänstyrelsen skyndsammast afgifva underdånigt utlåtande” över förslaget. I sitt remissvar, daterat den 7 april 1909, framhåller domänstyrelsen ytterligare skäl för taxeringen, nämligen de sociala konsekvenserna om den träförbrukande industrin inom kort tid måste begränsas av råvarubrist. Detta skulle ”framkalla en nationell kris, hvars räckvidd knappt torde kunna öfverskådas”. Man tillstyrker att framställningen om provtaxeringen skall bifallas.

Framställningen remitteras också till den då arbetande Norrländska Skogsvårdskommittén, som hade i uppdrag att utreda de åtgärder ”som kunna böra vidtagas för att åstadkomma en rätt vård af kronans och de under skogsstatens tillsyn ställda skogarna i Norrland och Dalarna m.m.” Kommittén anser i sitt yttrande, av den 1 november 1909, att det är synnerligen angeläget att ju förr dess hellre erhålla en så vitt möjligt tillförlitlig utredning om de svenska sko-

¹ RIKSTAXEN 75 ÅR. Utvecklingen 1923 – 1998. SLU, Inst. för skoglig resurshushållning och geomatik, Rapport 8, 1998.

garnas nuvarande virkestillgång, deras årliga tillväxt samt mängden virke som årligen tas ut ur dessa. Med hänsyn till ”rådande skiljaktiga bestämmelser rörande skogshushållningen” bör resultat kunna erhållas länsvis både för varje område med särskild skogslagstiftning som för kronans och enskildas skogar var för sig. Genom utredningen skulle man få uppgifter om virkestillgång och tillväxt vid den tidpunkt då taxeringen utfördes, men de skulle inte visa om skogsförhållandena var tillfredsställande eller ej. Därför borde beståndsavgränsningen göras så, att man senare kunde jämföra resultaten från taxeringen med uppgifter från Skogsförsoксanstaltens provvytor i slutna bestånd för olika marker och åldrar. Anstaltens bearbetning av sitt provytematerial bör därför påskyndas, så att resultatet kan vara färdigt när den planerade taxeringen av landets skogar beräknas vara avslutad!

När det gäller taxeringsprocenten har kommittén låtit göra en egen utredning. På en karta i skala 1:50 000 över ca 200 000 ha i Stockholms län har man lagt ett linjenät med 1 km mellan linjerna och gjort en karttaxering av ägoslagen. Den då erhållna ägoslagsfördelningen har man sedan jämfört med kartbeskrivningens. ”Härvid har emellertid kommittén icke funnit något afgörande bevis för, att en linietaxering till 0,5 - 1 procent å en areal af 200,000 hektar lämnar ett tillfredsställande resultat beträffande ägoslagens fördelning.” Försökstaxeringen är nödvändig, men den föreslagna uppskattningsprocenten måste höjas om en verklig och systematisk utredning om den lämpligaste taxeringsprocenten skall kunna erhållas. Försöket anses emellertid inte behöva omfatta hela Värmlands län, utan man föreslår i stället ett område om ca 710 000 ha utmärkt, bildat av Älfvals, Färnebo, Nyeds, Ölme och Väse härader. Därinom finns också under senare år verkställda taxeringar och trädräkningar på ca 246 000 ha skogsmark med minst 5 %, i vissa fall 10 %, taxeringstäthet, som kan utnyttjas för jämförelse med försökstaxeringens resultat. Taxeringsprocenten vid försöket borde väljas till 1 %, varigenom man skulle få material till jämförelser och kombinationer för taxeringsprocenter av 1; 0,5; 0,33; 0,25; osv.

Två av ledamöterna i kommittén, Hugo Fahlén och P. O. Welander (1868-1952) har avgivit ett långt särskilt yttrande, som huvudsakligen behandlar taxeringsprocenten. Det utmynnar i att försöket skall begränsas till omkring 300 000 ha, där hela arealen redan är taxerad och delvis trädräknad. Här skall man företrädesvis taxera till 2 % och på mindre delar till 5 %. Welander vänder sig också mot kommissionens påstående, att man genom undersökningen skulle få en god uppfattning om den mängd skog som växer så litet att den från skogshushållningssynpunkt bör avverkas, samt att det skulle bli möjligt att avgöra om det ofta hörda talet, att avverkningarna är för små i förhållande till skogens ålder, är berättigat.

Diskussionen vid mötet den 17 december 1909

Närmast med anledning av Norrländska Skogsvårdskommitténs remissyttrande anordnade Föreningen för skogsvård ett möte på Hotell Fenix i Stockholm den 17 december 1909. Det besöktes av mer än 200 personer, bl.a. av jordbruksministern, Oscar Nylander (1853-1920), samt från Norge föredraganden hos skogsdirektören, skogskonsulenten, senare själv skogsdirektör, Henrik Ielstrup (1875-1927) och skogförvaltaren Thorvald Kiær (1870-1941), styrelseledamot i Hedemarkens Skogsällskap och där engagerad för skogstaxering, båda medlemmar i föreningen och utbildade vid Skogsinstitutet. - Vi får en god bild av vad som utspelades vid mötet i Skogsvårdsföreningens Tidskrift 1910.

Det började med ett inledande föredrag av Henrik Hesselman: Några synpunkter rörande den föreslagna taxeringen af Sveriges skogar, vilket skulle följas av ett föredrag av Henrik Petterson: Om sannolikhetskalkylens tillämplighet vid kontroll af taxeringsresultat. Därefter var det allmän diskussion.

Hesselman inleder sitt anförande med några meningar om skogsmännens strävan mot en förbättrad skogsvård, men att deras diskussioner om avverkningsfrågor som rör hela landets skogar präglas av en "högst betänklig och för den kritiske iakttagaren starkt framträdande brist. Vi känna icke våra skogar. Vi ha ingen kunskap om det virkeskapital, som finnes i dem, knappast en aning om tillväxten." Snart är han dock inne på taxeringsprocenten och sannolikhetskalkylen, vilket sedan upptar huvuddelen av hans föredrag. "De i skogstaxering mycket erfarna män, som sitta i den nyss omtalade kommissionen anse sig kunna försäkra, på grund af den erfarenhet, som de redan äga, att man med de föreslagna taxeringsprocenterna skall kunna nå den önskade noggrannheten. Men med denna personliga erfarenhet bör man ej låta sig nöja, en försökstaxering, såsom kommissionen föreslagit, bör först företagas, för att pröfva metodens noggrannhet." På den taxeringen bör man ställa två oavvisliga krav: Den bör omfatta ett arealmässigt betydande område, och detta bör väljas så att det kan anses typiskt för våra svenska skogsförhållanden, och det bör vara någorlunda naturligt avgränsat eller i sig innehålla flera olika, naturliga områden, som verkligen kan jämföras med andra typiska områden i landet. Vad områdets storlek beträffar måste det vara tilltaget så pass, att man verkligen kan få svar på frågan hur långt man kan gå ned med taxeringsprocenten vid undersökning av *stora* områden. Hesselman erinrar om den erfarenhet man har från tidigare taxeringar:

"1) Virkeskapitalet å ett större skogsområde kan med en för praktiskt ändamål tillfredsställande noggrannhet uppskattas genom taxering på en viss procent av arealen (genom linjetaxering).

2) Den erforderliga procenten är mindre, när det gäller större än när undersökningen afser mindre områden."

Därav kan man dra de två allmängiltiga slutsatserna att produktionens variation inom ett någorlunda stort naturligt område är i viss mån lagbunden, samt att variationen inte ökar i samma proportion som områdets storlek växer, utan i avsevärt mindre skala. "Det är den logiska slutsatsen af den i mom. 2 omnämnda erfarenheten. Därför duger det ej att af en försökstaxering inom ett litet område söka sig fram till den taxeringsprocent, som kan användas för ett stort. Ett sådant förfaringssätt är principiellt felaktigt under förutsättning att den i mom. 2 omnämnda erfarenheten är riktig. Det skulle vara riktigt, om variationen växte med områdets storlek."

Vid taxeringsförsöket bör ett stort område, motsvarande våra större landstingsområden och med skogsförhållandena någorlunda typiska för landet, uppskattas med den högsta taxeringsprocent som man av ekonomiska skäl anser sig kunna använda vid "rikstaxeringen". Den bör dock inte gärna vid försöket vara högre än den procent som erfarna taxerare funnit vara användbar för *stora områden*.

Men hur skall resultatet kontrolleras? Det bör ske på ett sådant sätt, att inga principiella invändningar skall kunna göras mot kontrollmetoden. Och den bör också kunna användas vid taxeringen av de andra områdena i landet. En sådan metod har man enligt Hesselman i sannolikhetskalkylen, och kontrollen av försökstaxeringen bör därför gå ut på om den kalkylen kan användas även i detta fall.

Man kan då gå till väga på följande sätt. Taxeringslinjerna indelas i 1 eller 2 hektar stora områden (dvs. 1 eller 2 km långa stycken vid 10 m linjebredd). För varje sådant område uträknas virkesförrådet, varefter medeltalet beräknas. Medelst de enskilda områdenas avvikelser mot detta medeltal beräknas den sannolika avvikelsen. Variationskalkylen säger, att om detta medeltal är ett uttryck för den lagbundna variationen, så fördelar sig de enskilda talen kring den sannolika avvikelsen på ett lagbundet sätt. Det skall då finnas så och så många tal av exv.

10 000 som avviker från medeltalet med högst hälften av den sannolika avvikelser, så och så många tal som avviker högst dubbelt så mycket etc. Man kan jämföra sina tal med dem i matematiska tabeller. Är överensstämmelsen god, är det erhållna medeltalet ett uttryck för den lagbundna variationen.

Men man bör ytterligare kontrollera materialet genom att undersöka om talen fördelar sig symmetriskt kring medeltalet enligt binominalkurvan. Är överensstämmelsen god mellan talens variation och binominalkurvan, är det erhållna materialet uttryck för en lagbunden variation. ”Jag kan då med matematisk visshet uttala mig om värdet av medeltalet såsom representant för hela området. Detta medeltal är behäftadt med ett sannolikt fel, men felets storlek är lätt att bestämma med en ganska enkel formel. Låt mig säga, att detta sannolika fel är 2 % af medelproduktionen. Enligt sannolikhetskalkylen kan jag då hålla 4 mot 96, att det verkliga felet icke är 6 % och 7 mot 9 993, att det icke är öfver 10 %. Öfverföra vi detta på taxeringen, kan man säga, att af 100 på samma sätt utförda taxeringar af området endast 4 skola lämna ett medeltal som är 6 % högre och endast 7 af 10 000 ett medeltal, som är 10 % högre. En taxering med ett sannolikt fel af 2 procent öfverträffar därför vida de fordringar, som man från praktisk synpunkt kan ställa på undersökningen. På det sättet tänker jag mig, att försöksresultatet bör kontrolleras. Får jag godt resultat med en viss procent, kan jag ju sedan genom utplockande af vissa linjer eller delar af linjer pröfva, om äfven lägre taxeringsprocenter äro användbara.”

Man vet dock inte med säkerhet om skogarna är sådana att produktionen på ett stort område varierar efter sannolikhetslagarna. Ser man på talens fördelning från kommissionens taxering på pappret (i tablån nedan: ”I verkligheten”) finner man en mycket god överensstämmelse med fördelningen enligt sannolikhetskalkylens fordringar. En 0,1 % taxering av 200 000 ha gav ett sannolikt fel på 10 %. Medelförrådet var 49,93 m³. På området fanns 1 000 taxeringslinjer om 200 ha. Varje linje motsvarade alltså en 0,1 % taxering. De enskilda linjernas avvikelser från medeltalet, jämfört med sannolikhetskalkylens, är följande:

Avvikelse, %	I verkligheten	Enl. sannolikhetskalkylen
Högst 5	263	264
” 10	501	500
” 15	700	688
” 20	837	823
” 25	904	908
” 30	960	957
” 35	985	982
” 40	994	993
” 45	1 000	1 000

”Öfverensstämmelsen mellan verklighet och teori är, såsom herrarna se, högst märklig. En framstående matematiker, med hvilken jag samtalat om saken, har betecknat den som synnerligen vacker. Den af kommissionen anordnade försökstaxeringen ger sålunda godt hopp om att man skall kunna använda sannolikhetskalkylen som en kontrollmetod. Från skogsbiologisk synpunkt kan mot försöket anmärkas, att de undersökta och för ändamålet sammanslagna skogarna härstamma från olika delar af landet. Så mycket märkligare är den lagbundenhet man funnit. Den kan svårigen vara tillfällig.”

Mot Norrlandskommitténs förslag att endast taxera 700 000 ha och till 1 % anmärker Hessman, att det blir en ganska onaturlig uppdelning av Värmland, men att resultatet av en sådan undersökning bör prövas med sannolikhetskalkylens hjälp. ”Grava anmärkningar kunna däremot riktas mot det af herrar FAHLÉN och WELANDER i reservation afgifna förslaget. För det första vilja de endast försökstaxera 300,000 har. Arealen är för liten, men hvad värre är, de vilja kontrollera resultatet genom beståndstaxeringar af ett mindre område. Det är tydligen en ytterst vansklighets sak att bygga på en sådan jämförelse, där man helt blir hänvisad till tillfälligheternas spel. Får man en öfverensstämmelse mellan linjetaxeringen och beståndstaxeringen af det mindre området, vet man svårigen, hur mycket man kan bygga på denna. Utslaget beror på den använda ytan, och saken undandrar sig en skarpare analys.”

Om försökstaxeringen av Värmland skulle visa att sannolikhetskalkylen inte kan användas som kontrollmetod på grund av skogens beskaffenhet, anser Hesselman att man bör avstå från den stora och dyrbara riksskogstaxeringen. ”Den vikt och betydelse, som en rikstaxering kan ha för landets skogspolitik får den endast, om resultaten kunna effektivt och säkert kontrolleras.”

Därefter uppehåller sig Hesselman något kring linjesystemets utläggning i Värmland, bl.a. borde man utnyttja marina gränsen för att få en naturlig gräns mellan de två föreslagna delarna. Han framhåller vidare att man genom rikstaxeringen också skulle få uppgifter om hur skogarna är sammansatta, hur skogstyperna och markslagen är fördelade, m.m. Det materialet bör läggas till grund för skogskartor, ”som kunna blifva utaf det mest intressanta och upplysande slag.”

Hans avslutning är storslagen: ”Jag tror, att det icke är för mycket sagdt, att en sådan undersökning skall, om den kommer till stånd, inleda en ny æra i den svenska skogsvårdens historia. Vi skulle i många afseenden höja oss från gissningarnas och de personliga hugskottens nivå till det arbetsplan, där de stora riktlinjerna bestämmas af en fast och säkert fotad kunskap om Sveriges skogar. Men först böra vi undersöka möjligheterna för detta stora företag, så att vi kunna vara vissa på, att det blir ett godt och på säkra grunder fotadt företag. Vinnes genom en försökstaxering af Värmland öfvertygelse härom, då finnes, mina herrar, ingen appell, då måste det heta: Sveriges samtliga skogar skola undersökas och taxeras till fäderneslandets båtnad för nutid och framtid!”

Efter Hesselmans presentation av en från /dåtida/ statistisk synpunkt invändningsfri kontrollmetod för taxeringens resultat fanns det inte mycket för Henrik Petterson att tillägga. I tidskriften inleds hans tryckta föredrag med följande stycke.

”Nedanstående framställning var afsedd till inledningsföredrag vid Föreningens för skogsvård möte den 17 december 1909. Härvid blef emellertid undertecknad i så väsentliga delar förekomen af doktor HESSELMAN, att jag, för att undvika onödiga och tidsödande upprepningar, afstod från att hålla ett sammanhängande föredrag. Ehuru jag sålunda vid mötet inskränkte mig till att söka klargöra grunderna för en variationsstatistisk behandling af undersökningsmaterialet, anhåller jag att här få meddela hela föredraget, i hopp att frågan därigenom skall blifva ytterligare belyst. *H. P-n.*”

Det är inte svårt att föreställa sig vilken förvåning det måste ha väckt bland de församlade, att det är botanisten Hesselman som ger lösningen på hur taxeringen skall kunna kontrolleras med statistikens hjälp!

I Pettersons föredrag, eller kanske rättare uppsats, vill jag här endast uppmärksamma vad han säger om taxeringslinjens uppdelning. ”Om man nu skall tänka på att tillämpa denna metod

/sannolikhetskalkylen/ vid en skogstaxering, så måste sättet för protokollsföringen möjliggöra en långt gående uppdelning af den taxerade ytan. Den af kommissionen föreslagna beståndsvis förda längden är därför oundgängligen nödvändig. Likaså ha vi tänkt oss, ehuru det ej utsäges i betänkandet, att oafsedt beståndsgränser, längden skulle afslutas för hvarje kilometer, d. v. s. en hektar stora profytor, hvilkas inbördes variationer sedermera kunna jämföras med den ideala variantfördelningen.” - Det går inte att i dag avgöra, huruvida det Petterson här skriver om taxeringslinjens uppdelning i kilometerlånga stycken är en efterhandskonstruktion sedan han hört Hesselmanns föredrag. Det finns emellertid ingenting i kommissionens skrivning eller formulär till stamlistor som tyder på att man tidigare verkligen tänkt sig en sådan uppdelning.

Den efterföljande diskussionen inleds med ett längre anförande av skogschefen vid Uddeholms AB, fil. dr Fredrik Lovén (1847-1929), med exempel från taxeringar av företagets skogar som stöder det framlagda förslaget. Givetvis deltar också P. O. Welander i diskussionen. I tidskriften har dock hans inlägg försetts med den kostliga redaktionella fotnoten: ”Då de läsare, som icke voro närvarande vid sammanträdet, sannolikt finna, att många repliker gentemot jägmästare P. O. Welander icke korrespondera med hans yttranden, så beror detta därpå, att jägmästare Welander företagit korrigeringar i referatet af sina yttranden, som sträcka sig icke blott till formen, utan också till det sakliga innehållet.”

Jag tycker att man nästan kan spåra en viss uppgivenhet hos Hesselmann, när han avslutar ett genmäle mot Welander med dessa ord: ”Herr Welander har klagat öfver att vi icke i vår framställning lämnat bevis för sannolikhetskalkylens satser. Men om man för herr Welander och andra skulle nödgas förklara dessa på differential- och integralkalkyl grundade beräkningar, då skulle man vara tvungen att hålla på i många, många dagar. Något sådant är ju icke möjligt i ett föredrag eller i en diskussion.”

Hovstallmästaren Gösta Tamm (1866-1931), som är ordförande i den Norrländska Skogsvårdskommittén, säger i ett inlägg att man till denna kallat Henrik Petterson för att förklara några av kommissionens uttalanden. ”Jag kan icke förneka, att jag då fick den uppfattningen, att jägmästare Petterson icke kunde på ett för oss fullt öfvertygande sätt ådagalägga, att han själf var alldeles genomträngd af tron på att bevisen skulle utfalla positivt,” Och Tamm fortsätter lite senare: ”Nu har för öfrigt saken kommit i ett annat läge, ty här har framlagts bevis af doktor Lovén för att verkligheten bekräftar den påstådda möjligheten att kunna använda en metod i öfverensstämmelse med den föreslagna. Doktor Hesselmann har äfvenledes med bevis, *hvilka icke förekomma i kommissionens betänkande*, ådagalagt, att teorien bekräftar dessa påståenden. Under sådana förhållanden får jag säga, det må nu vara aldrig så nytt detta och icke hafva förelegat i föregående utredningar, att man dock måste och detta med glädje böja sig för de talande bevisen, som styrka möjligheten af denna undersökning, som här blifvit ifrågasatt. Och en undersökning *måste* vi hafva.” - Petterson känner sig naturligtvis träffad av Tamms påståenden, och han förklarar sig bl.a. med att han ”då hade en något större tro på möjligheten att äfven utan sannolikhetskalkyl kontrollera taxeringen - genom jämförelsen mellan de olika linjernas resultat - än vad jag nu har, efter ett djupare in-trängande i frågan. Det var emellertid glädjande höra hovstallmästare Tamm ställa sig på den ståndpunkten, att försöket må göras som vi föreslagit och att bevisen må komma efteråt.”

Deltagarna från Norge, Ielstrup och Kiær, beskrev hur man gått till väga vid ”områdestaksten” av Aamots härad, ca 100 000 ha skogsmark, som hade satts i gång 1907 och som ännu pågick. Arealbeskrivningen skedde längs kompasslinjer med 1 km avstånd och tillväxtundersökningen - under de två första åren - på provytor på minst 1 dekar (= 0.1 ha) utefter eller i anslutning till linjerna. Man eftersträfvade att lägga provytorna i den ”obetinget mest normale

skog”. År 1909 hade man måst sluta med provytor (de var ju inte objektivt utlagda!) och i stället övergått till en totalmätning inom 5 m på båda sidor om kompasslinjen, dvs. en linjetaxering till 0,1 %. (År 1910 taxerade man om en del av de först inventerade områdena med linjetaxering, för att få underlag till att korrigera provydetaxeringarna.) De sammanfattande slutsatserna från taxeringen är följande:

- Man har på ett förhållandevis billigt sätt skaffat sig kartor över skogsmarken och över trädslagens fördelning;
- Man har fått en någorlunda god inblick i vad skogen har för förråd och årlig tillväxt;
- Man har fått se att skogarna inte på långt när har det förråd och den tillväxt som de med rationell vård skulle ha;
- Man har fått kännedom om avverkningen /men hur?!/ och tillväxten och kan göra en nettobalans för hela skogen.

I den fortsatta diskussionen yttrar sig bland andra överjägmästaren Uno Wallmo och lektorn vid skogsinstitutet, jägmästare Tor Jonson (1880-1925), vilka båda talar för kommissionens förslag och den anvisade kontrollmetoden samt poängterar betydelsen av en god bonitering.

Förnyade remissyttranden

Kort efter diskussionen i Skogsvårdsföreningen och bl.a. med anledning av en tidigare artikel i Svenska Dagbladet den 2 maj 1909 av fyra skogstjänstemän, ”nämligen jägmästaren i Finspongs revir J. E. Kinman, jägmästaren i Stockholms revir Alex. Maass, jägmästaren i Ölands revir P. O. Welander, som tillika är en af reservanterna i den norrländska skogsvårdskommittén samt t.f. lektorn vid skogsinstitutet i skogsindelning m.m. Tor Jonson”, avger domänstyrelsen ett förnyat yttrande den 20 december 1909.

I tidningsartikeln hade en rad anmärkningar framförts mot kommissionens förslag, och den avslutades på följande sätt: ”Om vikten och önskvärldheten af denna undersökning äro vi således, som förut sagts, fullt eniga med förslagsställare och kommitterade och vi hafva tagit till orda endast af önskan att denna allmänviktiga fråga måtte erhålla en enligt vår åsikt erforderlig vidare utredning och detta icke blott i de punkter vi här hunnit beröra, så att de medel, som det är att hoppas riksdagen anvisar, må blifva på bästa sätt utnyttjade. Bäst torde frågan vidare behandlas af den begärda kommissionen, som äfven skogsvårdsstyrelsernas kommitterade själfva ansett önskvärd. Vi hysa blott den från kommitterade bestämdt afvikande meningen, att kommissionen behöfver i flera väsentliga punkter bearbeta förslaget redan innan något arbete ute på marken börjar. Beträktadt som försöks-taxering torde för öfrigt då icke hela Värmland och den, äfven för staten, afsevärda summan af 50 000 kr. erfordras. En klok försiktighet torde till och med föredraga att taga ett mindre försöksobjekt, emedan de fel i metoden, som kunna upptäckas, möjligen kunna rättas för ett mindre område men knappast för ett helt län, hvilket därigenom i fråga om undersökningens resultat ej blefve jämförbart med det öfriga landet.”

Domänstyrelsen noterar i sitt yttrande att vid mötet med Skogsvårdsföreningen Tor Jonson förklarar, att han nu anslöt sig helt till kommissionens förslag, samt att ordföranden i Norrländska Skogsvårdskommittén, Tamm, förklarar om det som framkom vid mötet hade förelagat, när ärendet behandlats i kommittén, så torde han ha anslutit sig till det ursprungliga förslaget.

När styrelsen avgav sitt förra yttrande hade den utgått från, att den kommission som skulle utses för att övervaka och leda taxeringens utförande också skulle pröva själva taxeringsmetoden. Därefter hade dock andra yttranden främst kritiskt behandlat metoden och sättet att

kontrollera denna. Detta förhållande tillsammans med det nya som framkom vid "mötet" ger styrelsen anledning att ånyo yttra sig. Den anser bl.a. att försökstaxering av hela Värmland är att föredra framför de två förslag till mindre försöksområden som har framlagts. Vidare har man anmärkt på att kommissionen vid utredningen på pappret av taxeringsprocenten har konstruerat en tänkt skog, som så väsentligt avviker från verklighetens att resultatet kan ifrågasättas. Såväl skogen som dess delars form är rektangulär, virkesförrådet är jämnt fördelat inom bestånden och några större skoglösa områden finns inte. Man har också pekat på en felkälla som skulle vidlåda linjetaxeringen, nämligen ovissheten i många fall om gränsträden skall räknas in eller ej.

Domänstyrelsen bestrider inte "att själfva den ifrågasatta taxeringsmetoden bör underkastas en än grundligare utredning, förr än den försökstaxering må äga rum, som ursprungligen afsetts i skogsvårdsstyrelsernas framställning. En sådan utredning af taxeringsmetoden anser styrelsen likväl numera delvis vara förebragt genom den utveckling och tillämpning av sannolikhetskalkylen, som vid skogsvårdsföreningens möte den 17 innevarande december framlagts. Och det afsedda målet måste anses vara af sådan allmän och stor betydelse, att det icke får uppgifvas. För att verkligen vinna detta mål anser sig domänstyrelsen därför fortfarande böra hemställa, att skogsvårdsstyrelsernas förevarande framställning måtte bifallas och en försökstaxering af hela Värmlands skogar komma till stånd."

I ett genmäle upplyser Hesselman om att man vid konstruktionen av den teoretiska skogen bl.a. använt sig av material från de virkesrika kronoparkerna och häradsallmanningarna i Östergötland och Södermanland samt från de virkesfattiga, på ljunmarker rika kronoparkerna i Halland och Bohuslän. "Linjetabellerna" för de senare skogarna innehåller mest nollrutor, vilket tyder på att det finns betydande sammanhängande kalmarker eller unga skogsodlingar. "Man kan därför svårligen anmärka mot kommissionens försök att de använda skogarna varit särskildt gynnsamma för försöket, förr tvärtom." När det gäller anmärkningen rörande kantträden, kan man t.ex. använda den metoden att man på ena sidan av linjen tar med samtliga kantträd (dvs. de som står på själva gränsen) vid klavningen, medan de på andra sidan uteslutas helt. "Det är ju en i praktiken ytterst enkel och från matematisk synpunkt fullt tillfredsställande metod." - Den metoden att hantera kantträden hade Hesselman fått sig anvisad av professorn i mekanik och matematisk fysik vid Stockholms Högskola, Ivar Fredholm (1866-1927), som hade rådfrågats rörande den föreslagna taxeringen av både Welander och kommissionen. - Det kan vara värt att nämna att man sedan i riksskogstaxeringen har behandlat kantträden efter denna regel under alla år.

Den 15 januari 1910 gör skogsvårdsstyrelsernas rikstaxeringskommission genom sin ordförande, Theodor Adelswärd, en förnyad framställning "till Konungen". Med stöd av ett utlåtande av Fredholm, Hesselmans föredrag och Pettersons "upsats" anhåller man om "att en afvikelse från den ursprungliga planen /för försökstaxeringen/ i de riktningar, som inom norrländska skogsvårdskommittén föreslagits, icke må ifrågakomma". Däremot tillstyrker man "livligt" Hesselmans förslag att använda marina gränsen vid delningen av Värmland i två försöksområden. Detta medför dock en merkostnad av 10 000 kr, varför anslaget till försökstaxeringen föreslås till 60 000 kr. - Det beloppet motsvaras i dagens penningvärde (1998) av dryga två miljoner kronor.

Med anledning av den förnyade framställningen från kommissionen avger strax därefter, den 29 januari, även den norrländska skogsvårdskommittén "till åtlydnad af nådig föreskrift" ett förnyat yttrande. Genom de förtydliganden och tillägg som gjorts, anses frågan ha kommit i ett delvis nytt sakläge. "Försökstaxeringens ändamål skall nu vara att undersöka, huruvida och i hvilken mån en på åtskilliga andra områden med fördel använd metod, den s. k. probabili-

tetskalkylen, är tillämplig äfven med afseende på uppskattning af skog, d. v. s. spørgsmålet har öfvergått från att vara af öfvervägande praktisk innebörd till att vara hufvudsakligen vetenskapligt. Vid sådant förhållande och med hänsyn till de uttalanden i ärendet, som af vetenskapsmän nu afgifvits, vill kommittén icke ställa sig afvisande mot bifall till framställningen sådan densamma numera, efter friherre Adelswärds inläga, föreligger.”

Riksdagsbehandlingen

Axel Schottes motion. Den av Axel Schotte tidigare omnämnda motionen i Andra kammaren (II:81) vid 1909 års riksdag om anslag med 50 000 kr för att påbörja en sakkunnig undersökning av landets alla skogar, följdes av en senare motion (II:231) med hemställan av att anslaget i stället måtte utgå till försökstaxeringen av Värmland. Statsutskottet föreslog den 10 maj 1909 (utlåtande nr 172) att motionerna inte skulle bifallas, eftersom även Kungl. Maj:t fått framställan om medel och proposition kunde förväntas till nästa års riksdag. Utskottet delade dock motionärens uppfattning ”att en undersökning af landets skogar skulle vara af stor betydelse för befordrande af en rationell skogsskötsel”. Riksdagens båda kamrar följde utskottets förslag (protokoll I:44 och II:65). Vid överläggningen i Andra kammaren yttrade sig herrar Schotte och Starbäck (1863-1931). Schotte tackade för statsutskottets välvilliga behandling av motionen och talade sedan om nyttan av undersökningen. Bland annat skulle man kunna få ett mått på husbehovsförbrukningens storlek genom att från totala avverkningen - uträknad via stubbregistreringen - dra den virkesmängd som enligt statistiken gått åt för industrins behov. /Kanske lite väl optimistiskt!/ Starbäck, ledamot av statsutskottet men frånvarande när motionen behandlades där, ber att till protokollet få uttala ”att det är ett synnerligen beaktansvärdt ändamål, för hvilket herr Schottes motion blifvit väckt, äfvensom den förhoppningen, att däri föreslagna åtgärder i en snar framtid må blifva realiserade”.

Kungl. Maj:ts nåd. proposition 1910:143. I proposition den 4 april 1910 föreslår så Kungl. Maj:t att ett förslagsanslag på 60 000 kr skall beviljas på extra stat för år 1911 till försökstaxeringen, med rätt för Kungl. Maj:t att under år 1910 förskottera erforderlig del av beloppet. Departementschefen - Oscar Nylander, som ju deltog i det stora ”diskussionsmötet” den 17 december 1909 - säger sig för egen del vara ”lifligt öfvertygad om den stora betydelsen af en utredning sådan den nu ifrågasatta, hvilken skulle blifva af grundläggande betydelse för ett ekonomiskt tillvaratagande af en af vårt lands viktigaste inkomstkällor. Det är emellertid uppenbart, att en utredning af så omfattande art icke kan verkställas utan afsevärda pekuniära uppoffringar och att, därest företaget skall kunna komma till stånd, de för ändamålet erforderliga penningmedel måste gäldas af statsverket. I betraktande af frågans utomordentliga betydelse för hela landet och med hänsyn jämväl till den offervillighet, statsmakterna ständigt visat beträffande skogsväsendet, tvekar jag dock icke att tillstyrka Kungl. Maj:t att hos Riksdagen äska medel för ifrågavarande ändamål. ... Genom berörda försökstaxering skulle, enligt min uppfattning, klarhet vinnas, bland annat, om möjligheten af kontroll utaf resultatets riktighet samt om de med en linjetaxering förbundna kostnader, allt ämnen, som äro afgörande för frågan, huruvida den föreslagna rikstaxeringen är ekonomiskt utförbar eller ej.”

Jordbruksutskottet är i sitt utlåtande (nr 79) den 3 maj 1910 mycket positivt till den föreslagna taxeringen av landets skogar och har inget att erinra mot vare sig planen för försökstaxeringen eller kostnadsberäkningen, utan föreslår att propositionen skall bifallas. När utskottets hemställan sedan behandlas i kamrarna blir det däremot diskussion, som i båda dessa leder till votering.

I Första kammaren hade utlåtandet bordlagts den 4 och 6 maj, när det den 7 maj togs upp till avgörande. Här några utdrag ur de inlägg som då gjordes:

Herr Åström: ”Den fråga, som här föreligger, synes ju vara ganska obetydlig, och det är väl därför, som den icke har föranlett mer opposition, än hvad man kan finna af detta utskotts-betänkande. ... Emot det slut, hvartill utskottet kommit, har jag ingenting att anmärka, men däremot dess mer emot den föreslagna planen för undersökningen. De betänkligheter, som jag i detta fall hyser, skulle jag dock kunnat låta falla, om det icke vore så, att jag anser den föreslagna kontrollåtgärden alltför ofullständig och alltför otillförlitlig. När jag är öfvertygad här-om och då det resultat, hvartill undersökningen kommer, väl egentligen afser att utgöra den grund, hvarpå framtida förändringar i vår skogslagstiftning skola byggas, anser jag, att här föreslagna försök är farligt. - Jag förstår icke, hvarför man, ... , icke vill tillgodogöra sig den erfarenhet, som redan finns. ... Försök med lågprocentig taxering hafva redan förut skett, och detta icke endast på små områden, utan på mycket stora sådana. Alla enskilda skogar i lappmarken t.ex. äro undersökta medelst tvåprocentig taxering. Man har sedan varit tvungen att där anställa nya undersökningar, och dessa hafva visat, att de första undersökningarna varit mycket felaktiga. Det är då eget, att man nu skall hafva för afsikt att upprepa dessa försök - d.v.s. icke direkt upprepa dem, ty härvidlag afser man ju icke att åstadkomma tvåprocentig taxering, utan man afser att gå ned till $\frac{1}{2}$, ja t.o.m. till $\frac{1}{10}$ procent. Det kan väl aldrig vara möjligt, att man genom att sänka procenten skall vinna ett säkrare resultat. - När det gällde undersökningar i Lappmarken, var det endast fråga om att utforska skogstillgången, skogskapitalet, men här tänker man komma något längre. Här afser man äfven att utforska trädens olika dimensioner, tillväxtprocenten och skogsmarkens beskaffenhet samt därtill äfven årsafverkningens storlek. Det sistnämnda ämnar man få genom att uppräknas och uppmäta de stubbar, som finnas inom det undersökta området. De dyrköpta erfarenheter, man i dessa afseenden redan har, hafva visat, att tillförlitliga undersökningar måste göras minst 10-procentiga och att kostnaden näppeligen bör räknas lägre än 80 öre per hektar. ... För mig har det synts, som om man genom en sammanräkning, justering och komplettering af de redan gjorda undersökningarna skulle kunna vinna en mera fullständig kännedom om rikets skogstillgångar än genom det nu föreslagna tillvägagångssättet. ... anser jag dock, att man åtminstone borde inskränka försöken till ett område, som genom noggranna undersökningar förut vore känt, så att den undersökningens användbarhet verkligen blefve pröfvad. - I frågans nuvarande läge skulle jag således, herr talman, helst önska yrka rent afslag, så att frågan i ett mer utredt skick finge framkomma, men då bifall till ett sådant yrkande näppeligen torde vinnas, anhåller jag endast att få yrka, att - på det frihet må lämnas Kungl. Maj:t vid försökens utförande - ur beslutet må utelämnas den i utskottets motivering förekommande, så lydande punkten: »Beträffande planen för försöksundersökningen sådan densamma i departementschefens yttrande i ärendet till statsrådsprotokollet framlagts har utskottet icke funnit anledning till erinran.» Och att i den därefter följande meningens orden »Ej heller har utskottet» utbytas mot: Utskottet har icke.”

Herr af Petersens: ” ... Det är med en viss tveksamhet, jag går att yttra mig i denna fråga, förvissad som jag är, att alla de, som haft densamma under förberedande behandling och som därvid förordat den ifrågasatta undersökningen, föreställt sig, att densamma vore så värdefull, att staten nu borde offra ett ganska betydande belopp och sedermera ett tiofaldt större, uppgående då till cirka $\frac{2}{3}$ miljon. Men då jag icke kan frigöra mig från föreställningen, att man icke kan komma till ett någorlunda tillförlitligt resultat, och då det till och med kan befaras, att den kommande rikstaxeringen komme att blifva synnerligen vilseledande och sålunda skadlig, tillåter jag mig att i korthet uttala mina betänkligheter, därtill jag anser mig dessutom oförhindrad, då jag redan vid skogsvårdsstyrelsernas allmänna möte, när framställningen till regeringen beslöts, motsatte mig nämnda beslut, hvilket jag fortfarande anser vara förhastat.

- Att den utredning, som för framtiden åsyftas, är mäktiga storvulen, medgifves villigt, och det framgår tillräckligt däraf, att den skulle sträcka sig öfver hela Sveriges land, från Öresund till

Lappmarkens fjälltrakter. Mig veterligt, har icke något af de kontinentala stormakterna företagit ett dylikt experiment inom sina territorier; men vi vilja ju vara ett förgångsfolk, och därför vilja vi söka slå ett rekord äfven på det ekonomiska området. Men just landets långsträckt-
het och de väsentligt skiljaktiga jordnatura- och klimatiska förhållandena tala, efter mitt förmenande, ett tillräckligt tydligt språk om orimligheten af att vilja tillämpa väsentligen samma undersökningsmetod på allt Sveriges rike. - Nu är visserligen närmast fråga endast om Värmland, men det ligger nära till hands att befara, att hvilket resultatet af undersökningen därstädes än mån-
de blifva, så komme yrkande på fortsättning att följa. ... Att en linjetaxering, omfattande en bråkdel af området, icke kan blifva synnerligen tillförlitlig, synes mig uppenbart, allra helst då det är en ren tillfällighet, om 10-meters-linjen går över hagmark, trasskog, bergmark, kalmarker, kärr och moras eller verklig skog; och att den på en sådan linjetaxering grundade kuberingen icke kan blifva särdeles värdefull, synes mig uppenbart. Men föga mer tillförlitlig torde den efter bor-
ning företagna tillväxtberäkningen blifva med afseende å framtiden. Ty tillväxten beror i väsentlig mån på årsgången, på de klimatiska förhållandena, vårens tidigare inträdande och nederbörden under växtperioden, och härtill kommer, att skogs-
mannen genom förståndigt utförd gallring kan väsentligen medverka till kraftigare tillväxt. Därför kan icke en tillförlitlig framtidsberäkning grundas å gångna års tillväxtsiffror. ... En omständighet, som väl inte torde vara af egentlig betydelse, men som måhända ändock bort beaktas, är, att man icke obetingadt kan antaga, att alla skogsägare med tillfredsställelse skola upplåta sina områden för den trupp af undersökningsförrättare, som rycker fram och företar bor-
ningar. ... Det lifliga intresse, jag hyser och alltid hyst för skogsvård, har föranledt mig att framhålla, hurusom, efter mitt förmenande, den ifrågasatta undersökningen icke gifver valuta för sina kostnader, och att, om därefter följer en rikstaxering, denna blefve i högsta måtto vilseledande. - Konsekvent vore då, om jag yrkade afslag å utskottets hemställan; men då kostnadsbeloppet vid taxeringens begränsning till Värmland icke torde böra tillmätas alltför stort afseende och denna förundersökning onekligen erbjuder visst intresse, vill jag, under förut-
sättning, att Riksdagen icke må anses därmed hafva gifvit på hand, att fortsättning skall följa, utan att det stannar vid denna förundersökning, icke motsätta mig bifall till utskottets hemställan.”

Herr Barthelson (överjägmästare i V:a distriktet; 1854-1934): ” ... Den kritik, som nyss ägnats Kungl. Maj:ts föreliggande förslag till försökstaxering af Värmlands skogar liksom utskottets utlåtande i ärendet, har, om jag uppfattade herrarna rätt, utmynnat i tre huvudpåståenden:

att en rikstaxering eller en taxering af Sveriges skogar skulle vara obehöflig;

att de taxeringsmetoder, som i Kungl. Maj:ts proposition föreslagits, icke skulle vara tillförlitliga, liksom ej heller kontrollen skulle vara det;

och slutligen att kostnaderna för denna undersökning skulle blifva oskäligt höga.

Då dessa påståenden helt och hållet stå i strid med den utredning, som finnes i den kungl. propositionen, en utredning, mot hvilken hvarken de hörda myndigheterna eller fackmännen eller utskottet för sin del haft något att erinra, ber jag, då jag deltagit i utskottets behandling af den kungl. propositionen, att få upptaga dessa påståenden till bemötande. - Jag behöfver här icke tala om den nationalekonomiska betydelsen af att landets skogar skötas på rätt sätt; men gentemot påståendet, att denna taxering skulle vara obehöflig, måste jag erinra om, att det för närvarande inom landet finnes ett storartadt intresse just för att landets skogar skola skötas på rätt sätt, och att detta intresse redan har framkallat en allmän mening, som tagit sig uttryck bland annat i motioner, hvilka oupphörligt väckts i Riksdagen. ... Det synes mig därför, som om allt tal, att behof icke föreligger utaf undersökning af våra skogar, är opåkalladt. Jag vill

till och med påstå, att det föreligger en fara för hela vår skogspolitik att längre dröja med undersökningen af dessa förhållanden. ... Jag kommer så till tillförlitligheten hos uppskattningsmetoden. ... Enligt all erfarenhet på det skogstaxatoriska området, enligt alla fackmäns enstämmiga åsikt förhåller det sig vid skogstaxationer så, att ju större arealer, som taxeras, desto mindre procent behöfver taxeras för erhållande af samma säkerhet i afseende å resultatet. Genom de undersökningar, som den kommission gjorde, som utarbetat, kan jag säga, det föreliggande taxationsförslaget, har det visat sig, att vid taxering af arealer så stora som öfver 200,000 hektar och däröfver kan taxeringsprocenten sättas så lågt som 0,1 procent. Nu är i den kungl. propositionen föreslaget, att för en så stor areal som 900,000 hektar skall taxationsprocenten höjas från $\frac{1}{10}$ procent till 0,25 procent och för en areal af 600,000 hektar till $\frac{1}{2}$ procent, hvadan säkerheten för ett riktigt resultat blifvit än större. ... vill jag erinra, att en sådan taxation försiggår för närvarande i Norge i Hedemarkens amt, Där är taxationsprocenten bestämd till 0,1 procent eller samma procent för liknande område som den af nämnda kommission föreslagna. - Hvad nu det taxeringssätt beträffar, som här klandrats, vill jag erinra därom, att detta taxeringssätt är precis detsamma, som vid skogstaxeringar i allmänhet användes. Det enda ovanliga skulle ligga däri, dels att här kommer att ske mycket noggrannare anteckningar, speciellt rörande profräden, än i allmänhet sker, dels att taxationsprocenten föreslagits lägre än vanligt. Orsaken, hvarför den föreslagits så låg, har jag ju redan erinrat om. ... Såvidt jag kan förstå, måste den säkraste kontrollen bestå i en analys af undersökningresultatet genom materialets uppdelning och studium af delarnas inbördes afvikelser i jämförelse med den ideala variantfördelningen enligt den s.k. sannolikhetskalkylen. Därför föreslås, att icke allenast hvarje taxationslinjes virkesmassa skall nedsummeras i afseende på virkesförrådet, utan också att hvarje linje skall indelas i en hektar omfattande områden. Härigenom erhållas ju behöfliga jämförelsetal och medeltal. Erfarenheten har visat, att variationen i våra skogars produktion är tillräckligt regelbunden, för att sannolikhetskalkylen skall kunna användas. Kungl. Majts förslag till kontroll hvilar därför på fast grund. ... Slutligen ... några ord om kostnaderna. Jag vill icke upptaga kammarens tid med att upprepa hvad kommissionen anfört beträffande kostnadsberäkningarna, ... , men jag kan ej underlåta att gentemot detta tal om $\frac{2}{3}$ miljon kronor, som taxeringen af alla landets skogar skulle kosta, framhålla för herrarna, hvilken stor nationalekonomisk betydelse våra skogar hafva. Exporten af våra skogsalster går till 200 à 300 miljoner kronor årligen. Är det icke då värdt denna lilla utgift, fördelad på fyra år, erhållandet af en säker grund att bygga vår skogspolitik på, så att den icke blir irrande, och så att icke måhända genom tendentiösa framställningar den allmänna meningen blir ledd på sådana banor, att vår skogshushållning genom en af denna missledda allmänmening framtvingad skogslagstiftning får obotlig skada för mansåldrar? - Mine herrar! Då en taxation af landets skogar enligt mitt förmenande kommer att gifva oss det underlag, som vi behöfva för ett rätt bedömande af våra skogsförhållanden, då jag anser, att denna taxation är det enda möjliga medlet för att vinna detta säkra underlag och då den nu framlagda af utskottet tillstyrkta kungl. propositionen om en försökstaxering är hufvudgrunden för en sådan taxering af hela landets skogar, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.”

Herr Larsson: ” ... Jag anser, att det är alldeles riktigt, att varje skogsägare af någon betydelse låter räkna sina skogar och tager reda på, huru stor tillväxtprocent han kan påräkna, och huru mycket han har rätt att afverka med skogens fortfarande bestånd. Och att staten beträffande skogarna i hela Sverige också bör göra detta, anser jag också vara riktigt. Nu har en försökstaxering planlagts för Värmlands län. Vid denna taxering vill man se, dels huru mycket skogskapital, som finnes inom taxeringsområdet, dels återväxten på de olika arealerna. Men osökt framstår då den frågan för mig: är det icke märkvärdigt, att staten, som har fullt med revirförvaltare öfver hela landet, icke låter revirförvaltarna på sina revir göra dessa beräkningar angående återväxten? ... Om varje jägmästare på sina områden hade pröfvat, hvad tillväxten

vore, hade man enligt mitt begrepp haft mycket säkrare uppgifter på skogstillväxten i Sverige, än hvad man nu på ett försöksområde af några taxationslinjer kan erhålla. ... Dessutom äro skogsvårdsstyrelserna i tillfälle att genom skogsvårdsafgifterna beräkna åtminstone utförseln af skogsprodukterna, om också inte husbehofsvirket. Dessutom skulle man kunna upptaga beräkningen öfver skogsåtgången för bränsle. - Jag anser emellertid, att detta experiment är mycket intressant, och då vi nu antagligen komma att antaga utskottets förslag att göra denna försökstaxering, vill jag endast be, att denna kammare icke fäster alltför stort afseende vid detta, och framför allt framhålla, att denna försökstaxering, som nu skall göras, icke får läggas till en osviklig grund för en vidare skogslagstiftning, ty därtill är den enligt mitt förmenande icke tjänlig. Under sådana förhållanden skall jag icke bestrida, att taxationen sker, utan jag yrkar bifall till utskottets förslag, men jag ber att få till protokollet antecknad, att jag anser, att resultatet af taxationen icke bör läggas till grund för en alltför vidlyftig skogslagstiftning.”

Herr Barthelson: ” Med anledning af den siste ärade talarens förfrågan, om det icke vore skäl, att staten lämnade uppgift på tillväxten af sin skog, ber jag endast att få lämna det svaret, att den ärade talaren mycket lätt kan få en sådan uppgift, om han vänder sig till domänstyrelsen. Där finnes det hushållsplaner uppgjorda för hvarje statens skog, så den frågan är mycket lätt besvarad. Men här gäller det icke statens skogar, utan hela landets skogar, både statens och enskildes. Det gäller att taga reda på tillståndet af hela landets skogar. Att staten icke bedriver öfverafverkning, det veta vi. Det har till och med här i kammaren framställts påståenden om, att det å dessa afverkas alldeles för litet. Däremot kan det gälla att få reda på, om skogarna i enskild ägo äro öfverafverkade eller icke.”

Efter denna överläggning biföll kammaren vad utskottet hade hemställt, men när det gällde motiveringen gick frågan till votering. Denna utföll så, att det var 50 röster för utskottets skrivning mot 60 röster för den ändring som Åström hade yrkat.

I Andra kammaren, som behandlade jordbruksutskottets utlåtande den 9 maj 1910, var förste talaren *herr Lindhagen:* ” ... Det råder emellertid äfven bland forstmän skilda meningar, huruvida verkligen en sådan undersökning skall leda till några värdefulla praktiska resultat. Dessutom förhåller sig saken på det sättet, att, då denna undersökning om tillväxten icke afser, hvad marken, verkligen rationellt skött, kan producera, utan blott hvad tillväxten för närvarande är, det är klart, att denna undersökning om en tio år eller så icke har någon betydelse, ty då är det kanske helt nya förhållanden, som inträdt. - Men hvad jag nu särskildt begärt ordet för är för att påpeka en principiell sak. ... Det finnes särskildt ett enskildt intresse, som anses drifvit fram krafvet på denna undersökning för att få till stånd en allmän uppfattning om att det finnes mycken oväxtlig skog, som nu måste falla för yxan. Det är detta skogsafverkareintresse, som, i mån som skogstillgången börjar tryta, allt mer och mer börjat se sig om efter nya hjälpkällor; och så har denna nya teori om oväxtlig skog, som finnes i landet, kommit som en hjälp, på hvilken man för närvarande bygger ganska stora förhoppningar. ... På så sätt skulle man kanske också nå fram till förverkligandet af det gamla önskemålet från de norrländska skogsbolagens sida att få alla statsskogar, som stå under uthållighetsbruk, utnyttjade på sådant sätt, att de nuvarande innehafvarna af afverkningsrätten få taga ut en hel del af skogskapitalet, så att, då den sedan återfaller till bönderna, man skall kunna taga ut ur skogen huru mycket som helst. - Det är för att särskildt betona, att denna undersökning och taxering icke måtte för framtiden kunna utnyttjas äfven för sådana syften, som jag framför allt har begärt ordet. Och man kan, då man ser detta förslag, icke neka till, att man kommer på den tanken, huru mycket bättre det skulle vara, om för det första alla dessa penningar, som detta företag kommer att kosta, i stället användes till inköp af skogsmark för statens räkning, hvarigenom en verkligt uthållig skogshushållning på den marken skulle kunna äga rum, och om vidare man kunde förvänta något initiativ från regeringen i riktning mot ett verkligt ingripande i den fråga, som

nu är af så oerhördt stor betydelse för vårt land, nämligen frågan om att kunna få en mera fullständig skogsvård på de enskilda skogsmarkerna. - Emellertid, den undersökning, som nu är föreslagen, är närmast afsedd att utgöra ett försök; och då man kanske kan vänta, att detta försök skall visa, i hvilken mån det kan vara lämpligt eller icke, så vill jag icke motsätta mig det samma. Skulle dessutom denna undersökning gifva en påtaglig bild af tillståndet och därigenom blifva ägnad att kunna väcka och få lif i opinionen om nödvändigheten af en förbättrad skogsvård å de enskilda markerna, en opinion, som är så märkvärdigt svår att uppdrifva - då har denna sak i alla fall gjort sin nytta. ...”

Herr Olsson i Blädinge: ” ... Då motion i denna fråga först förekom vid skogsvårdsstyrelsernas möte 1908, tänkte både jag och många med mig: har man då nu ingenting annat och nyttigare att taga sig före eller använda penningar till än att gå i skogarna och räkna buskar och träd? - Tack vare att ärendet icke förekom till behandling förrän sista mötesdagen, då redan ett flertal af landtmannarepresentanterna rest hem, och tack vare den starkt representerade skogstjänstemannakåren, som af lätt förklarliga skäl är mycket intresserad af frågan, lyckades man att vinna mötets bifall till motionen; och så har frågan med detta mötesbeslut som underlag, helt naturligen förts vidare till Riksdagen. - Jag vill minnas, att man i någon motiveering för denna fråga framhållit, att det nu finnes godt om lämpliga krafter för detta arbetes utförande. Ja, det är kanske så, att det finnes en hel del unga förmågor, fulla af arbetslust, men utan sysselsättning, som aspirera på anställning i statens tjänst, och då inte tjänsterna längre räcka till, så vill man, att staten skall skapa nya tjänstebefattningar. - Jag vill skynda att säga, att jag icke är någon tjänstemannahatare, utan att jag tvärtom ger allt erkännande och all aktning åt tjänstemännen, där de göra nytta för sig; men skapande af nya befattningar för sådant arbete, som *icke* medför motsvarande nytta, bjuder mig emot, helst under nuvarande dåliga tider, då man med ljus och lykta letar efter nya skatteintäkter. - Beträffande själfva sakfrågan, kan jag omöjligen fatta, hvad staten skulle hafva för nytta af en sådan taxation, för så vidt man icke har för afsikt att lagstifta i öfverensstämmelse med de resultat, som undersökningarna komma att ge. Om så är, kan man fråga sig, hvad meningen är och hvarthän man syftar att komma. Skall till äfventyrs ägare af skog sedermera underkastas sådana tvångsbestämmelser, som äro oförenliga med den fria äganderätten? - Jag vill nu icke inlåta mig på några utläggningar härom, men ber endast att få konstatera, att därest så icke är meningen, då är också hela denna tillställning icke allenast meningslös, utan äfven värdelös, d.v.s. för andra än dem, som få i uppdrag att utföra detta arbete. ... Låt den enskilde skörda skogen, då han finner tiden därtill vara inne och då konjunkturena därför äro gynnsamma. Det enda staten bör se till och vaka öfver är, att det sörjes för återväxten; och därest så sker, komma vi aldrig att sakna skogar här i landet. ... Då jag icke kan vara med om att kasta ut statens medel för till synes onyttiga ändamål, som här äro ifrågasatta, vill jag, herr talman, yrka afslag å utskottets förevarande hemställan.”

Herr Magnusson i Tumhult instämde häruti. - Efter begärd votering utföll denna så, att det gavs 101 röster för bifall till utskottets förslag och 92 röster emot. Andra kammaren hade sålunda bifallit utskottets hemställan.

I ”Riksdagens Skrifvelse Nr 9” (den 9 juni 1910) står det bl.a. följande.

”Dessa uppskattningar /av landets skogstillgångar, tillväxten och avverkningen/, som i större eller mindre grad, af brist på tillförlitliga uppgifter, grundats på blotta antaganden, hafva nämligen ledt till sinsemellan så olika resultat, att de endast ådagalägga behovet af en sakkunnigt och systematiskt utförd undersökning af landet i dess helhet såsom enda tillförlitliga utgångspunkten för en uppskattning af det befintliga skogskapitalet.

Med ofvan angifna uppfattning måste Riksdagen finna den vid skogsvårdsstyrelsernas möte i december 1908 uppkomna frågan om en undersökning af landets skogar för utrönande af deras virkesmassa och tillväxt m. m. af allra största betydelse såväl för landets ekonomiska lif i allmänhet som särskildt för skogshushållningen.

I fråga om tillvägagångssättet vid en sådan undersökning har Riksdagen funnit sig tilltalad af det i förberörda statsrådsprotokoll återgifvna, af den vid skogsvårdsstyrelsernas nämnda möte för ändamålet utsedda kommission utarbetade programmet därför. Som det emellertid gifvetvis är af synnerligen stor vikt att, innan en undersökning af hela landet beslutes, vinna erfarenhet, huru den undersökningsmetod, som därvid skulle tillämpas, verkar, finner Riksdagen det välbetänkt att, såsom Eders Kungl. Maj:t föreslagit, till en början i försökssyfte utföra undersökningen beträffande endast en del af landet. Genom en dylik försöksundersökning gäves dessutom tillfälle att fullständiga och ändra metoden i de delar, där sådant kunde visa sig behöfligt.

Den landsdel, Värmlands län, som föreslagits för försöksundersökningen, synes Riksdagen därför väl lämpad med hänsyn till dess forstliga, i länets sydliga delar med mellersta Sverige och i dess nordliga delar med norra Sverige jämförliga beskaffenhet.

Riksdagen har icke något att erinra i afseende å den för undersökningen i fråga beräknade kostnaden. Då denna gifvetvis ej kan på förhand exakt bestämmas, torde det vara lämpligt, att, såsom föreslagits, anslaget för ändamålet i riksstaten upptages såsom förslagsanslag.

På grund af hvad sålunda anförts och då det synes Riksdagen af vikt, att anslaget må kunna disponeras för undersökningens omedelbara påbörjande, har Riksdagen ... för år 1911 anvisat ett förslagsanslag af 60,000 kronor med rätt för Eders Kungl. Maj:t att under år 1910 af tillgängliga medel förskottsvis för ändamålet utanordna erforderlig del af beloppet.”

Kapitel 3. Den första riksskogstaxeringen 1923-1929

Sid. 49, mellan stycke 2 och 3:

Domänstyrelsen anser för egen del alltjämt, att det är ”synnerligen önskvärt” att en riksskogstaxering snarast möjligt kommer till stånd. Tidpunkten torde också vara ”synnerligen lämplig härför” inte bara för att det är god tillgång på lämplig personal, ”utan även till att helt visst denna personal, likasom hantlangningspersonal, nu kan erhållas för jämförelsevis ringa kostnad. Uppskjutes påbörjandet av riksskogstaxeringen ännu några år, är det icke osannolikt, att kostnaderna för denna personal då bliva större än nu.”

Sid. 53, stycke 3:

Utskottets utlåtande behandlades i riksdagen båda kamrar den 25 april, varvid Andra kammaren utan diskussion biföll utskottets hemställan. I Första kammaren begärdes ordet av *Ernst Klefbeck* (1866-1950), kyrkoherde i Stockholm, och hans inlägg saknar inte ett visst underhållningsvärde. ”Jag såg i går en uppsats i en stor tidning, i vilken en högt förtjänt ämbetsman gav oss en liten föreläsning för att vi här i riksdagen gnata på statistiken, och i stället utvecklade ett försvar för densamma med alla dess formulär. Jag skall ändå våga mig på att påpeka en liten överdrift på det här området i förhoppning om att den måtte bliva beskuren. ... Det är av utomordentligt stor betydelse att få reda på huru pass mycket skog, även överårig skog, vi ha i vårt land, och huru det är ställt med tillväxten av den unga skogen och även hur långt husbehovsförbrukningen sträcker sig. Men det är just, när jag kommer in på detta sista områ-

de, som jag har önskat få en beskärning, ty det förefaller mig, som om det vore rätt mycket onödigt arbete nedlagt därpå.

Själva ordföranden bland skogstaxeringsakkunniga säger, att det har varit svårt att få till stånd en undersökning av husbehovsförbrukningen. Men man har uppfunnit en utmärkt metod, ... , och den har lämnat ett mycket gott och tillförlitligt resultat. Och nu skall jag be kammaren höra på vad detta resultat har blivit. Det förefaller mig vara en vetenskaplig upptäckt, gjord av en framstående professor, som är väl värd ett dubbelt Nobelpris! Han säger, att detta av den vidlyftiga undersökningen vunna resultatet är, att "husbehovsförbrukningen är ganska nära förbunden till vissa yttre förhållanden och att det synbarligen föreligger ett ganska lagbundet samband mellan vintermedeltemperaturen och den genomsnittliga bränsleförbrukningen i orten". Det förefaller mig, att vanligt sunt bondförstånd utan några vidlyftiga undersökningar skulle vara på det klara med att husbehovet av bränsle alltid rättar sig efter medeltemperaturen ute, och att när det är kallt, eldar man mer och när det är varmt eldar man mindre! För att kunna verifiera den upptäckten föreslår han, att man skall fortsätta med liknande undersökningar Det synes mig, att fortsatta undersökningar i den här kvistiga frågan borde vara tämligen onödiga, och att de krafter, som behövas för skogstaxeringen skulle kunna användas för mera tacksamma uppgifter. Ty jag misstänker, att svenska folket är enigt med mig därom, att resultatet av en aldrig så omsorgsfull vetenskaplig undersökning i fråga om husbehovsbränslet skall i vilket landskap som helst i hela Sverige bliva att, när det är kalla vintrar, eldar folk mer, och när det är varma vintrar eldar man mindre.

Jag skall därför sluta med att yrka bifall till utskottets förslag och på samma gång hemställa, att som sagt vår ärade jordbruksminister ville, när den här statistiken skall läggas upp, syna densamma litet i sömmarna."

Överläggningen var därmed avslutad, varefter även Första kammaren biföll utskottets förslag. Riksdagens skrivelse till Konungen i ärendet (rskr nr 138) godkändes i kamrarna den 3 maj 1923.

Sid. 66, stycke 1:

Vid 1924 års riksdag hemställde därför amiralen m.m. Arvid Lindman (1862-1936) m.fl. i en motion - A. K. motion nr 52 - om ett anslag av 63 000 kr på extra stat för budgetåret 1924-25 för bearbetningen. En likalydande motion avgavs i Första kammaren (nr 124) av häradshövdingen William Linder (1876-1951) m.fl. - Det kan här tilläggas att Lindman var en stark förespråkare för att riksskogstaxeringen skulle komma till stånd. Hans hälsningsanföranden vid Skogsveckan 1923 och 1924², vilka hade titeln "Vikten av att känna skogstillgången" resp. "En riksskogstaxering är nödvändig", vittnar om detta. Det senare anförandet avslutar han så här: "Jag tror mig kunna tala å skogsmännens vägnar, då jag därför vid denna allmänna sammankomst uttrycker den förhoppning, den önskan att rikstaxeringen må fortsättas efter en plan, så att ett område taxeras under vart år och resultatet av taxeringen uträknas under det därpå följande året, samt att statsmakterna genomföra detta på en tidsperiod av 5 år, varför kostnaden kan beräknas till c:a 150,000 kronor om året."

I motionerna ges en intressant redogörelse för riksskogstaxeringarna i Norge och Finland: "I Norge däremot /jämfört med i Sverige/ väckte förslaget om en riksinventering av skogarna det livligaste intresse och på den grundval, som lagts genom den svenska försökstaxeringen i Värmland, började norrmännen sin inventering. I allt väsentligt användes härvid de metoder,

² Arvid Lindman var, bland mycket annat, ordförande i Svenska Skogsvårdsföreningen 1917-1936.

som utarbetats i Sverige. De började år 1919 med Östfold fylke, förr kallat Smaalenenes amt, och i närvarande stund föreligga fullständiga redogörelser för skogsinventeringarna i Östfolds, Hedmarks och Akershus fylken. Dessa inventeringar ha haft ett utomordentligt inflytande på det skogligen intresset i vårt västra grannland och där framkallat en för hela skogssaken betydelsefull diskussion. Även Finland tog upp frågan på den grund, som lagts i Sverige. År 1912 undersöktes en mindre del av Tavastland genom en linjetaxering, resultatet publicerades år 1923 och visa liksom den svenska försökstaxeringen metodens noggrannhet och stora användbarhet. En allmän riksinventering av skogarna i Finland pågår för närvarande /sedan 1921/, det är emellertid ännu ej bekant, hur långt den fortskridit, endast så mycket vet man, att linjetaxeringsmetoden i princip användes. Den svenska metoden för översiktliga skogsinventeringar vann sålunda snart anslutning i våra närmaste grannländer, Norge och Finland.”

Vidare tar man upp skogssituationen i Sverige så som Tor Jonson tecknat den i ett föredrag vid den första nordiska skogskongressen, sommaren 1923 i Göteborg. Denne sade då, ”att vår avverkning, uppskattad till 42.25 miljoner kubikmeter, för närvarande överstiger tillväxten, beräknad till 33.5 miljoner kubikmeter, med ett belopp av omkring 8.75 miljoner kubikmeter. Då därtill kommer, att å skogarna förfaras cirka 2.8 miljoner kubikmeter, arbeta vi för närvarande med ett deficit av 11.5 miljoner kubikmeter gentemot tillväxten. Ett sådant tillstånd innebär utan tvivel en betydande fara för framtiden och ger anledning till högst allvarliga betraktelser.”

Motionerna tillstyrktes av jordbruksutskottet (utlåtande nr 43), som ”anser det vara en angelägenhet av stor vikt, att berörda taxeringsmaterial bearbetas snarast möjligt. Härvid förbiser utskottet icke heller betydelsen av att resultatet av bearbetningen kan föreligga, innan verkningarna av den nya skogsvårdslagen /1923 års SVL, vår första egentliga skogsvårdslag/ börja göra sig gällande. Utskottet anser sig därför böra förorda att oaktat rådande statsfinansiella svårigheter anslag för ändamålet i fråga anvisas redan för budgetåret 1924-1925. Rörande det erforderliga anslagsbeloppet hava bearbetningskostnaderna enligt en utskottet tillhandakommen P. M. av skogstaxeringsakkunnigas ordförande professor Henrik Hesselman beräknats till 60,000 kronor, varvid emellertid förutsatts hyresfri lokal i staten tillhörig byggnad samt lån av möbler och erforderliga räkne- och skrivmaskiner från statens centrala möbelförråd. Till nämnda belopp skulle enligt vad utskottet tillika inhämtat komma 3,000 kronor för resultatens publicering, vadan hela det behövligen anslaget skulle såsom i motionerna angivits belöpa sig till 63,000 kronor. Visserligen har det icke varit för utskottet möjligt att ingå på ett närmare bedömande av de sålunda gjorda kostnadsberäkningarna. Då utskottet det oaktat anser sig böra förorda anvisande av beloppet i fråga, förutsätter utskottet emellertid, att Kungl. Maj:t skall vid fastställande av plan för ifrågavarande arbetes utförande vidtaga de åtgärder i besparingsavseende, som kunna utan men för det med anslaget avsedda ändamålet genomföras.” - Riksdagens båda kamrar biföll utskottets hemställan utan diskussion den 17 maj, och riksdagens skrivelse (nr 179) godkändes den 23 maj 1924.

Sid. 68, avsnittet "Många skrivelser och remisser":

Taxeringarna åren 1925 - 1929

Många skrivelser och remisser. Under år 1924 gjordes emellertid flera andra framställningar än domänstyrelsens om att riksskogstaxeringen skulle fortsätta, och i första hand i Norrland. Sålunda ansåg *Landstingens norrlandskommitté* att "det både för ett objektivt bedömande av Norrlands utvecklingsmöjligheter och för förande av en målmedveten skogspolitik är av största vikt att erhålla fullständigast möjliga kunskap om de norrländska skogstillgångarna". Kommittén hemställer därför (den 19 juni) att "Eders Kungl. Maj:t täcktes förelägga den år 1925 sammanträdande riksdagen förslag om fortsatt undersökning av dessa tillgångars storlek och beskaffenhet". Domänstyrelsen, som anmodas yttra sig över framställningen, tillstyrker dennas syfte efter att ha inhämtat synpunkter från överjägmästarna i de sju nordligaste distrikten.

Något senare, den 12 juli, skriver styrelsen för *Svenska Skogsvårdsföreningen* till Kungl. Maj:t om att riksskogstaxeringen bör fullföljas. "Med hänsyn till den stora betydelse, som en översiktlig, men säker kännedom om Sveriges skogar har för vårt lands ekonomi och ekonomiska utveckling kan den angivna summan av 600,000 kronor /för taxering och bearbetning av återstående län/ ej anses överdriven. Vi må blott komma ihåg, att exporten av trävaror utgör den viktigaste grunden i vår handelsbalans. Under sådana förhållanden få vi därför ej dröja med att genomföra den undersökning, som kan leda till en säker kännedom om våra skogar och deras tillstånd. Ju förr vi erhålla en dylik kunskap, desto större betydelse kan den få för vårt lands skogsbruk. Som lämplig tidsperiod för genomförande av denna rikstaxering vill styrelsen för Svenska Skogsvårdsföreningen föreslå fyra år. För varje år skulle sålunda anslås 150,000 kronor, varav 100,000 kronor för fältarbeten och 50,000 kronor för bearbetning."

I samma syfte skriver *Sveriges skogsägareförbund* den 25 augusti 1924. Förbundet säger bl.a. att knappast något trävaru- eller massaindustrieföretag i landet kan fylla sitt hela råvarubehov från egna skogar. Hos de flesta av dem som äger egen skog, är nu förädlingskapaciteten utbyggd i sådan grad att 40 à 50 % av den årliga rundvirkesförbrukningen måste täckas genom köp. Till detta kommer att ett stort antal företag helt saknar egen skog och enbart lever på köpvirke. "För samtliga dessa vore det givetvis av allra största värde att äga exakt kännedom om de totala virkestillgångarna och den årliga virkesskörd, som uthålligt kan påräknas från de trakter där respektive företag pläga bedriva sin råvaruanskaffning. ... Man saknar f.n. material till en balansräkning mellan avverkning och tillväxt i de skilda älvdalarna. Dyliga beräkningar äro emellertid av största betydelse såväl för skogsvården som för industriens uthålliga råvaruförsörjning och material till desamma kan riksskogstaxeringen lämna. ... Skogsägareförbundet hemställer därför att K. Maj:t måtte redan av nästkommande års riksdag begära anslag för riksskogstaxeringens fortsättande." Eftersom behovet av ökad kännedom om skogsförhållandena är störst beträffande Norrland, bör taxeringsarbetet i första hand utföras i de delar av Jämtland som inte blir taxerade 1924, samt i Gävleborgs och Västerbottens län. Det är viktigt att taxeringsresultaten blir snabbt tillgängliga "på det att avverkningspolitiken såväl å statens som enskildes skogar i Norrland ej längre må grundas på lösa antaganden om skogarnas beskaffenhet Taxeringsresultaten böra därför efter varje sommars fältarbeten fortast möjligt bearbetas och publiceras".

Domänstyrelsen anmodas även att yttra sig över dessa båda framställningar, och den inleder sitt svar (den 30 september) med att erinra om, att den redan tidigare uttalat sitt fulla stöd till förslaget om en inventering av landets skogstillgångar och påyrkat att den snarast måtte komma till stånd. Den ansluter sig nu till Skogsvårdsföreningens förslag att taxeringen skall

fullföljas under de närmaste fyra åren, och framhåller fördelen av att det vid arbetenas planering och utförande på förhand är fastlagt, inom vilken tidsperiod inventeringen skall vara fullföljd.

Styrelsen redovisar en plan och kostnadsberäkning för taxeringens genomförande under fyra år. För länen i Norrland och Svealand har den då utgått från de taxeringsprocenter och linjeavstånd som Värmlandskommissionen angav i sin plan (se tabblån på sid. 43 i rapport 8/1998), men för Kristianstads, Blekinge, Hallands samt Göteborgs och Bohus län räknar den med dubbelt så hög taxeringsintensitet, 0,4 %, och halverat linjeavstånd, 2,5 km. För Malmöhus läns skogsmarker räknar man med samma taxeringsprocent som kommissionen, 1 %, men med endast 1 km avstånd mellan linjerna. I planen anges vilka län eller länsdelar som skall taxeras resp. år, och totalkostnaderna för de återstående utarbetena beräknas till 800 000 kr. Kostnaderna för materialets bearbetning anges approximativt till 245 000 kr, inräknat bearbetningen av 1924 års material.

Eftersom en särskild nämnd, Riksskogstaxeringsnämnden, nu hade hand om bearbetningen av 1923 års taxeringsmaterial, ansåg styrelsen att det var både ”lämpligt och nödigt” att taxeringen i sin helhet, alltså såväl fältarbete som bearbetning, sköttes av samma personer. Det borde därför uppdras åt nämnden att också leda de nu aktuella arbetena. - I så fall borde emellertid domänfonden ersättas för de utgifter den drabbats av åren 1923 och 1924 för avlöning m.m. till överledarna, i runt tal 25 000 kr. Domänverket ansåg sig nämligen inte ha större intresse för riksskogstaxeringen än varje annan skogsägare.

Därefter hördes *Riksskogstaxeringsnämnden*, som den 19 november 1924 kom med ett detaljerat kostnadsförslag till riksskogstaxeringens slutförande och materialets bearbetning genom nämndens försorg. Nämnden ville ”på det livligaste tillstyrka, att den ... påbörjade riksskogstaxeringen omedelbart fortsattes och bedreves så, att utarbetet kunde beräknas vara avslutat 1928”. Det vore till stor fördel om statsmakterna redan nu slog fast, att de återstående delarna av landet skulle taxeras i ett sammanhang och utan avbrott. En förutsättning för att fältarbetet skulle kunna fortgå utan avbrott var dock, att det under en sommar insamlade materialet kunde bearbetas redan under den efterföljande vintern. Endast därigenom var det möjligt att i den fortsatta taxeringen tillgodogöra sig den erfarenhet man vunnit vid bearbetningen av det redan insamlade materialet. - Eftersom Norrland trätt allt mer i förgrunden i diskussionen om skogstullgångarna, tillstyrkte nämnden ”livligt” att Norrland färdigtaxerades snarast möjligt.

När det gäller kostnaderna säger nämnden, att det endast är för själva utarbetet som man kan göra fullständiga beräkningar, medan man beträffande inarbetet inte har någon erfarenhet att utgå från. För detta torde man, såsom Domänstyrelsen gjort, tillsvidare få räkna med belopp i ungefärlig proportion till vad som anslagits för bearbetningen av materialet för Småland och Dalarna. Inräknat ett särskilt tillägg om 30 000 kr för slutlig sammanställning av resultaten för hela Sverige, anges bearbetningen kosta 275 000 kr.

Enligt nämndens plan för fältarbetena skulle man år 1925 taxera återstående del av Jämtlands län samt Gävleborgs, Uppsala och Stockholms län; år 1926 Norrbottens och Västerbottens län; år 1927 Västmanlands, Örebro, Södermanlands, Östergötlands och Gotlands län; samt år 1928 Skaraborgs, Älvsborgs, Göteborgs och Bohus, Hallands, Kristianstads, Malmöhus och Blekinge län. Totalkostnaden kalkylerades till 700 000 kr.

Nämndens förslag skiljer sig tekniskt från domänstyrelsens genom att man i det senare varje år taxerar två vitt skilda områden av landet (t.ex. år 1925 återstående del av Jämtlands län samt Örebro, Skaraborgs och Älvsborgs län), medan nämnden föreslår att man taxerar ett sammanhängande område. Med en sådan koncentration kunde överledarna samarbeta mera

intimt och bearbetningen förenklas genom att vissa kalkyler, exv. sannolikhetskalkyler rörande resultatens säkerhet, kunde göras gemensamt för närliggande län.

Nämnden anser också, i likhet med Domänstyrelsen, att nämnden som har hand om bearbetningen av materialet från taxeringen av Småland och Dalarna, i fortsättningen också bör svara för utarbetet. Av det skälet har nämnden i kostnaderna för detta tagit upp 3 000 kr per år till ersättning åt nämndens rådgivande ledamöter³ för deras arbete och för nämndledamöternas eventuella resor i samband med utarbetet.

Den 29 november yttrar sig *Statskontoret* i ärendet, som bl.a. säger att ”med hänsyn till vad som uttalats i riksdagens skrivelse 1924 nr 180 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 126 angående anslag till riksskogstaxeringens fortsättande torde knappast vara något att erinra mot, att riksskogstaxeringen fortsattes”. I fråga om ledningen för taxeringen anser emellertid statskontoret, att en förläggning till nämnden säkerligen skulle förorsaka ökade kostnader för statsverket och att det inte hade framkommit några olägenheter med att domänstyrelsen svarade för ledningen. Det kunde därför ifrågasättas om inte ledningen också i fortsättningen skulle anförtros åt domänstyrelsen. Om så skedde borde man överväga om inte domänverket, som ett affärsdrivande verk, skulle få ersättning från anslaget för skogstaxeringen för de särskilda kostnader hos domänstyrelsen som var förbundna med uppdraget. Däremot biträdde man inte domänstyrelsens begäran om retroaktiv ersättning för domänfondens kostnader åren 1923 och 1924.

Därefter anbefaller Kungl. Maj:t den 4 december *Domänstyrelsen* att avge ett nytt utlåtande och att därvid särskilt yttra sig över statskontorets förslag att taxeringens ledning skulle ligga kvar hos styrelsen. Dessutom skulle en ny kostnadsberäkning göras utifrån förutsättningen att domänstyrelsen har ledningen, att arbetet begränsas till återstående delar av Norrland och till Uppsala, Örebro och Västmanlands län samt att taxeringsarbetet slutförs på tre ev. fyra somrar. Vidare skulle material- och transportkostnaderna beräknas med ledning av erfarenheten från somrarna 1923 och 1924, samt kostnaderna för inköp i möjligaste mån nedbringas genom ”centralisering hos domänstyrelsen”.

Redan den 9 december förklarar sig *Domänstyrelsen* - under förutsättning att domänfonden inte längre belastades med kostnaderna för överledarna - ”särskilt med hänsyn till att kostnaderna härigenom torde bli lägre, ej hava något att erinra, om Kungl. Maj:t skulle finna för gott giva styrelsen i uppdrag att handhava ledningen av riksskogstaxeringen, samt har ansett sig kunna utöva denna ledning vad utarbetena angå med hos styrelsen nu befintlig personal”.

Kostnads kalkylen för den begränsade taxeringen utgick från att år 1925 skulle taxeras återstående del av Jämtlands län samt Gävleborgs län; år 1926 del av Norrbottens och Västerbottens län; år 1927 resterande del av dessa län; samt år 1928 Uppsala, Örebro och Västmanlands län. Kostnaderna för utarbetet beräknades till 394 000 kr. Om taxeringen skulle genomföras under tre somrar borde de tre sydligaste länen lämpligen taxeras år 1926 tillsammans med ena hälften av Norrbottens och Västerbottens län. - Kostnaderna för bearbetningen uppskattades, på svagt underlag, till 120 000 kr.

Domänstyrelsen bemöter i sitt yttrande också vissa uttalanden i riksskogstaxeringsnämndens yttrande den 19 november. Nämnden hade då ansett att styrelsens förslag borde läggas om till ett sammanhängande taxeringsområde varje år, men ändå med två överledare. Eftersom skogsförhållandena i Norrland var så vitt skilda från dem i de övriga delarna av landet, hade styrelsen ansett det vara lämpligast att om möjligt samma personer finge leda arbetena, den ene i Norrland och den andre i de övriga delarna. Vidare hade nämnden angett en

³ Det framgår tyvärr inte vilka dessa ”rådgivande ledamöter” är.

100 000 kronor lägre kostnad för utarbetena än styrelsen, vilket enligt denna beror på att nämnden förbisett att styrelsen räknat med en taxeringsprocent av 0.4 för Blekinge, Kristianstads, Hallands samt Göteborgs och Bohus län, medan nämnden räknat med 0.2 %. Linjelängderna och därmed kostnaderna var sålunda olika i de två förslagen, medan däremot kostnaden per taxerad kilometer var tämligen lika.

Med anledning av detta yttrande från Domänstyrelsen, inkommer *Riksskogstaxeringsnämnden* med en skrivelse av den 15 december. - Man var verkligen snabb i sitt skrivande på den tiden!

Nämnden vidhåller att riksskogstaxeringen i sin helhet bör omhändertas av samma personer, och den föreslår därför att ledningen av såväl inne- som utarbetet i fortsättningen förläggs till endera domänstyrelsen eller nämnden. Vid valet mellan dessa borde beaktas att nämnden dels i egenskap av skogstaxeringssakkunniga utarbetat instruktionen för fältarbetet, dels nu bearbetade det hittills insamlade materialet. Kostnaderna för utarbetet torde bli i det närmaste lika stora antingen styrelsen eller nämnden finge hand om det, och nämnden tog för givet att den kunde erhålla personal och materiel till samma kostnad som domänstyrelsen. Visserligen hade både statskontoret och domänstyrelsen angett att kostnaderna för utarbetet torde bli lägre i styrelsens regi, men detta syntes bero på att ledningen av detta kunde skötas av hos styrelsen befintlig personal utan extra kostnad för statsverket. Om emellertid nämnden även i fortsättningen skulle svara för inarbetet, blev merkostnaden för att också ha hand om utarbetet - i form av en mindre ökning av antalet dagarvoden till ledamöterna - så ringa att den inte kunde tillmätas någon betydelse. Merkostnaden borde för övrigt mer än väl uppvägas av besparingar i kostnaderna för inarbetet.

Skillnaden mellan domänstyrelsens och nämndens ursprungliga kostnadsberäkningar berodde huvudsakligen på, som styrelsen anmärkt, att nämnden räknat med annan taxeringsprocent för vissa län. Men även vid samma taxeringsprocent som styrelsens skulle nämndens kostnadsberäkning bli 35 000 kr lägre än dennas. Nämnden anser dock att det är möjligt att på ett tillfredsställande sätt taxera de fyra aktuella länen för den kostnad som nämnden räknat med. Förekomsten av ekonomiska kartor eller tillgång till material från det ekonomiska kartverket skulle nämligen underlätta hela taxeringen i dessa län "högst väsentligt".

Vad gällde kostnaderna för inarbetet, ville nämnden meddela att den inte ansåg sig i stånd att bearbeta materialet inom den ram som domänstyrelsen föreslagit. Kostnaderna för att leda bearbetningen är i det närmaste oberoende av om det är ett större eller mindre material som samtidigt bearbetas. För att sänka kostnaderna föreslår nämnden därför att inarbetet 1925-1926 får omfatta Västernorrlands, Jämtlands och Gävleborgs län samt att hela Norrbottens och Västerbottens län taxeras år 1926. - Man kan emellertid inte underlåta att nu åter framhålla önskvärdheten av att hela Sverige taxerades, eftersom en skogsinventering skulle bli ofullständig och väsentligt förlora i värde om vissa delar av landet utelämnades. Nämnden ville därför "tillstyrka ett antagande av dess i skrivelse den 19 november 1924 avgivna förslag såsom det ur såväl arbetstekniska som andra synpunkter billigast och bäst grundade".

Samtidigt med den ovannämnda skrivelsen av den 15 december inlämnar nämnden till jordbruksdepartementet en promemoria av samma datum med en kostnadsberäkning för den till norra halvan av landet begränsade taxeringen. Man räknar där med att år 1925 taxera återstående del av Jämtlands län; år 1926 Norrbottens och Västerbottens län; samt 1927 Gävleborgs, Uppsala, Västmanlands och Örebro län. Kostnaden för utarbetet anges till 376 900 kr. - Om taxeringen skulle utsträckas till fyra år, borde Norrbotten och Västerbotten taxeras åren 1926 och 1927 och de andra fyra länen år 1928. Kostnaden skulle då öka med 5 000 kr.

Sid. 70, mellan stycke 1 och 2:

Vad gäller kostnaderna för bearbetningen av materialet från den nu aktuella taxeringen har domänstyrelsen angett vissa belopp enligt en beräkning, som nämnden dock inte har kunnat acceptera. Då man ännu inte har hunnit få någon erfarenhet av de här kostnaderna, ”synes mig icke möjligt att nu angiva en tillförlitlig summa härför”. Därför föreslås samma belopp som, för bearbetning av 1923 års material, anslagits för det innevarande budgetåret, nämligen 63 000 kr. När man till ett följande år har erfarenhet om bearbetningskostnaderna, bör man i samband med anslagsframställningen säkrare kunna pröva medelsbehovet.

Enligt vad departementschefen inhämtat från nämnden skulle det vara till fördel för både sommarens fältarbete och bearbetningen, om det av 1924 års riksdag beviljade anslaget för materialet från Småland och Dalarna, även om den bearbetningen inte var helt slutförd, också fick användas för att påbörja bearbetning av materialet från Västernorrland. Detta bör medges på villkor att i mån av behov motsvarande belopp från det nu föreslagna anslaget till fortsatt bearbetning används för materialet från Småland och Dalarna.

När det slutligen gäller domänstyrelsens begäran om ersättning till domänfonden för kostnaderna under taxeringarna åren 1923 och 1924, ”anser jag i enlighet med statskontorets mening, att ersättning för dessa kostnader icke bör utgå”.

Sid. 71, mellan stycke 3 och 4:

Kostnaderna för materialets bearbetning, inklusive arvoden till nämndens ledamöter, beräknade nämnden till 71 000 kr per år, utgående från den personal som nu var anställd hos nämnden (tio manliga och tio kvinnliga biträden). Om man beslöt 1927 att hela landet skulle taxeras enligt förslaget, ansåg nämnden att man då också borde bevilja 213 000 kr till bearbetningen under de tre budgetåren 1927-1930. För den kortare tid efter den 1 juli 1930 som nämnden kunde behöva för att slutföra sitt uppdrag, kunde den i så fall söka anslag hos 1930 års riksdag.

Sid. 72, fortsättning av stycke 4 och fram till stycke 5:

Anslaget för bearbetningen bör som hittills beviljas för varje år, och han kan inte tillstyrka ett högre belopp än det för närmast föregående år, dvs. 63 000 kr.

Denna nedprutning av bearbetningsanslaget föranleder likalydande motioner i riksdagens båda kamrar, nr I:68 i Första kammaren av Bo von Stockenström (1887-1962) och nr II:117 i Andra kammaren av Ludvig Lorichs (1867-1940), med hemställan om ytterligare 8 000 kr, dvs. tillhoppa 71 000 kr enligt nämndens äskande. Motivet är att ökningen från den tidigare kostnadsberäkningens 63 000 kr och den nys 71 000 kr, i huvudsak består av kostnader för att förbättra personalens arvoden, som från början satts synnerligen lågt. ”Då det vidare vore önskligt, att den arbetstakt med, vilken nämnden hittills bedrivit såväl fältarbetet som byråarbetet, även i fortsättningen kunde bibehållas och ett villkor härför torde vara, att nämnden beredes större utsikter, än det av Kungl. Maj:t föreslagna anslaget tillförsäkrar densamma, att få behålla hela den nuvarande med taxeringsarbetet synnerligen förtrogna personalen, vill jag hemställa,”

Jordbruksutskottet behandlar budgetpropositionens och motionernas äskanden i sitt yttrande nr 11, som inleds med konstaterandet: ”Givet är att skogsinventeringens värde i hög grad är beroende på dess omfattning. På grund härav och med hänsyn till betydelsen av att ... äga en fullständig överblick över landets skogstillgångar vill utskottet förorda, att taxeringen fort-

sättes i enlighet med det framlagda förslaget.” Vad materialets bearbetning angår, säger utskottet att detta ”mera tillfälliga arbete visat sig kunna nöjaktigt utföras inom ramen av hittills beräknade kostnader”, varför man i likhet med departementschefen inte tillstyrker högre belopp än 63 000 kr. Utskottet går alltså helt på propositionens linje, men är inte enhälligt. Av de 15 närvarande utskottsledamöterna avger sju en reservation. Det är ”herrar Nilsson i Kabbarp, Sjöblom, Tjällgren, Gabrielsson, Sköld, Hedlund i Häste och Lorichs” som anser att man i stället bör anvisa 66 000 kr för materialbearbetningen.

När frågan därefter togs upp i kamrarna (protokoll I:13 resp. II:14), godkände man i båda utan diskussion att riksskogstaxeringen fick fortsättas och slutföras samt att av det beviljade anslaget på 375 000 kr anvisa 125 000 kr för detta ändamål under det kommande budgetåret. Däremot blev det diskussion om anslaget till bearbetningen.

Här några utdrag ur de inlägg som gjordes av fyra talare i Första kammaren. *Herr Sjöblom*: ”Nog tycker jag, att riksdagen borde kunna gå med på att i den mån, denna lilla anslagshöjning av 3,000 kronor kan sätta ledningen för riksskogstaxeringen i tillfälle att förbättra ersättningen till de sämst betalda vid detta arbete även bifalla en sådan anslagshöjning.” *Herr Sederholm* (1868-1939): ”Ett mycket vägande skäl härvidlag /att riksskogstaxeringen igångsattes/ var just, att det fanns en hel del skogsutbildat folk, som var utan arbete, och man ville anordna detta så att säga som nödhjälpsarbete för dem Detta förklarar också, att den avlöning, som kom att utgå för detta arbete, icke var större än som av redogörelsen framgick. Samma skäl som förelåg då riksdagen beslöt igångsätta detta arbete, föreligger emellertid alltså. ... Jag tror, att den risken /att bli av med vissa upptränade tjänstemän och befattningshavare/ icke är så stor, och i varje fall finns det många andra, som kunna rycka in och fylla de avgåendes platser.” *Herr von Stockenström*: ”Med hänsyn till den stora vikten av att detta arbete kan i fortsättningen bedrivas med samma hastiga takt och med samma goda tränade personal som hittills anser jag det fullt befogat, att en viss lönereglering vidtages. ... Då jag icke anser någon utsikt förefinnas att i riksdagen få igenom ett högre belopp än reservanternas föreslagit, ber jag att få yrka bifall till den ... avgivna reservationen.” *Herr Boberg*: ”Vi ha för närvarande en jordbruksminister, som i synnerligt hög grad är hemma i de ämnen, som nu behandlas. Det är han, som föreslagit det anslagsbelopp av 63,000 kronor, som utskottet förordat. Kammaren har väl då ingen anledning att frångå regeringens förslag, som utskottet tillstyrkt.” - Vid begärd votering röstade flertalet för utskottets förslag.

I Andra kammaren uppträdde tre talare i diskussionen. *Herr /Per Edvin/ Sköld*: ”Dessa /lag/ledare ha under sin vistelse här i Stockholm en månadsavlöning av 300 kronor. De ha 425 kronor i månaden, när de är ledare på fältet. Var och en måste ju erkänna, att 300 kronor i månaden i Stockholm måste betraktas som en mycket låg avlöning. Den kvinnliga personalen, som i stort sett ombesörjer bearbetningen, har löner, som variera mellan 150 och 200 kronor i månaden. Alltså äro även dessa löner i underkant. Dessa löner ha kunnat motiveras med att det här kan betraktas rent av såsom nödhjälpsarbete för dessa kategorier befattningshavare. Men när det nu är så, att denna riksskogstaxering pågått i fyra år, och det dessutom avses, att den skall fortsättas och slutföras under de tre härefter följande åren, tycker åtminstone jag för min del, att det blir en något för lång tjänst man honorerar med så låga belopp. ... När man betänker, att hela riksskogstaxeringen kostar mer än en miljon kronor, är det dock bara en liten del av det hela, som här sättes i fråga.” *Herr Pettersson i Bjälbo*: ”Det här gäller ingen stor sak, det gäller endast 3,000 kronor, som reservanternas yrka som lönetillägg Utskottsmajoriteten har emellertid icke funnit någon egentlig anledning föreligga till en sådan löneökning, och jag ber därför att få yrka bifall till utskottets förslag.” *Herr Nilsson i Tånga*: ”Och jag vill erinra herr Sköld om, att det finns ofantligt många unga män och kvinnor med både akademisk och teknisk utbildning, som i dessa dagar få nöja sig med löner, vilka i många fall vä-

sentliga understiga, vad som här betalas. Jag hörde för några dagar sedan omtalas en ung man, som har både studentexamen och betyg från tekniska hög-skolan, vilken efter lång sysslöshet tog en anställning med en avlöning av 200 kronor i månaden. Och det var ett affärshus här i Stockholm, som för någon tid sedan annonserade efter en kvinnlig kassör med en avlöning av 125 kronor i månaden, och till platsen anmälde sig 50 sökande. ... Jag skall, som sagt, icke göra något uttalande om skäligheten av de löner, som här utbetalas, men jag vill ändå erinra om, att detta har mycket stark karaktär av nödhjälpsarbete." *Herr Sköld*: "Bara en kort replik till herr Nilsson i Tånga. Om man nu skall betrakta detta arbete som ett nödhjälpsarbete, vilket man otvivelaktigt gjorde, när riksskogstaxeringen igångsattes, måste det väl betyda, att man vid detta som vid andra nödhjälpsarbeten sätter lönen så lågt, att de anställda skola finna med sin fördel förenligt att vid första bästa tillfälle söka sig över till annan anställning. Det är ju det, som är motivet för att man vid nödhjälpsarbeten sätter så låga löner. ... Det är ett statens intresse, att dessa människor icke under de tre år, som är kvar, söka sig över till andra befattningar, därför att man behöver deras sakkunskap och rutin. Man kan, menar jag, i det läge, vari saken nu kommit, när det gäller att efter fyra års riksskogstaxering planlägga för ytterligare tre år framåt, icke längre kan betrakta detta som ett nödhjälpsarbete utan måste ge en liten uppmuntran för att få behålla inlärd kvalificerade personer i fortsättningen." - Votering begärdes, varvid flertalet röstade för reservanternas förslag.

Kamrarna hade alltså kommit fram till skiljaktiga beslut beträffande anslaget till bearbetningen, varför jordbruksutskottet hade att föreslå voteringsproposition för gemensam omröstning (JoU memorial nr 25). Sedan detta förslag godkänts (den 18 mars) genomfördes omröstningen den 21 april (protokoll I:22 och II:23), varvid sammanräkningen från kamrarna visade att riksdagen, med 211 röster mot 156, hade anvisat medel enligt reservanternas förslag. Riksdagens skrivelse (nr 127) är daterad den 23 april 1927. - Beloppet 3 000 kr då svarar väl mot runt 70 000 kr i dag.

Sid. 73, högst upp nytt stycke och stycke 1:

Vad materialbearbetningen beträffar, skulle ett anslag på 66 000 kr medge att arbetet under det kommande budgetåret bedrevs i samma omfattning som dittills, under förutsättning att personalens löner förblev oförändrade. Redan i sin förra anslagsframställning hade emellertid nämnden utförligt motiverat det skäligen, och då fått medhåll av statskontoret, att månadslönen för kontorsföreståndaren och tre lagledare - alla fyra utexaminerade från skogshögskolan - vid inarbetet höjdes från 300 till 450 kr. Den anhåller därför åter om att arvudet höjs, denna gång från nu utgående 400 till 450 kr i månaden. Detta skulle medföra att anslaget behöfve ökas med 1 400 kr till 67 400 kr.

Departementschefen, nu Bo von Stockenström, anser det "vara önskligt" att för taxeringen ställs till förfogande samma belopp som utgått under senare år, dvs. 125 000 kr. Han förordar däremot inte en ytterligare ökning av ersättningen till "ovanbemälda kontorsföreståndare och lagledare", utan föreslår ett anslag av oförändrat 66 000 kr.

Sid. 73, "Skall Värmland taxeras om", stycke 3 t.o.m. sid. 74, stycke 3:

Föreningen anförde bl.a. följande. "Den för närvarande pågående, för landet utomordentligt betydelsefulla skogsinventeringen, som väckt uppmärksamhet över hela den skogligen världen och fått efterföljd i de nordiska grannländerna, torde ej kunna överskattas. Förutom den nytta, de framkomna och väntade inventeringsresultaten beredde vid såväl skogslagstiftning som allmän näringslagstiftning och vid utredningar beträffande folkhushållningsfrågor i gemen,

komme dessa taxeringsresultat att städse ligga till stöd vid den med skogsbruket samhöriga industriens ändamålsenliga uppbyggnad och utveckling. För Värmlands län hade den försökstaxering, som under åren 1911-1912 där verkställdes, varit av stort värde. Emellertid hade vid riksskogstaxeringen andra och från försökstaxeringen avvikande metoder kommit till användning vid materialets uppgruppering på bland annat affärsgeografiska och topografiska områden ävensom vid stammaterialets formberäkningar och vid kontrollåtgärderna av taxeringsarbetet. Det torde ... vara en följdriktig åtgärd, att riksskogstaxeringen nu avslutades med en omtaxering efter enahanda grunder av Värmlands läns skogar. ... Genom en omtaxering ... skulle ej blott för länet utan jämväl för landets rikstaxering i sin helhet samt för den skogstaxatoriska forskningen erhållas högst värdefulla bidrag genom den jämförelse, som skulle kunna åvägbringas mellan de båda taxeringarna. Värmländska ingenjörsföreningen, för vilkens räkning, enligt uppdrag verkställdes utredning av en del för länets träindustri och skogspolitik viktiga frågor, hade efter prövning av den sålunda verkställda undersökningen, bibringats den uppfattningen, att den värmländska träindustrien hade att räkna med en ogynnsammare balans mellan konsumtion och produktion av råvaror än något annat av de svenska träindustri-distrikten. För ett riktigt bedömande av läget i hela dess vidd ansåge därför föreningen, att tillgången på nya taxeringsresultat för Värmlands läns skogar skulle vara av utomordentligt stor betydelse eller rent av nödvändigt.”

Riksskogstaxeringsnämnden, som får skrivelsen på remiss, yttrar sig över den i sin anslagsframställning den 29 september 1928.

”Riksskogstaxeringsnämndens i dagarna verkställda kostnadsberäkningar utvisade, att för fältarbetets fullgörande enligt planen skulle erfordras ett anslag för budgetåret 1929/1930 å 100,000 kronor. Då nämnden tidigare till fältarbetet disponerat 500,000 kronor, kunde sålunda kostnaden för det vid nämndens tillsättande år 1924 återstående fältarbetet beräknas komma att belöpa sig till inalles 600,000 kronor, eller 100,000 kronor mindre än vad nämnden då beräknade.

Nu hade emellertid genom värmländska ingenjörsföreningens ansökning ifrågasatts en ändring av den för riksskogstaxeringen antagna planen, enligt vilken plan den år 1923 påbörjade taxeringen skulle omfatta hela landet med undantag av det år 1911 försökstaxerade Värmlands län. I anledning av denna framställning ville riksskogstaxeringsnämnden framhålla, att nämnden även för sin del i så hög grad ansett den av föreningen föreslagna omtaxeringen ... önskvärd, att den själv ämnat föreslå en dylik

Nämnden hade härvid mindre tänkt på de olikheter, som förefunnes mellan de vid taxeringen år 1911 och de ... från taxeringen år 1923 använda metoderna. Dessa olikheter vore nämligen icke större än att man efter en del approximativa omräkningar av resultaten för Värmlands län torde kunna jämföra dessa med de för det övriga landet erhållna resultaten, frånsatt att uppgifterna för Värmlands län fortfarande hänförde sig till år 1911 och för landet i övrigt till åren 1923-1929. Att man vid en omtaxering ... kunde och väl också borde göra en uppdelning av materialet å flod- och höjdområden, ... , torde ej heller i och för sig motivera en omtaxering.

För riksskogstaxeringsnämnden hade det avgörande skälet för en omtaxering av Värmlands län syntts vara den stora förändring, som det svenska skogsbruket undergått under de båda senaste decennierna. De starka gallringar, som man sedan åtskilliga år i allt större omfattning verkställt, och den allt lägre omloppstid, som man börjat tillämpa, kunde sålunda med stor sannolikhet antagas hava i betydande grad påverkat framförallt skogstillgångarnas fördelning å olika dimensioner, åldrar och träslag samt den årliga tillväxten. Resultaten av den år 1911 verkställda taxeringen ... måste därför anses föråldrade och en nytaxering av länet i högsta

grad önskvärd. För en dylik omtaxering talade även ... , att man ... erhöle möjlighet att studera den inverkan, som skogarna ... rönt av det förändrade skogsbrukssättet.

Slutligen ville riksskogstaxeringsnämnden framhålla den betydelse, som en omtaxering ... kunde få för bedömandet av ... förhållandet mellan avverkning och tillväxt i landets skogar. Nämnden ville erinra därom, att skogstaxeringsakkunniga åren 1920/1921 verkställde en synnerligen ingående undersökning av virkesförbrukningen till husbehov på Värmlands läns landsbygd. Dessutom torde de i Värmland verksamma skogsförbrukande industrierna föra en rätt så noggrann förbrukningsstatistik. Med tillhjälp av de från dessa båda håll erhållna förbrukningssiffrorna och genom en jämförelse mellan skogstillgången år 1911, ... , och skogstillgången nu kunde ett försök göras till upprättandet av en retrospektiv statistik över tillväxt och avverkning för hela Värmlands län. Nämnden vore väl medveten om de svårigheter, som vore förenade med ett uppgörande av en dylik statistik, men hölle före, att ett dylikt försök borde bli av största betydelse, när det gällde att taga upp frågan om förhållandet mellan avverkning och tillväxt.

Enligt riksskogstaxeringsnämndens mening föreläge sålunda mycket starka skäl för ett bifall till värmländska ingenjörsföreningens hemställan om nytaxering

Vid en eventuell omtaxering ... torde man lämpligen böra uppställa minst samma eller något större fordran på tillförlitligheten hos taxeringsresultaten som beträffande övriga län, varför nämnden ansåge sig böra föreslå ett avstånd mellan taxeringslinjerna å 6 kilometer, /Det kan nämnas att linjeavståndet i angränsande Kopparbergs och Örebro län var 6 km, i Skaraborgs och Älvsborgs län 5 km samt i Göteborgs och Bohus län 2.5 km; vid försökstaxeringen av Värmland var avståndet 4 och 2 km./

Med ett linjeavstånd i Värmlands län å 6 kilometer skulle en taxering därstädes mycket väl kunna verkställas redan sommaren 1929, då riksskogstaxeringen i övrigt slutfördes. Denna sommars fältarbete skulle nämligen i så fall ändock icke bli av väsentligt större omfattning, än under de år nämnden hittills lett detsamma. Då härtill komme, att kostnaderna vid ett verkställande av taxeringen redan år 1929 i samband med taxeringen av närgränsande län skulle bli icke obetydligt mindre, än om arbetet uppsköttes till år 1930, ville nämnden föreslå, att en nytaxering ... verkställdes år 1929.”

Sid. 75, mellan stycket från sid. 74 och stycke 1:

När det gäller bearbetningen av materialet begär nämnden ett oförändrat anslag på 66 000 kr, och säger sig hoppas - med hänvisning till förra årets argumentering - att inom den ramen kunna genomföra en skälig ökning av lönen för kontorsföreståndaren /jägm. Fritz Jarre/ och lagledarna /Robert Sköld, Erik Theorell och Eric Östlin/.

Sid. 75, hela stycke 1:

I infortrade remissyttranden tillstyrker såväl *Centralrådet för Skogsvårdsstyrelsernas förbund* (den 19 oktober 1928; med bifogat yttrande från *Skogsvårdsstyrelsen i Värmlands län*) och *Domänstyrelsen* (den 31 oktober) förslaget att nytaxera de värmländska skogarna. *Statskontoret* (den 8 november) anser sig i detta speciella fall kunna tillstyrka att anslaget till taxeringens slutförande erhåller ”förslagsanslags natur”. Vad den ifrågasatta arvodeshöjningen beträffar, hänvisar man till att man redan tidigare, efter prövning i varje särskilt fall, inte har haft något att erinra mot en sådan.

Sid. 75, fortsättning av stycke 5:

Något definitivt program för det återstående arbetet kan dock nämnden inte lämna, då det under arbetets gång kan visa sig nödvändigt att utföra nya specialundersökningar. Även om årets anslag på 66 000 kr inte täckte kostnaderna för mer än två tredjedelar av året med nuvarande personal, räknar emellertid nämnden med att arbetena inte skulle kräva mera personal än att ett oförändrat anslag på 66 000 kr skulle vara tillräckligt. - Det beloppet föreslås också i 1930 års budgetproposition, och så blir även riksdagens beslut (rskr nr 77).

Hösten 1930, den 29 september, begär nämnden sitt sista anslag för bearbetningen. Den anser att dess nuvarande uppdrag bör kunna avslutas till den 1 april 1931, och beräknar kostnaderna under budgetåret 1931/1932 till 50 000 kr, varav - som tidigare år - 3 000 kr är avsedda för publiceringskostnader. I budgetpropositionen säger departementschefen att man hittills till publiceringen har anslagit totalt 21 000 kr, och därav skulle enligt nämnden återstå cirka 15 000 kr vid ingången av nästa budgetår. ”Då tillräckliga skäl icke synas föreligga för beräkning av högre kostnader för sagda ändamål, synes det av nämnden ... äskade ytterligare beloppet å 3,000 kronor kunna uteslutas. Med hänsyn härtill torde anslagsbeloppet kunna begränsas till 47,000 kronor.” - Detta belopp anslås också av riksdagen (rskr 9A).

Kapitel 4. Den andra riksskogstaxeringen 1938-1952

Sid. 92, ”Remissbehandlingen”, hela avsnittet:

Remissbehandlingen av förslaget. En mängd remissinstanser yttrade sig över skogsutredningens förslag.

Statskontoret tillstyrker att ledningen av den tilltänkta riksskogstaxeringen tillsvidare anförtros åt ett tillfälligt organ. Kostnadsberäkningarna förefaller jämförelsevis höga, men man förutsätter ”att såväl vid arbetets planläggande som vid ersättningsarnas utmätande den största sparsamhet komme att iakttagas”.

Domänstyrelsen anser att om man kan påvisa, att en förnyad riksskogstaxering skulle kunna närmare belysa bl.a. bristerna i den nuvarande skogshushållningen i stora delar av Norrland och ge ledning för avverkningspolitiken, så vore det synnerligen väl motiverat att sätta i gång en sådan taxering. Men det är nödvändigt att dessförinnan ”verkställa en förberedande utredning” om de krav som bör ställas på taxeringen och möjligheten att tillgodose dessa. Man bör då ägna särskild uppmärksamhet åt vissa detaljresultat som taxeringen anses böra ge upplysning om och åt tillförlitligheten i dylika delresultat. I en bifogad promemoria, upprättad efter samråd med ledamöterna i den tidigare Riksskogstaxeringsnämnden och representant för centralrådet för Skogsvårdsstyrelsernas förbund, har man penetrerat möjligheten att omedelbart samordna indelningen av statsskogarna i övre Norrland med riksskogstaxeringen. Beroende på att indelningen var mycket mer detaljerad och även innefattade kartläggning, hade styrelsen kommit fram till att detta ”under pågående uppskattningsomdrev icke lämpligen kunde ske”.

Flera omständigheter pekar enligt styrelsen på ”nödvändigheten av en taxeringsmetod, som, jämfört med den tidigare tillämpade, kunde ge vissa ytterligare detaljresultat, som vore till tillförlitligheten bestämda”. Först gäller det uppdelningen på olika skogsägargrupper, där det i varje fall var nödvändigt att primärt skilja på statsskogar och övriga skogar. ”Vidare erfordrades dels garantier för att redovisningen av virkesförrådet efter trädens diameter kunde bli till tillförlitligheten bestämd, dels även - och inte minst - behövliga bestämmingar till underlag

för en avverkningsberäkning med redovisning av de virkeskvantiteter, som kunde väntas utfalla i olika diameterklasser." Det var också önskvärt att både virkesförråd och avverkningsberäkningen kunde "särskiljas på vissa avsättningszoner, särskilt i Norrland, bestämda av genomsnittliga kostnader för virkets transport till flottled eller annan avsättningsort". När man utarbetade metodiken för den nya taxeringen, borde man pröva möjligheten att modifiera den förut använda metoden samt att ev. använda nya metoder, som kanske kunde visa sig lämpligare när det gällde att redovisa detaljresultat

Domänverkets uppskattningar skulle enligt planen vara slutförda år 1940, men skulle genom "forcering" kunna tidigareläggas ett år. Från samhällelig kostnadssynpunkt var det av största betydelse att domänverkets uppskattningar i fortsättningen så långt möjligt kombinerades med den tilltänkta riksskogstaxeringen, och enligt styrelsen skulle en sådan samordning kunna ske i betydande omfattning. Tidpunkten 1940 för att sätta i gång riksskogstaxeringen var också den mest lämpliga av andra skäl. En viss, inte alltför kort, tid måste gå mellan två taxeringar för att kostnaderna skall kunna motiveras och för att resultaten av de två uppskattningarna skall kunna jämföras, utan att förryckas av ofrånkomliga uppskattningsfel. Vid den tidpunkten skulle även skogsvårdsstyrelsernas pågående uppskattningar av enskildas skogar i Norrbottens och Västerbottens lappmarker vara i det närmaste slutförda, varför den nya riksskogstaxeringen då skulle "tillgodose ett jämnare utnyttjande av den fackutbildade arbetskraften". En förskjutning av starttidpunkten (från år 1938 enligt utredningens förslag) borde medföra ökad möjlighet att kunna använda fotokartor i skala 1:10 000 vid fältarbetet, "varigenom icke oväsentliga besparingar skulle kunna ernås". Vidare var det nödvändigt att det blev tillräckligt med tid för förarbeten och utformningen av arbetsmetoder.

Sammanfattningsvis ansluter sig Domänstyrelsen i princip till utredningens förslag vad gäller en ny fortlöpande riksskogstaxering, men den vill f.n. endast förorda att - i huvudsak enligt förslaget - en grundläggande utredning görs rörande planläggningen och utformningen av denna taxering. Utredningen bör anförtros åt en särskild kommitté, representerande olika intressegrupper inom statlig och enskild skogshantering och bestående av personer med bästa tillgängliga kunskap inom "hithörande områden". Denna kommitté bör även pröva vilket organ som kunde anses bäst skickat att leda taxeringen. - Om riksskogstaxeringens igångsättande t.v. skulle anstå som styrelsen föreslagit, borde ett belopp av förslagsvis högst 50 000 kr anslås för erforderliga utredningsarbeten budgetåret 1937/1938.

Statistiska centralbyrån tillstyrker i princip utredningens förslag om fortlöpande skogsinventeringar samt att dessa i huvudsak utförs efter samma metod som den föregående riksskogstaxeringen. Den föreslagna taxeringen skulle bli till nytta även för jordbruksstatistiken genom att dess uppgifter om arealen produktiv skogsmark åtminstone för större områden kunde användas för jämförelse och kontroll av motsvarande uppgifter enligt de allmänna jordbruksräkningarna.

Centralrådet för Skogsvårdsstyrelsernas förbund ansluter sig helt till utredningens uppfattning om önskvärdheten av att en ny riksskogstaxering utan längre dröjsmål kommer till stånd. Norrlands skogar, som är de mest betydelsefulla för landets träindustri, bör i första hand inventeras. Med anledning av att taxeringsarbetet har föreslagits att starta redan våren 1938, är det dock en del frågor som enligt centralrådet bör undersökas och klarläggas innan en ny riksskogstaxering sätts i gång.

Först och främst måste en kompletterande bearbetning göras av materialet från den förra taxeringen, så att man får vetskap om medelfelen hos de viktigaste objektivet uppskattade storheterna. "Sedan dylika medelfel uträknats, torde med stöd av dessa böra beräknas, vilka objektivet funna resultat hade så små medelfel, att skillnaderna mellan en första och andra taxering

av den storlek, att de hade betydelse för bedömandet av utvecklingen om de vore reella, kunde statistiskt säkras vid ekonomiskt överkomligt linjeavstånd." Då en stor del av den förra taxeringens resultat var "subjektivt färgade" och därför av mindre värde, måste man nu undersöka möjligheterna för en "utvidgad" objektiv uppskattning.

Innan en ny riksskogstaxering startades, "uppställde sig alltså, förutom mycket annat, följande spörsmål till besvarande:

- 1) Skulle vid en ny taxering endast bestämmas sådana storheter, som vid den första taxeringen blivit objektivt bedömda?
- 2) Vilka av de storheter, som vid den första taxeringen blivit mer eller mindre subjektivt uppskattade, kunde vid en andra taxering bliva föremål för helt objektiv uppmätning?
- 3) Skulle dessa under 2) nämnda storheter medtagas vid en ny taxering för att i framtiden jämföras med resultaten av en följande?
- 4) Huru stora skulle skillnaderna mellan en första och en andra taxering minst vara för att de skulle hava betydelse?
- 5) Hur tätt skulle taxeringslinjerna läggas vid en ny taxering för att dessa skillnader skulle kunna förväntas bliva statistiskt säkerställda?"

Efter att närmare ha utvecklat dessa fem frågor framhåller centralrådet, att det är uppenbart att planläggningen av den nya taxeringen kräver mycket omfattande beräkningar och överväganden även om antalet faktorer som uppmäts är oförändrat. Om antalet faktorer skulle ökas enligt utredningens önskemål, blir självfallet de förberedande beräkningarna än mer komplicerade. Starten av den nya taxeringen bör därför lämpligen anstå till år 1939. För detta talade också önskvärdheten att dessförinnan klarlägga möjligheterna att upprätta en avverkningsstatistik, och att vid den tidpunkten personal skulle börja frigöras från skogsvårdsstyrelsernas taxeringsarbeten i lappmarkerna.

Centralrådet föreslår alltså att man t.v. endast beslutar att en utredning snarast skall göras om de grunder och den plan efter vilka en ny taxering bör genomföras. Utredningen bör anförtros åt en särskild kommitté, bestående av personer med "verklig sakkunskap på området", och denna kommitté bör också ta upp frågan om vilket organ som skall leda taxeringsarbetet.

Skogsägareföreningarnas riksförbund instämmer i behovet av fortlöpande inventeringar och understryker särskilt lämpligheten av att dessa inventeringar och den föreslagna avverkningsstatistiken sköttes av en permanent nämnd, som bygger på erfarenheterna från den förra taxeringen och som vore helt fri från ovidkommande intressen.

Sveriges skogsägareförbund tillstyrker förslaget om en ny riksskogstaxering som från nationalekonomisk och näringspolitisk synpunkt synnerligen betydelsefullt. Till dess man har erfarenheterna från den nya taxeringen bör man dock kunna vänta med att avgöra om taxeringen skall vara kontinuerlig. De föreslagna riktlinjerna för arbetets organisation har man inget att invända mot, men man tycker det är tveksamt om inte "den mera fylliga planläggningen, omfattande främst taxeringens syften och önskade arbetsresultat men även dess metodik", borde utföras innan man beslutar om taxeringen överhuvudtaget skall genomföras. Innan man sätter i gång "den stora organisationsapparaten" borde man ju ha fullt klart för sig om man verkligen kan tillgodose vissa minimikrav hos resultaten, som det anses nödvändigt att uppnå. Förbundet tvivlar inte på att en ny riksskogstaxering verkligen kan planeras och utföras så att alla önskade resultat erhålls med tillräcklig säkerhet, men den hittills framlagda utredningen är inte tillräcklig för detta. Om den föreslagna nämnden skall utföra "denna för hela företagets framtida avgörande undersökning", så måste man verkligen tillse "att i denna nämnd samlades den bästa möjliga sakkunskap på alla taxeringen berörande områden".

Nästan samtliga *skogsvårdsstyrelser* har tillstyrkt utredningens förslag, och av dessa har de flesta inte haft något att erinra mot detta. *SVS i Stockholms län* ansluter sig till förslaget, men framhåller att det inte är säkert att taxeringen hinner påbörjas år 1938, för pågående undersökningar vid Skogsförsöksanstalten kunde medföra delvis nya grunder för provträdstagningen. Dessutom borde man bl.a. behöva pröva om en linjetaxering överhuvud är den bästa metoden för en riksskogstaxering. *SVS i Södermanlands län* framför i princip ingen erinran, men anser att förslaget innan det omsätts i praktiken bör bearbetas ytterligare. *SVS i Jönköpings län* finner förslaget väl motiverat och ”betingat av tidsläget”, men man kan inte av vare sig en riksskogstaxering eller den förordade avverkningsstatistiken få någon överskådlig bild av ”den inre strukturen hos skogar inom den ojämförligt största markägarkategorien”, dvs. bonde-skogsbruket. Därför föreslår styrelsen att även en undersökning görs av detta i enlighet med av styrelsen angivna riktlinjer. *SVS i Kronobergs län* riktar endast den anmärkningen mot förslaget att den anser att tidsintervallen mellan taxeringarna i Götaland och större delen av Svealand borde vara 20 år. *SVS i Gävleborgs län* instämmer i behovet av en omtaxering, men anser att frågan om avverkningsstatistiken borde vara klarlagd och prövad innan en ny riksskogstaxering sätts i gång. Flera skäl talar för att ledningen av taxeringen läggs hos domänstyrelsen, ev. kompletterad med ett ”taxeringsråd”. Samordningsmöjligheterna mellan den omfattande indelningsverksamheten på statens skogar och en riksskogstaxering är ett skäl, och ett annat är de öppnade befodringsmöjligheterna för taxeringspersonalen till annan verksamhet inom domänverket. *SVS i Jämtlands län* vitsordar behovet av en ny och kontinuerlig riksskogstaxering, men anser att ett 20-årigt omdrev skulle vara lika värdefullt från kontrollsynpunkt som ett 15-årigt, och dessutom billigare. Den nya taxeringen borde först göras i Indalsälvens och Ljungans ådalar. *SVS i Västerbottens län* tillstyrker livligt utredningens förslag, men anser att fältarbetet inte bör startas förrän våren 1940, motiverat främst av att den föreslagna provundersökningen för avverkningsstatistiken enligt styrelsen måste anstå ett år. Dessutom kunde huvuddelen av fältpersonalen vid styrelsens egna taxeringsarbeten fr.o.m. våren 1940 disponeras för riksskogstaxeringen.

Sid. 95-100, hela avsnittet om överläggningen:

Överläggning med skogsbruket

Nämnden började sitt arbete med att inbjuda representanter för olika intressegrupper inom statlig och enskild skogshantering samt närstående områden till överläggningar den 16 december 1937 angående önskemål på den blivande riksskogstaxeringen. Överläggningarna finns dokumenterade i ett maskinutskrivet 61-sidigt stenografiskt protokoll i folioformat, vilket ”har justerats av samtliga talare med undantag av Disponenten C. Sundberg”.⁴

I sitt inledningsanförande sade ordföranden Hesselman bl.a. att ”avsikten med dessa överläggningar är, att herrarna skola till oss framföra sina önskemål, i vilken riktning de än må gå. Riksskogstaxeringsnämndens medlemmar komma icke att delta i diskussionen. Meningen är endast att vi vilja höra Edra önskemål för att sedermera vid våra blivande överläggningar kunna taga all möjlig hänsyn till de önskemål och synpunkter, som här blivit framförda. Det ligger naturligtvis i sakens natur, att kanhända icke alla önskemål kunna tillmötesgå, dels beroende på sådana saker, som svårigheterna att realisera dem, men kanske också på ekonomiska skäl”.

⁴ I protokollet har de deltagande endast återgetts med titel och efternamn, men uppgifterna har här kompletterats med förnamn, födelse- o. dödsår samt befattning och företag, organisation e.d.

Man utgick vid mötet från de observationer och mätningar som hade gjorts vid den förra taxeringen:

Redovisningsenheter

I. Län och flodområden. - *Direktör Axel Löf* (1878-1957), skogschef i Stora Kopparberg, önskar att uppdelningen i flodområden görs mera detaljerad. *Disponent Carl Sundberg* (1884-1954; bl.a. ordf. i Styrelsen för Skogsforskningsanstalten/institutet och Skogshögskolan 1940-1954), Överums Bruk, vill att Kalmar län fortsatt skall uppdelas på norra och södra landstingsområdet, bl.a. för att vartdera området har sin skogsvårdsstyrelse. *Skogschefen Gunnar Wärn* (1887-1964), Sundsvallsbolagen, önskar att i Jämtlands län skogarna ovanför Storsjön redovisas för sig. *Skogschefen Gösta Wesslén* (1880-1949), Uddeholm, anser att uppdelningen på Byälven, Norsälven och Klarälven bör behållas, medan man i Värmland nu undersöker om "övrige delen av länet" som hittills skall vara én enhet eller delas upp. *Överjägmästare Axel Elgstrand* (1890-1968), Nedre Norrbottens distrikt, föreslår att för övre Norrlands del "floddalarna bibehålls" som tidigare. *Skogschefen Ludvig Mattson Mårn* (1892-1967; innehade personlig professur i skoglig arbetslära vid SFI 1940-1957), Bergvik & Ala Nya AB, tror att det vore synnerligen lämpligt att för Jämtlands län redovisa Härjedalen särskilt.

II. Höjdområden. - *Ordföranden* frågar om det är värdefullt och riktigt att redovisa för höjdområden, för det är "en rätt så kostsam och besvärlig uppgift" att göra. *Mattson Mårn* "har den känslan, att det är en mycket värdefull historia att ha" med tanke på uttagsmöjligheterna. Han får medhåll om detta från *skogschefen Eric Ronge* (1889-1982), Kramfors AB, och *skogs/vårds/chefen Mauritz Carlgren* (1883-1949), Mo och Domsjö AB, samt av *länsjägmästaren Erik Kallin* (1882-1951), Västerbottens län.

III. Ägarekategorier. - *Elgstrand* föreslår för Norrland uppdelning på staten, bolagen och enskilda. *Sundberg* instämmer, men vill i södra Sverige att "stora herrgårdsområden" redovisas särskilt. *Wesslén* ifrågasätter om den föreslagna uppdelningen, med hänsyn till kostnaden, kan vara av större värde. Rörande bolagsskogarnas virkesförråd och tillväxt kan man ju i regel få uppgifter från bolagen själva. *Docenten Erik Lundh* (1895-1967), Centralrådet för Skogsvårdsstyrelsernas förbund, önskar "att man så långt det är möjligt utan att kostnaderna bli oskäliga och taxeringsresultaten alltför osäkra", uppdelar på olika ägarkategorier. Från skogspolitisk synpunkt önskvärt att kunna observera skogstillståndet hos dessa olika grupper av skogar. *Jägmästaren Nils Schager* (1884-1966), Sveriges skogsägareförbund, håller med Lundh om det skogspolitiska värdet, men ifrågasätter om det är praktiskt genomförbart. En "tvåkilometersenhet" kan ju komma att "övertvåra mark till kanske tre olika ägargrupper. Eller kanske den faller med hälften på bolagsmark och hälften på bondemark. Det kan bli en fullkomlig sillsallad vid denna skrivbordsutredning, ifall ägargruppernas skogsmarker äro små och ligga om varandra". *Mattson Mårn* ansluter sig till Schagers synpunkter, men nämner en annan gruppering som kanske borde ifrågakomma, nämligen skyddsskogar och svårförnygrad mark. *Byråchefen Otto Grönlund* (1878-1951), Statistiska centralbyrån, upplyser om att man vid den allmänna jordbruksräkningen i höstas tog in uppgifter som medger "statistik rörande skogsmarkens fördelning på olika ägarkategorier och storleksgrupper". *Löf* tror att det i Kopparbergs län "i allmänhet är ogörligt att fränkilja bolagsskogarna. Man får inskränka sig till komplexen". *F. landshövdingen Gustaf Sederholm* (1868-1939), ordf. i SVS i Södermanlands län och i Centralrådet för Skogsvårdsstyrelsernas förbund, ansluter sig till förslaget att försöka få med ägarkategorier, och han tror på *Elgstrands* uppdelning i norra och på *Sundbergs* i mel-

lersta och södra Sverige, där man t.ex. kunde ändra rubriken "Bolagsskogar" till "Bolags- och större skogskomplex tillhörande enskilda". *Lundh* menar att indelningen i skyddsskogar och svårföryngrade skogar inte är genomförd enligt naturliga principer. Skyddsskogar finns i Jämtlands och Kopparbergs län, men inte i Lappmarken där vi har en annan skogsvårdslagstiftning. Därför knappast lämpligt att göra en uppdelning vid taxeringen. Han ansluter sig i nästan alla delar till *Sederholms* förslag, men undrar om en grupp, sammansatt av bolagsskogar, större herrgårdsskogar, allmänningar osv. har något större intresse. *Wesslén* säger att det beror helt på "taxationsmöjligheterna" om man kan genomföra ägaruppdelningen. Där man inte har tillgång till ekonomiska kartor kommer det att bli svårt. *Godsägaren Bo von Stockenström* (1887-1962), bl.a. ordf. i Sv. Skogsvårdsföreningen fr.o.m. år 1937, tycker att en ägaruppdelning är synnerligen önskvärd eller hellre en uppdelning på förvaltningsenheter av olika storlek. "Det vore sålunda värdefullt, om man kunde få klarhet i, om bondeskogarna av mindre arealstorlek äro sämre skötta än de större skogsenheterna." - Bolagsskogar och större enskilda skogar kunde kanske sammanföras i en grupp och de mindre, enskilda skogarna i en annan. *Elgstrand* menar att man kan ha olika ägarindelning i olika delar av landet beroende på hur förhållandena är. Han visar på en väggharta över Sverige hur skogsmarksarealen fördelar sig ägarmässigt över landet. Kartan är upprättad efter 1923 års allmänna fastighetstaxering och riksskogstaxeringen 1923-1929, och kronoparker, ecklesiastiska skogar, bolagsskogar och bondeskogar är markerade med olika färg. *Länsjägmästare Frank af Petersens* (1877-1944), Kristianstads och Malmöhus län, ifrågasätter om "icke felmöjligheterna bli större, om man sönderdelar materialet i små parceller". Ju mindre taxeringsobjekten bli, desto större taxeringsprocent bör också tillämpas. *Ordföranden* påpekar att det är ett omfattande och kostsamt arbete att göra en detaljbearbetning av ägarförhållandena. Han frågar därför "å nämndens vägnar" om det skulle vara "fördelaktigt" att ägarkategorierna bearbetas för större områden, t.ex. för de tre Smålandslänen eller för Västgötalänen gemensamt eller för ännu större områden? *Sederholm* menar att ett material som omfattar ett större område än en skogsvårdsstyrelses verksamhetsfält, inte får samma värde som det som är knutet till länet. *Lundh* genmäler att om det visar sig svårt att få tillräckligt säkra resultat för länen, det skulle ändå vara av stort värde att få resultat för grupper av län. *Ordföranden* frågar "herrarna" om nämnden har utsikt att från de större skogsägarna få de kartor som behövs för arealfördelningen? *Elgstrand*: För statens vidkommande är det självklart. *Sundberg*: För södra Sverige är det nog inga svårigheter. Bara att konferera med skogsvårdsstyrelserna. *Direktör Bure Holmbäck* (1888-1956), Munksunds AB: För mitt bolags vidkommande inga hinder. *Mattson Mårn*: Dessutom finns ju i övre Norrland skogsvårdsstyrelsernas sockenkartor. *Carlgren*: Gäller väl generalstabens stora översiktsskarta med skiftena inlagda? Svar: Ja. *von Stockenström*: Med ledning av de stora ekonomiska kartor som i åtskilliga län givits ut av landsting och andra myndigheter och genom upplysningar från skogsvårdsstyrelserna, kunde man kanske få fram större skogsegenomar över en viss areal. Längre gående differentiering blir så dyrbar och besvärlig, att man hellre får avstå. *Wesslén*: Har blivit förekommen av den föregående talaren. De stora bolagen har i regel använt landstingens kartor och lagt in sina skiften på dem. - Vid ägaruppdelningen i Värmland 1911-1912 var de mindre bolagen avvisande, och ledamöterna i försökstaxeringsnämnden fick själva försöka pricka in skiftena på sådana kartor. - Men skiftesgränserna är inte alltid utmärkta i skogen eller lätta att finna, varför man riskerar - även om ägargruppskartan kommer till stånd - att taxeringsmaterialet vid fältarbetet blir "bokfört på fel ägaregrupp".

IV. Skyddsskog och svårföryngrad skog. - *Löf* undrar om inte den frågan kan sammanföras med höjdlägesfördelningen? I så fall onödigt att ta upp den nu. *Ronge*: Som framhölls nyss har vi endast skyddsskogar upp till Västerbottensgränsen, fast områden med motsvarande förhållanden finns givetvis också inom Väster- och Norrbottens lappmarker, men på allt lägre

nivå. Vansktigt att i Norrland åstadkomma en enhetlig nivåuppdelning. Tillråder dock inte att antalet nivåer minskas, snarare bättre att göra dem ännu tätare. - För de norrländska länen vore det kanske värt att beakta följande:

”Norrlands och Dalarnas skogar äro ur nivåsynpunkt inramade mellan å ena sidan Bottenhavet och å andra sidan barrskogsgränsen mot fjällen. Den ena av dessa båda naturliga nivågränser är sålunda konstant, under det att barrskogsgränsen sjunker i väsentlig grad ju längre norrut man kommer. Därför vore det egentligen naturligare och bättre att utgå från enhetliga, relativa nivåer - i förhållande till barrskogsgränsen - och sedan omföra dem till för resp. län eller länsdelar lämpliga absoluta höjdgränser.”

V. Avsättningszoner. - *Ordföranden*: Ett nytt moment; önskemål och åsikter om behovet av en sådan registrering. *Byråchefen Magnus Alm* (1884-1968), Domänstyrelsen: För att från skogspolitisk synpunkt kunna dra bestående slutsatser av en avverkningsberäkning för landet eller de olika landsdelarna, ”är det av mycket stor vikt, att man även har klart för sig hur stor del av virkesförrådet, som kan vinna avsättning inom de olika trakterna”. Därför behov av uppdelning, åtminstone för Norrlands floddalar. Den bör ske på grundval av omkostnaderna för avverkning och flottning m.m. inom en viss zon, alltså inte endast med hänsyn till avståndet till flottled. Man bör utifrån provyteundersökningar söka åstadkomma en indelning i kostnadszoner, ”som under en överskådlig tid kunna tänkas äga betydelse”; t.ex. en zon med övre omkostnadsgränsen vid 20 öre, en andra mellan 20 och 30 öre, samt en tredje för högre kostnader. *Lundh*: Kan inte bedöma fördelarna med förslaget, men ser vissa nackdelar. Avsättningsförhållandena varierar ju över tiden; det byggs ju nya vägar, flottleder, industrier etc. och konjunkturen växlar. Undrar därför ”om det verkligen kan vara någon uppgift för riksskogstaxeringsnämnden att försöka sig på att vid ett visst tillfälle bestämma, huru avsättningsförhållandena gestalta sig”. *Överjägmästaren Anders Holmgren* (1874-1968), Gävle-Dala distrikt: Lundh sade just de synpunkter som jag tänkte framhålla. De föreslagna omkostnadsgränserna är ”ju beroende av konjunkturens växlingar, nya vägar och sådant, som gör att det hela blir alldeles meningslöst”. Man skulle däremot, ”men som jag inte vill förordas”, skilja ut olika zoner med ett bestämt avstånd från de olika vattendragen. Men här spelar biltransporterna in och förrycker det hela. Kolonisationskommittén gjorde på sin tid en sådan utredning för statens skogar i Norrland, som var synnerligen intressant /SOU 1922:22 o. 32/. Men jag tror att man måste gå ifrån den tanke som här framkastats. *Löf* menar att man inte kan gå in för en uppdelning efter transportkostnaderna, som ju också varierar med hänsyn till terrängförhållandena m.m. *Överdirektören Einar Hedulff* (1886-1956), Domänstyrelsen: Domänstyrelsens intresse för riksskogstaxeringen beror delvis på ”att styrelsen är Kungl. Maj:ts re-
missinstans angående framställningar om tillskottsleveranser av virke från kronans skogar till vissa nödlidande sågverk och industrier i Norrland”. När man skall avgöra om ”en industri har livsmöjligheter eller icke, är det värdefullt att veta, vilken virkesavkastning man har att räkna med inom dess råvaruområde”. Alm tänkte väl närmast med sitt förslag, att det var av vikt att få fram sådana zoner som ligger så illa till, att de endast under högkonjunktur kan drivas beträffande visst sortiment, t.ex. sulfatved. Det var väl inte meningen, att man skulle dela upp alla områden i avsättningszoner? *Alm* inskjuter: ”Det blir ju en fråga, som man sedan får bedöma.” *Wärn*: Kan givetvis vara av vikt att veta vilken kubikmassa som ligger utanför en viss väglängd till flottled. Normalt går det att driva vid t.ex. en mils avstånd till flottled, men det som ligger utanför är inte avsättningsbart annat än under särskilt goda konjunkturen. Kan en sådan uppdelning göras utan nämnvärt ökade kostnader för riksskogstaxeringen, vill jag också förordas att den görs.

Arealuppgifter

I. Landarealens fördelning på ägoslag. - *von Stockenström*: Här kommer vi in på den mycket svåra gränsdragningen mellan skogsmark och hagmark. Vid förra taxeringen hänförde man mark under ordnad beteskultur till inägomark, men under de snart 15 åren sedan den började har det skett ganska mycket. Särskilt i södra och mellersta Sverige har man lagt ned mycket arbete på att dra upp en klar gräns mellan skogs- och betesmark, men det finns fortfarande en mängd övergångsformer mellan dessa, som vi nu kallar hagmark. "Vi ha mycket stora hagmarksområden, som egentligen varken äro skog eller bete. På dessa hagmarker finns ofta lövträdsbestånd, som utglesnas alltmera, men inom andra delar av området har man låtit bli att röja, och då infinner sig snart barrskogen av sig självt." Det är nödvändigt att få fram en noggrann uppdelning mellan det som för framtiden är skogsproduktiv mark och det som kan betraktas som ren betesmark, "även om den till äventyrs inte kan kallas för kultiverad betesmark". I stort måste vi nog räkna med, att den faktiskt skogs-producerande arealen är ökande, men det är oegentligt att till den hänföra sådan hagmark som man vet inte "blir föremål för skogsproduktion". *Konsulenten Johannes Borg* (1889-1973), Svenska Betes- och Vallföreningen: På det håll som jag representerar, finns ett mycket starkt önskemål att få begreppet "hagmark" noga fixerat. F.n. finns inga vägledande bestämmelser från vare sig 1923-1929 års riksskogstaxering eller någon offentlig myndighet i form av cirkulär. Många gånger svårt att fastslå vad som menas med hagmark, varför det skulle vara av värde om de som göra taxeringar, fick mera bestämda direktiv för vad som skall räknas dit. - Vill framställa en liten förfrågan om det skulle vara förenat med särskilda svårigheter eller några extra kostnader, att vid riksskogstaxeringen försöka uppskatta den areal skogsmark som betas. Förrättningsmannen kunde ju t.ex. iaktta, om det inom vissa stängsel finns "spår av betande djur, fotspår eller exkrement". Om man ibland skulle vara osäker på att iakttagelserna är riktiga, gör det inte så mycket om den arealen inte tas med, för då måste ju betningen vara så pass obetydlig att den inte kan spela någon roll. *Grönlund*: Även vid jordbruksräkningarna har uppgifter samlats in "om den i skogsmarken ingående s.k. hagmarken". Instämmer i att det är svårt att fastställa vad som menas med hagmark. Centralbyrån har vid tidigare jordbruksräkningar söka bearbeta uppgifterna om hagmarken, "men de har varit så ofullständiga, att resultatet blivit ganska dåligt". Föga troligt att uppgifterna om hagmarken vid den senaste jordbruksräkningen kommer att visa sig mera tillförlitliga. Vid denna "har som skogsmark betecknats all icke odlad mark, som, vare sig den för tillfället är skogbärande eller ej, är lämplig att användas för skogsproduktion. Som s.k. hagmark har räknats skogsmark med glesa och ojämna bestånd, å vilken merendels finnes icke obetydlig, vanligen till betning utnyttjad gräsproduktion". *Sederholm* delar fullständigt *von Stockenströms* uppfattning, att det är nödvändigt att få en klarare definition av begreppet hagmark. Man har ju nu kommit ganska långt när det gäller att rationalisera betesförhållandena, så att de delar av hagmarken som lämpar sig för bete, blir betesmark, medan de delar som lämpa sig för skogsproduktion, enbart disponeras för skogsbörd. "Att då bibehålla uttrycket hagmark synes mig olämpligt, ty man kan inte komma ifrån, att själva ordet för tanken på något, som varken passar för det ena eller det andra. Det synes mig vara riktigt, att området ifråga, om det användes för skogsbörd, också hänföres till kategorien skogsmark, medan den andra marken bör redovisas som betesäng eller något sådant. ... Hur sedan uppdelningen mellan å ena sidan betesäng och å andra sidan skogsmark skall göras, vill jag inte gå in på för närvarande." *Ronge*: "Begreppet hagmark är inte bra i sitt nuvarande skick. I Norrland och speciellt i dess kustland möter man ofta s.k. hagmarker eller "kultur-beten", som i realiteten icke äro något annat än kalhuggen, högproduktiv skogsmark, som numera direkt eller indirekt ligger för fädot." Skulle rekommendera att riksskogstaxeringsnämnden, som ju inte har någon direkt expertis på jordbrukets område, söker kontakt med så-

dan. *Borg* understryker nödvändigheten av att man får en klar definition av begreppet kalmark, som ju med nuvarande betydelse är sådana områden som inte till fullo utnyttjas för vare sig skogs- eller betesproduktion. Värdefullt om vi genom taxeringen får begrepp om hur stora arealer, som vanvårdas på detta sätt. *Mattson Mårn*: Huvudsaken att man får en klar linje dragen mellan den odlade betesmarken och den produktiva skogsmarken. Då får vi inom skogsmarken med områden som varken är det ena eller andra, men här kommer vi in på beståndskarakteristiken och hur den skall beskrivas. *von Stockenström*: Ett förslag kunde vara att man till kategorin inägor osv. även hänförde inte bara kultiverad betesmark, utan också sådana gamla hagmarker som alltså huvudsakligen används för bete, även om de inte direkt kan kallas betesäng. - Vill peka på svårigheten att i många fall dra en klar gräns mellan markslagen. Många markägare är inte på det klara med, om de skall använda en viss hagmark för skogsproduktion eller bete, och det blir också svårt för riksskogstaxeringens förrättningsmän att få klar bild av läget. Tror att man t.v. under rubriken skogsmark får införa en underrubrik av typen "skogsmark även använd för bete". *Sederholm* instämmer i att det vore önskvärt att under "Inägor" få en underrubrik som "Betesmark", och under "Skogsmark" en underrubrik "därav i väsentlig grad använd för bete". Begreppet hagmark är nu så svävande att det ger anledning till åtskilliga missuppfattningar. *Doktor Anders Elofson* (1873-1957), Svenska Betes- och Vallföreningen, är av samma uppfattning som *Sederholm*, att hagmark är något som varken tjänar det ena eller andra syftet och egentligen inte borde förekomma. "I forna dagar, då den delvis skogsbevuxna marken var indelad i olika skiften, som man sedan avverkade i tur och ordning och något skötte om för att få bete, hade begreppet hage ett visst berättigande. Nu för tiden hysa vi emellertid den åsikten, att allt skall bortröjas från den mark, som vi använda för betesgång, och under sådana förhållanden har hagmarken ej längre något existensberättigande." Om uttrycket fortfarande måste finnas kvar i taxeringens uppgifter, vet jag inte. Det som är av intresse för oss som arbetar för skogsbetets snara avskaffande, är hur stor skogsbevuxen areal, hagmark och skog var för sig, som används för betesgång. Kunde man sedan, som man nu gör i Finland, skaffa uppgifter på i vilken mån marken är odlingsbar, skulle detta ha stort värde - för det gäller ju att ersätta skogsbetena med rationellt ordnade kulturbeten. *Carlgren* tror att det blir mycket svårt att dra några gränser mellan de olika kategorier av skogsmark som föreslagits av *Sederholm* och *Elofson*, bl.a. av det skälet att inom vissa områden den mark som väsentligen används till bete, "är föremål för skiftesbruk. Ett för något år sedan upptaget kalhygge, som riksskogstaxeringslinjen påträffar, användes väsentligen för bete och icke för skogsproduktion. Efter ytterligare ett antal år kommer på samma hygge trots betet föryngring - sådan den nu blir. Därmed tages marken åter i anspråk för sitt egentliga syfte, skogsbruket." Tror inte att man vid en riksskogstaxering kan fastställa hur stor del av skogsmarken som verkligen betas. Vid en linjetaxering kan man ju inte heller "genom spårning och med ledning av exkrementer komma underfund med hur stor del av marken, som användes för bete". *Hedulff*: *Borg* ville bibehålla "hagmark" för att få reda på vilka arealer som missbrukas på det sättet. Tror inte detta är en framkomlig väg. "Som gammal skogsindelare har jag erfarenhet av att vad vi brukar kalla hagmark har så många mellanformer, att vi icke genom att klassificera densamma kunna nå fram till påtagbara resultat." Skogsmarken borde i stället redovisas i arealer som är starkt utnyttjade för skogsbörd och sådana som är mindre utnyttjade, och med angivande av orsaken till det senare, t.ex. bristande skogsvårdsåtgärder eller bete. *Ronge*: I den förra riksskogstaxeringsnämndens betänkande finns en tabell 38 "Kal och med bestånd i första åldersklassen bevuxen egentlig skogsmark, procentiskt fördelad efter beståndens slutenhet och det allmänna skogstillståndet". Tabellen är värdefull och bör bibehållas. Vill betona, att man bör söka avskilja den mark som är uppenbart lämplig för ordnande av rationellt bete. *Sundberg*: "Att det råder virrvarr ifråga om beteckningen på de olika ägoslagen visste man förut. Det framgår på ett ännu mera slående sätt av den utmärkta tablå, som blivit

oss förelagd.” Synnerligen önskvärt och nödvändigt att Riksskogstaxeringsnämnden fastslår enhetliga och tydliga definitioner på ägoslagen. Lämpligt att nämnden anmodar Kungl. Maj:t att se till att man får enhetliga beteckningar till stånd. *Lundh* tycker att *Mattson Mårns* förslag att endast avskilja betesmarken är utmärkt. ”Sedan beror det på hur nämnden kommer att ställa sig till frågan, hur vi skola klassificera skogsmarken med hänsyn till dess tillstånd.” Som ”otillfredsställande” borde man klassa de marker som fordrar vissa grundförbättrande åtgärder för att ge en tillfredsställande produktion. *Sederholm*: Skillnaden mellan *Carlgrens* och min uppfattning i den här frågan beror nog på de olika naturliga förutsättningarna att bruka skogen i hans del av Norrland och i Sörmland, där det inte är så mycket skogsbete kvar. Instämmer inte i *Mattson Mårns* förslag att sådana marker där det förekommer skog, men där marken huvudsakligen används till bete, skall hänföras till ett mindre tillfredsställande skogstillstånd. Anser det fullt rationellt att använda ett område ”delvis till skogsbörd och på vissa mera jämnlänta marker röja undan och till och med vidtaga kulturåtgärder för att använda dessa områden till betesmark”. Anser det riktigare att dylika områden redovisas som ett eget ägoslag, ”som till sin bonitet och beskaffenhet skulle kunna betecknas som skogsmark, men som användes till betesbruk”. Det borde ligga utanför riksskogstaxeringsnämndens verksamhetsområde att kritisera en användning av skogsmarken, som kan vara rationell och som sker på grund av betesbehovet på fastigheten. Har inget emot att särredovisa betesmark, dvs. mark som enbart eller nästan enbart används till bete, den må sedan vara kultiverad eller inte. *Mattson Mårn*: Det tycks endast råda meningsskiljaktighet om var gränsen bör gå mellan tillfredsställande och icke tillfredsställande skogsmark. Fastställer man de tre rubrikerna tomtmark, betesmark och skogsmark, och under betesmark tar in den mark som är tillfredsställande från betessynpunkt, behöver det inte föreligga någon skillnad mellan *Sederholms* och min uppfattning. - Dock ingen tvekan om att en stor del av de områden som hittills klassats som hagmark, inte är fullgoda från vare sig betes- eller skogsvårdssynpunkt. Den gruppen bör hänföras till skogsmark, samtidigt som skogsmarken bör beskrivas mera noggrant än tidigare, ”så att de olika förekommande typerna av på tillfredsställande eller otillfredsställande sätt vårdade skogsmarker framträdde”. Till de senare skogsmarkerna hör de omdiskuterade hagmarkerna. *Kallin*: Under ”Skogsproduktiv mark” kommer väl nu som förra gången att finnas ”Kal egentlig skogsmark”. Särskilt i Norrland fara värt att man under den rubriken får med en hel del mark som eg. borde klassas som impediment, nämligen sådana avverkade marker där man knappast får någon skogsproduktion utan kraftiga föryngringsåtgärder av olika slag, ”såsom bränningar, markberedningar och kanske till och med kulturer”. Vore av mycket stort värde, särskilt inför en ev. ny lappmarkslagstiftning, om man kunde dela upp denna kala eg. skogsmark, så att man fick en klarare uppfattning om vad som är svårföryngrad mark. *Wärn*: ”Mark i behov av dikning” är ett omfattande begrepp, som det vore av stort värde att få uppdelad så att den areal framkommer som överhuvud kan komma i fråga för dikning. Det vore av största betydelse, särskilt i Norrland, när det gäller att skaffa objekt för arbeten i arbetslöshetstider. *Carlgren* instämmer i *Wärns* yttrande, men betonar att ”det kan vara mycket svårt att vid en hastig visit i en viss trakt under en linjetaxering exakt fastställa det föreliggande behovet av dikning”. Det är inte bara att ta hänsyn till vegetationen och torvslaget, utan också till möjligheterna att få goda utlopp för dikningen och få kännedom om belägenheten i terrängen osv. *Lundh* anser att det är klart möjligt att få fram dessa uppgifter om dikningen. Kan göras som tidigare vid riksskogstaxeringen, men också genom att, samtidigt som man klassificerar markerna, även anger orsakerna till att ett visst skogstillstånd är otillfredsställande, exv. försumping.

Ordf.: Myrarna har vi delat upp i dikningsbara, möjligen dikningsbara och ej dikningsbara. Ligger i sakens natur, att det kan vara svårt att fastställa skillnaderna mellan det tre kategorierna. ”Det skulle intressera nämnden att höra herrarnas uppfattning angående lämpligheten att

uppdelade myrmarkerna i dessa kategorier.” *Wärn*: Med ”dikningsbar” måste väl här menas att marken är det från biologisk synpunkt utan hänsyn till ekonomiska synpunkter? Liksom tidigare i fråga om ”mark i behov av dikning” är det minst lika viktigt att man för myrmarkerna redovisar storleken av de områden som över huvud taget kan komma i fråga för dikning.

Holmgren: ”Jag tror, att det är mycket svårt att uppnå klarhet på denna punkt. När vi i Kolonisationskommittén försökte utreda vilka sankmarker, som voro lämpliga för jordbruksändamål, voro vi tvungna att göra en hel massa detaljundersökningar, som aldrig kunnat tänkas komma ifråga vid en riksskogstaxering. Det finns goda marker, som ur ekonomisk synpunkt äro omöjliga att dika på grund av olika omständigheter, såsom dålig lutning, besvärliga avloppsförhållanden o.d.”

II. Skogsproduktiva markens fördelning på boniteter. - *Ordf.*: ”Anse herrarna den bonitetsfördelning, som gjordes vid förra riksskogstaxeringen tillfredsställande och att alltså ingen ändring behöver göras, eller får jag betrakta Eder tystnad som uttryck för lunchhunger?”

Lundh: Alla är eniga om att skogsmarken bör fördelas på boniteter. Enligt programmet skall vi inte ta upp tekniska frågor, men vid sidan om programmet vill jag ändå framhålla, att det är synnerligen önskvärt, att man inom nämnden kommer till klarhet om hur denna bonitetsuppskattning på rätt sätt skall göras. *Ordf.*: Vill precisera frågan så här: Är den bonitetsfördelning som användes vid förra taxeringen tillfredsställande från praktiska synpunkter, eller skall vi, trots de svårigheter som naturligtvis finnas, söka åstadkomma en mera preciserad och objektiv bonitetsfördelning? *Professor Tor Jonson* (1880-1949), Skogshögskolan och 1937 års riksskogstaxeringsnämnd: ”Jag skall endast be att få lämna en liten upplysning. Vid en kontroll, som utfördes över den bonitetsuppdelning, som gjordes vid förra riksskogstaxeringen, kom man till resultat, som voro rätt förvånande. Det befanns nämligen, att de undersökta s.k. slutna bestånden i hela mellersta Sverige vid 100-årig omloppstid skulle producera fullt ut den kvantitet virke, vilken definierats som idealproduktion för resp. boniteter. Det är svårt att förstå vad detta beror på, men såsom möjlig förklaring skulle man kunna tänka sig dels att boniteten har bedömts i lägsta laget och dels att denna idealproduktion huvudsakligen återfanns i det område, där våra barrblandskogar äro förhärskande skogstyp. Lösningen av denna fråga lämnades emellertid öppen, och man rekommenderade att en kommande ny riksskogstaxering skulle taga upp frågan till särskilt övervägande. Det blir naturligtvis den nuvarande riksskogstaxeringsnämndens sak att undersöka, om man kan komma dessa förhållanden närmare inpå livet än vad tidigare har skett. Hur detta skall ske torde bli en senare fråga, som icke kan bli föremål för diskussion vid detta möte.” *Wärn* anser att nämnden bör övergå till de bonitetsbeteckningar som tillämpas vid fastighetstaxeringen, vilka är enklare och mera lättförståeliga. Man borde eftersträva enhetliga beteckningar. *Mattson Mårn* håller med *Wärn* om att det är önskvärt med ett enhetligt boniteringssystem. En uppdelning av skogsmarken i bonitetsgrupper är nödvändig att åstadkomma. *Hedulff* understryker det *Mattson Mårn* sagt. Dessutom vill han ha upplysning om, ”huruvida det icke vore av större värde, om man vid riksskogstaxeringen tillämpade fastighetstaxeringens bonitetsfördelning”. *Ordf.*: Lämpligt i alla avseenden om man kunde tillämpa samma princip för bonitetsindelningen. Tar för givet att den frågan blir ingående diskuterad i nämnden. *Kallin*: Den förra nämnden skriver i slutredogörelsen om den verkställda boniteringen, att man utan tvekan torde kunna påstå, ”att den i stort sett ger en god bild av skogsmarkens produktion vid markens utnyttjande enligt gängse produktionsmetoder”. För de i klimatiskt hänseende ogynnsamt belägna skogsområdena i inre Norrland tycks den bedömda boniteten vara väl hög, medan den åtminstone i vissa välbelägna och ekonomiskt mycket betydelsefulla områden tycks vara väl låg. *Kallin* tror att nämndens misstanke om alltför optimistisk bonitering i lappmarken vid förra taxeringen har fog för sig, och understryker vikten av en ”tillrättalagd bonitering” i inre Norrland vid den nya taxeringen.- Nämnd-

den bör slutligen kunna uträtta en välbehövlig sak genom att konsekvent standardisera och uniformera terminologin inom alla de delar av det skogliga området som nämnden kommer att ta befattning med, t.ex. beträffande skogsmarkstypernas beteckning.

III. Skogsproduktiva markens fördelning efter olika beståndskaraktärer. – *Mattson Mårn*: Vill påyrka att observationerna under ”Allmänt skogstillstånd” redovisas mera ingående än tidigare och med noggrannast möjliga fördelning av de olika beståndskaraktärerna. Man skulle kunna följa Lundhs förslag, att samtidigt orsaken till ett otillfredsställande skogstillstånd anges, t.ex. felaktiga huggningsformer, röjningsbehov osv. Värdefullt om det hela kan läggas på ett så objektivt plan som möjligt. - Sista årets hyggen och gallringstrakter bör under sommaren vara fullt urskiljbara, varför man borde söka redovisa också den areal som under det gångna året behandlats med olika huggningsmetoder. ”Den för året behandlade arealen skulle därefter kunna ställas emot de ur avverkningsstatistiken erhållna värdena. Härigenom skulle man kunna komma litet närmare in på avverkningsberäkningarnas problem.” *von Stockenström*: Tidigare framkom ett förslag att under ”Skogsproduktiv mark” införa en underrubrik, där skogsmark som användes till bete skulle redovisas. Det förekommer ofta att man på sådan mark vidtar åtgärder för att hålla skogsbeståndet glest, och att markerna blir ett mellanting mellan skogs- och betesmark, där just slutenheten i skogen bör vara det avgörande för klassificeringen. Kanske kunde man under rubriken ”slutenhet” ange om denna är särskilt låg på grund av att man med flit velat utnyttja en del av marken till bete. *Skogschefen Rikard Alexanderson* (1885-1956), Surahammars Bruk, påpekar att nämnden alldeles särskilt bör lägga vikt vid att söka åstadkomma en bedömning av ungskogarnas allmänna tillstånd, slutenhet, röjningsbehov osv. De huggningar som tillämpas f.n. lämnar i många fall mycket övrigt att önska, när det gäller att främja ungskogarnas utveckling. *Carlgren* tycker att uppdelningen i ”1-, 2- och 3-skog” (tillståndet klassat som tillfredsställande, mindre tillfredsställande resp. otillfredsställande) eg. är litet vägledande, eftersom man vid bedömningen nödgas ta hänsyn till en mängd olika omständigheter, som slutenheten, avsättningsförhållandena, försummad dikning. Föreslår att man bortser från den ekonomiska sidan och bedömer allmänna skogstillståndet endast utifrån ”behovet av s.k. rena skogsvårdsåtgärder, som icke lämna något avsevärt utbyte utan endast kosta pengar; och därvid angiva de brister, som föreligga ur ren skogsvårdssynpunkt. För skogar, som är otillfredsställande på grund av röjning i stavaskog, bristfällig dikning, länge försummad kultur och på grund av dåligt restbestånd borde särskilda beteckningar införas”. - Eftersom klassificeringen hänför sig till befintliga och konstaterade brister, uppstår frågan hur en försenad skogsvårdsåtgärd skall bedömas. Tar man endast hänsyn till vad som faktiskt behöver göras, bör de nyupptagna hyggena bedömas på samma sätt som de äldre. Det gäller alltså att vid taxeringen ange, hur lång tid som gått sedan avverkningen skedde. Man skulle då få med icke endast de försummade åtgärderna, utan också sådana som behöver vidtas utan att ”försummelse” kan sägas föreligga. - I fråga om konstaterade behövliga huggningar, ligger det kanske något i vad finnarna gör vid sin taxering: ”I samband med linjeexteriören föras utförliga anteckningar om det skogliga tillståndet. Åtgärderna under den senaste 10-årsperioden angivas, samt beskrives beståndets nuvarande tillstånd, varjämte åtgärder under nästkommande första och andra 10-årsperiod föreslås. För varje föreslagen huggningsåtgärd uppskattas, huru många procent av beståndets kubikmassa, som bör uttagas.” Genom att göra på liknande sätt hos oss skulle man kunna få fram mera tillförlitliga uppgifter om både behövliga skogsvårdsåtgärder och behövliga huggningar, ”avseende att tillgodogöra sig virkesavkastning”. *Elgstrand* anser att man för praktiska syften bör särredovisa trakter som är otillfredsställande på grund av ”gleshet och bristande bevuxenhet”, t.ex. de stora björkbrännorna i Norrland. - Om kalmarkerna kunde avskiljas, ”skulle detta vara av synnerligen stort värde för förnygringsarbetets organisation”. *Ronge*: Synnerligen aktuellt att få reda på hur 1-skogen i

Norrland är sammansatt. ”Man skulle kanske kunna tänka sig att - såsom jag för min del har gjort - tillämpa en uppdelning i beståndstyper, därvid utvecklings- eller hushållsåldern hade avgörande vitsord för beståndstypens fixerande.” Biologiska åldersklasser är inte alltid lämpliga för Norrland. - Är förekommen av flera talare beträffande den utomordentligt aktuella frågan om den allmänna skogsvårdssituationen. Man borde genom taxeringen kunna få vägledning om vilka åtgärder som det är lämpligt att i första hand vidta och forcera i skogsförbättrande syfte. Man borde kunna få fram detta genom att, som Lundh och Carlgren föreslagit, ange orsaker till nedsatt skogstillstånd. - Elgstrand berörde frågan om de s.k. 0-bestånden, termen hämtad från nya lappmarkslagen, då han talade om björkskogarna. Instämmer i hans synpunkter. *Holmgren*: Måste vara en av riksskogstaxeringsnämndens viktigaste uppgifter att klarlägga det allmänna skogstillståndet i landet. ”Jag håller med skogschefen Ronge om, att det skogliga tillståndet i vårt land icke alls är så bra som man talar och skriver om. Det finns på detta område oerhört mycket att förbättra t.ex. beträffande hyggena, skogens försenade återväxt, röjningsarbeten, gallringar m.fl. arbeten, som i stor omfattning blivit eftersatta inom ofantliga områden, åtminstone i Norrland.” Vill fästa uppmärksamheten på att det icke går att få en klar bild av läget genom en linjetaxering; det torde bli nödvändigt att tillgripa provytestaxeringar. Det är också nödvändigt att ha mer erfarna förrättningsmän vid taxeringsarbetet för bedömningarna av vilka åtgärder som i det enskilda fallet behövs för att restaurera skogen. *Lundh*: Önskvärt att man beträffande allmänna skogstillståndet kan göra en så objektiv uppskattning som möjligt. Bedömningen har tidigare skett alltför subjektivt utan enhetliga normer, och därför kanske inte varit så värdefull. *Wesslén* håller med Alexanderson om att man vid taxeringen ”särskilt bör på ett så objektivt sätt som möjligt söka bedöma skogstillståndet hos de åldersklasser, varpå vår framtida skogsavkastning skall baseras”. Är synnerligen betänksam mot en del uppgifter som finns i förra riksskogstaxeringens redogörelse, och som torde ha tillkommit genom rätt subjektiva bedömningsmetoder. ”För oss i Värmland var det nämligen en utomordentlig överraskning att höra aktuarien Östlind, ... , i ett föredrag göra det uttalandet, att skogstillståndet i Värmland var det näst bästa i hela Sverige. Det visar också siffran 61 procent i betänkandet; det är endast Bergslagen, som har en högre siffra. Samtidigt visar slutenhets-siffran en mycket hög nivå, nämligen 0,73 och överträffas endast av Skånelänsens. Och ändå ha vi för oss, att vi huggit ganska friskt i Värmland. Vi ha säkerligen inte hört till dem, som huggit saktmodigt, och ändå visar statistiken en så god slutenhet. Äro dessa siffror att lita på?” *Mattson Mårn* håller med *Holmgren* att det inte alltid är vackert, när man kommer ut i skogarna, och att det ännu återstår mycket att göra. - Vill framföra ännu en synpunkt beträffande bedömningen av det allmänna skogstillståndet. På grundval av det hittillsvarande materialet är det ytterligt svårt att göra avverkningsberäkningar vars resultat kan betecknas som sannolika. Samtidigt med inventeringen av beståndet borde nämnden söka skapa bättre möjligheter att genomföra en avverkningsberäkning. ”När man på sommaren går över skogsmarkerna, kan man urskilja de huggningar, som äro utförda under föregående år. Man skulle kunna komma ännu ett steg närmare fastställandet av det sista årets uttag, om man kunde lägga upp taxeringen på det sättet, att man det första året nöjde sig med att erhålla godtagbara värden endast för större områden, medan något krav på säkerhet för mindre delområden ej ställdes. Ett kommande år fortsätter man med taxeringen inom samma område och får därvid ett noggrannare värde för hela området och så småningom så säkra värden att dessa även kunna godtagas som bevisande för delområdena. Man skulle på denna väg möjligen kunna hålla kontakt mellan årets avverkningskvantiteter och de under året med huggning övergångna arealerna. Detta kräver givetvis att den planerade avverkningsstatistiken kan genomföras. Samtidigt förutsätter det hela att senare årets avverkningsplatser kunna under taxeringsarbetet ute i marken urskiljas och redovisas. Det kan åtminstone förtjäna att övervägas, om man icke på denna väg skulle kunna få fram en mera värdefull siffra än att gå in för en ådal på ett år.”

IV. Skogsproduktiva markens och myrmarkens fördelning efter vegetationstyp. -Ordf.: Åtskilligt har kommit fram på det skogsbiologiska området, sedan den första riksskogstaxeringen startade för ca 15-20 år sedan. Den här frågan har ju nära sammanhang med den om hagmarkskategorierna, som vi diskuterade tidigare. Elgstrand: Den förra nämnden tillämpade den "gamla hävdvunna indelningen" i vegetationstyper, som finns på sid. 16-17 i betänkandet. Hemställer att nämnden överväger följande förslag för Norrland:

Lavskog

Vaccinium - lavrik skog

Vacciniumskog utan vitmossfläckar

” med ”

Mosaik Vaccinium - Dryopterisskog

Dryopterisskog utan vitmossfläckar

” med ”

/Dryopterisskog -/ Geraniumskog

Normal sumpskog - "försumpad skogsmark" – med underavdelningarna:

Kärrartad sumpskog

Mossartad ”

Ronge: Understryker önskemålet att nya taxeringen icke tillämpar den gamla skogstypsindelningen. Särskilt för Norrland finns nu bättre möjligheter än tidigare att åstadkomma en för skogsbruket ändamålsenlig uppdelning. Sannolikt dock omöjligt att tillämpa ett enhetligt system för hela Sverige på grund av de varierande förhållandena i olika delar av landet. Om man på ett lämpligt sätt kan specificera behandlings- eller marktyper "synes det förhållandet, att ett visst system icke kan tillämpas i Syd-Sverige, icke böra utgöra hinder för dess tillämpning i Norrland. Uppdelningen av skogen i olika marktyper skulle jag för min del vilja karaktärisera som ett av de viktigaste framsteg, som gjorts på skogsvårdens område under det senaste kvartssekle". - Frågan om att via taxeringen få fram lämpliga marker för kulturbeten borde kunna lösas genom markens uppdelning på olika typer - "efter anlitan av den sakkunskap, som finnes på kulturbetets områden". *Ordf.:* Nämnden är tacksam för att höra synpunkter på den frågan från dem som sysslar med betes- och vallfrågor. *Borg:* Ganska svårt att endast med ledning av en viss vegetationstyp fastställa att ett område är lämpligt för bete, eftersom en mångfald faktorer spelar in. Naturligtvis kan man säga att en viss marktyp är mera lämplig än en annan; i regel är en vacciniumtyp mindre tjänlig som betesmark. I Småland finns emellertid vacciniumskogar, "som utgöra de allra yppersta betesområden", ev. har man då fått vidtaga ganska omfattande åtgärder. Mossrik granskog är också en vegetationstyp som ofta nog kan vara lämplig. "Beträffande ett bestämt lokalt område kan man med en viss felmarginal ange lämpliga marktyper, men det kan bli svårt att uttala sig på ett generellt sätt i denna fråga." *Ronge:* "Kunde man samtidigt som man klassificerar de olika marktyperna få fram en betygssättning, som anger i vilket skick de befinna sig, skulle det vara synnerligen ändamålsenligt." *Carlgren* förmodar att Elgstrands förslag till ny indelning i vegetationstyper syftade till en mera praktiskt användbar typindelning. Om man inte nöjer sig med den gamla indelningen, "som har ett mera teoretiskt intresse och säkerligen har sitt värde", bör man se till att byta den mot en som ger klarare hållpunkter för förekomsten av olika typer och deras behandlingssätt. Det har talats om att få fram särskilda behandlingstyper, som tar sikte på beståndens och marker- nas behandling för att vinna förnyring och dela upp efter deras större eller mindre möjlighet att självförnyra sig. Man får då en grupp där förnyringen efter lämplig behandling av beståndet kommer av sig själv, och en annan som utöver den ändamålsenliga behandlingen kräver särskilda åtgärder. Kan kanske vara en lämplig indelning. – Likartad behandling av likar-

tad typ kan dock ge olika utslag i olika höjdlägen inom samma geografiska område. Den mossrika skogstyp som finns i låglägena nära Norrlandskusten kan man genom viss behandling självföryngra, men det går inte med samma typ i höjdlägena. - På höjdlägena i Norrland har vi en särskild, mossrik typ, den s.k. tjockmosstypen, med mycket stor utbredning. Vore av stort intresse att vid taxeringen utreda förekomsten av den typen. - När den tidigare här avhandlade frågan om indelningen i höjdzoner avgörs, bör hänsyn tas till att föryngringen förlöper allt ogynnsammare och gradvis försämras ju högre upp man kommer. *Borg*: Även om vi kanske kunde få fram en definition på skogstyper som är lämpliga för bete, tror jag inte att det skulle vara till så stor nytta, eftersom det i högsta grad är beroende på läget om en viss mark kan anlitas till betesmark. ”Man skulle t.ex. i ett viss län kunna påträffa mark i överflöd, som är lämpligt för bete, men som icke är användbar av den anledningen, att det icke finnas bebyggda trakter i närheten.” *von Stockenström* framhåller att man först och främst bör göra klart för sig det praktiska värdet av en långt gående typindelning av skogarna. Syftet med taxeringen är inte att göra en fullständig beskrivning och kartläggning av skogarna, utan snarare att ge ett begrepp om våra skogstillgångar, tillväxt, avverkningsförhållanden osv. ”Det kanske är kätterskt av mig att säga, att jag inte har klart för mig, att man skulle kunna ha en så synnerligen stor praktisk nytta av att lägga ned så mycket arbete på uppdelningen i olika vegetationstyper.” Jag vill förordna den linje som finnarna varit inne på och som nämnden säkert kommer att överväga, nämligen att inrätta ett stort antal provytor på visst avstånd från varandra inom linjerna och där göra en ganska noggrann typbeskrivning. Då kan man släppa efter på denna punkt vid själva linjetaxeringen. *Löf* antar att nämnden kommer att eftersträva en indelning i vegetationstyper som är av betydelse för skogshanteringen i dess helhet, och som inte ensidigt tar sikte på reproduktionsmöjligheterna utan även kan tjäna andra ändamål. *Ronge*: ”Förhållandena äro utan tvivel annorlunda i Syd-Sverige än i Norrland. Jag sade nyss på tal om Norrland, att marken är utslagsgivande för skogstypen. Jag använde emellertid för marken beteckningen marktyp. Marken, dess beskaffenhet, läge m.m. samt klimatet är det konstanta och det är dessa med marken förbundna förhållanden, som ha den avgörande betydelsen. Med marktyp avser jag vidare behandlingstyp. De olika marktyperna reagera olika för olika behandlingsmetoder, icke minst när det gäller föryngringsåtgärder. Genom att ta hänsyn till det praktiska skogsbrukets behandling av olika marker kan man få till stånd en ganska klar uppdelning. Det finnes därför all anledning att ägna stor uppmärksamhet åt den praktiska sidan av saken vid utformandet av typbeskrivningen.” *Holmgren*: Det gäller att göra klart för sig vad man menar med ”typ” och vart man vill komma med uppdelningen i vegetationstyper. Tror knappast det är möjligt att värdera de olika typerna i föryngringshänseende. Norrlands skogsvårdsförbund har sedan flera år försökt få till stånd en undersökning rörande föryngringsförhållandena i granskogarna, vilken nu skall utföras av Skogsförsöksanstalten. Av diskussioner som förts har det framgått att frågan är ett utomordentligt komplicerat problem, där det inte blott gäller att uppteckna de på marken växande småväxterna utan också att undersöka jordlagrens beskaffenhet. Man har t.o.m. ansett sig böra hemföra markprover och särskilt undersöka dessa för att nå ett tillfredsställande resultat. Tror inte att det är genomförbart att vid taxeringen tillämpa dessa metoder som anses absolut nödvändiga för att tillförlitligt kunna bedöma granskogarnas föryngringsfråga. Tror inte heller att man kan exakt ange hur mycket vi har av de olika åldrarna och samtidigt fastställa behandlingsmetoderna för de olika typerna. Däremot tror jag att det kan ha viss betydelse att uppdelna marktyperna eller skogstyperna, vad man nu vill kalla dem, på ett annat sätt än vid förra taxeringen, men man får akta sig för att specialisera sig allt för mycket och syssla med för många detaljer, om man vill komma någonsans.

Uppgifter över virkesförråd och tillväxt

I. Stamantalet. - *Ordf.*: Övergår till kapitlet Virkesförråd: stamantal, kvalitetsbedömning. Det har framställts som önskvärt att göra en kvalitetsbedömning av stammarna. Önskemål och synpunkter? *Mattson Mårn*: Kvalitetsbedömningen förutsätter ju att provträdsbeskrivningen skall utökas med en detalj som belyser kvalitetstypen, alltså kvistighet och sådant. Inte så lätt att omsätta i praktiken, men får man fram en god lösning är jag övertygad om, att vi här skulle vinna mycket värdefulla resultat. *Ordf.*: "Skulle herrarna också vilja framlägga sina erfarenheter och sin uppfattning om möjligheten att rent okulärt bedöma trädets tekniska egenskaper." *Elgstrand*: I Norrland har man vid stämplingar och uppskattningar i stor utsträckning gjort en okulär kvalitetsbedömning av virket, ev. har man med något redskap hört efter om det funnits tydlig rötskada i nedre delen av stammen. Man har sökt bilda sig en uppfattning om vad trädet skall ge och använt en kvalitetsklassning med nedsättning av värdet med vissa procent allt efter kvalitetsfelens omfattning. Det bör nog gå att vid riksskogstaxeringen bedöma kvaliteten något så när. För oss i Norrland av stort intresse med en kvalitetstypsindelning vid taxeringen. Enligt uppgift har man vid Landsskogstaxeringen i Norge inte mindre än fyra kvalitetsklasser, men hos oss kanske det vore tillräckligt med två, t.ex. timmerträd som ger övervägande o/s, och de som ger kvinta vid försågning. Att gå så långt som att bedöma kvalitetstypen beträffande massaved, vågar jag inte. *Mattson Mårn*: Man måste nog tänka sig att lägga upp det hela på en direkt objektiv beskrivning av stammarna efter kvistighet, grovlek och andra sådana detaljer. *Kallin* intygar hur svårt det är att göra en "sådan där kvalitetskillnad mellan träden i Norrland", men det vore av stort värde att få en riktigt utförd sådan bedömning. Alltför ofta träffar man på träd eller t.o.m. hela bestånd, "vars yttre habitus verkar synnerligen vacker", men när man sedan borrar och undersöker noggrannare, "kan man bli förbluffad över att dessa vackra stammar kunna innehålla så mycket svår vattved, ...". Man gör ideligen misstag vid bedömningen av kvaliteten både när det gäller rötter och framför allt om dessa gamla träd har vattved eller inte. Om man går in för en bedömning som har föreslagits här, kommer resultatet under alla förhållanden att bli mycket osäkert. *Löf* avråder från kvalitetsbedömning efter den sågade varan, ty det som tas för o/s i ett distrikt, kanske är kvinta i ett annat. Däremot skulle en beskrivning enligt *Mattson Mårns* förslag vara av synnerligen stort värde. *Ronge* understryker önskvärdheten av att man vid taxeringen gör en mer ingående undersökning av förekomsten av skadad skog än vad som gjordes förra gången, och i vad mån skadorna inverkar på trädens utnyttjande, t.ex. om röta orsakar att stammen nedklassas från sågtimmer till massaved. *Wesslén*: Skulle vara av största betydelse om man för mellansvenska skogsområdet kunde få uppgifter om stamantal och grundyta per åldersklass, viktiga uppgifter för att kunna bedöma de framtida produktionsmöjligheterna. *Ordf.*: Finns det skäl att också kvalitetsbedöma ungskogen? *Löf* anser att detta skulle vara särskilt värdefullt, men förutsätter att "man börjar så pass sent, att kvistarna på de unga träden verkligen kunna få någon betydelse på den färdiga skogen sedan en gång". *Ordf.* konstaterar att det från skilda håll framförts beklaganden över ungskogarnas kvalitetstillstånd. *Ronge*: Just beträffande provträden och deras speciella behandling vore det, åtminstone beträffande tallen, av stort värde om man kunde få rastyperna - smalkroniga, bredkroniga och intermediära - skilda från varandra. Särskilt med tanke på växtförädlingen av skogsträd vore det värdefullt att vid den nya taxeringen få en allmän inventering av skogsträdens rent yttre habitus. *Lundh* håller med *Ronge*, men tänker inte endast på tallen utan även främst på björken, där man lätt kan särskilja olika raser. *Ordf.*: Nämnden vill få synpunkter på den frågan. Finnarna har tagit med kvalitetsklasser i sin riksskogstaxering, där man för träd med en diameter vid brösthöjd av minst 20 cm uppskattar sortimentsutbytet med hjälp av stångklave och avsmalnings-

kurvor. *Löf* anser att sortimentsutbytet är alltför variabelt för att bedömas. "I ena fallet kan man få sågtimmer och i annat fall cellulosed ved av till det yttre lika stammar." *Mattson Mårn*: "Man behövde inte misslyckas på den punkten, ty man kunde lägga det hela på dimensioner, alltså kvantiteten av en viss dimension." Vet inte riktigt hur det tekniskt skall lösas, och det är ju möjligt att en sådan här bestämning kan bli ett överflödsarbete. *Ordf.*: Anser herrarna att det finns anledning att ha någon annan dimensionsklassindelning än den vi hade vid förra taxeringen? Då hade vi 20 - 10 cm etc. Jag tolkar tystnaden på det sättet, att Ni är nöjda med den indelningsmetoden som tillämpades förut. - Sedan gäller det torrskogen; är detta något att ta hänsyn till vid dimensionsklassindelningen? *Elgstrand*: Vad stora delar av övre Norrland beträffar har vi inte kommit så långt, att vi kan bortse från torrskogen. Tacksamma att få den markerad som förut. - Vill framhålla att vrakträden bör hållas isär från den övriga skogen. "Det skulle givetvis vara oriktigt, att vid redovisningen av kubikmassan släpa med dessa för skogshushållningen i stort sett fullständigt värdelösa träd."

II. Kubikmassan inom bark. - *Ordf.*: Det vi särskilt vill ha diskuterat är kubikmassans fördelning på trädens olika mogenhetsklasser. *Mattson Mårn*: Vi talade nyss om att det var önskvärt, att beståndskaraktären observerades, varvid en av de väsentligaste detaljerna är huggningsbehovet och fastställandet av om huggning har utförts eller inte. Då kan man ju tänka sig, att man under denna rubrik gör någon bedömning av uttagbara kvantiteter framöver. En sådan bedömning är ju svår att göra, men borde i alla fall kunna ge rätt så god ledning. *Kallin* understryker betydelsen av en indelning i mogenhetsklasser åtminstone i Norrlandslänet, och särskilt i de två nordliga länen där den gällande lappmarkslagen (1932 års lag) helt bygger sin avverkningsberäkning på virkesförrådets uppdelning i mogenhetsklasser. Indelningen i mogenhetsklasser bör helst noggrant "följa vid taxeringen enligt 1932-års lag använda normer för klassificeringen". (Dessa normer är bifogade protokollet.) *Mattson Mårn*: I PM ang. riksskogstaxeringen i Finland heter det: "Om det bestånd, inom vilket cirkelprovytan är belägen, ansetts vara i behov av någon huggningsåtgärd under de närmaste åren av den förstkommande 10-årsperioden utföres provstämpling." Regeln att provstämpling endast skall ske i de bestånd som anses bära genomhuggas under de närmaste åren, måste noggrant följas. Det är de för huggning aktuella bestånden som man bör ägna uppmärksamhet. *Hedulff* anser i likhet med Ronge att en uppdelning i utvecklingsklasser är av största betydelse för utförande av avverkningsberäkningar. Därigenom blir materialet mera användbart vid sådana beräkningar än vid en uppdelning i åldersklasser, som från andra synpunkter är av stort värde. *Lundh* tycker att Domänstyrelsen genom sin indelning i huggningsklasser kommit rätt långt, och anser att nämnden särskilt bör beakta den metoden. *Alm*: Vill endast i anslutning till vad som sagts under diskussionen framhålla betydelsen av att i samband med utredningen ang. kubikmassan, en undersökning görs i syfte att de erhållna resultaten skall kunna läggas till grund för avverkningsberäkningar. Att göra sådana beräkningar endast med stöd av en ålders- eller mogenhetsklassindelning torde emellertid vara svårt. "Man bör kunna utfinna någon metod, som ger möjlighet till en mera detaljerad bedömning av denna sak, och synes mig därvid en metod liknande den, som tillämpas vid riksskogstaxeringen i Finland, bära ifrågakomma." - Även av vikt att fixera rötskadorna, särskilt i den del av virkesförrådet som kan tänkas bli avverkad under den närmaste tidsperioden. Avdrag för dessa rötskador måste göras vid avverkningsberäkningen. *Mattson Mårn*: Begreppen ålders- och huggningsklasser har här ställts i motsats till varandra. Jag anser det synnerligen nödvändigt att man beskriver huggningsbehovet; beståndsbeskrivningen bör alltså göras något fylligare än förr med speciell uppmärksamhet åt "huggningsbehovet och de försummade eller önskvärda huggningarna". - "Man bör emellertid inte till förmån för huggningsklasserna skjuta åldersklassfördelningen åt sidan. Huggningsklassen är trots allt ett begrepp, som på visst sätt hänger i luften." Den är subjektivt bedömd, me-

dan däremot åldersklassen grundar sig på objektivt fastställbara fakta. Vill påyrka att åldersklassindelningen förblir orubbad, men kanske önskvärt att något skarpare fixera åldersklasserna. Särskilt gäller detta det ev. hushållsåldersbegrepp som används, vilket också bör fotas på exakt mätbara värden - kanske genom noggrannare undersökning av de marbuskperioder som urskiljas på provträdens borrhåll. *Carlgren* vill bibehålla åldersklassindelningen av samma skäl som *Kallin*. För övre Norrlands och speciellt lappmarkens del är det av stort intresse att kunna jämföra utvecklingen av åldersklasserna vid den föregående och nya taxeringen. *Alexanderson* framhåller ang. provstämpling, att "med hänsyn till det oerhört heterogena material, som våra lagledare utgöra, misstänker jag, att ett försök att klassificera vad som inom den närmaste tiden kan komma att tagas ut, skulle leda till rentav fruktansvärda resultat. Jag skall be att på det allra livligaste få varna för att man går den vägen". *Mattson Mårn*: Vi borde kanske redan från början ha diskuterat syftet med taxeringen, så att vi hade haft en klar bakgrund för diskussionen. - Det är naturligtvis mycket intressant att få veta hur mycket kubikmassan har stigit eller sjunkit jämfört med föregående taxering, men jag är inte tillfredsställd om endast sådana data konstateras. För att den nya taxeringen skall vara motiverad, måste den kunna lämna mera detaljerade resultat än den förra, framför allt beträffande möjligheterna att beräkna de i framtiden uttagbara kvantiteterna. "Det kan ej vara tillfredsställande att endast upprätta ett inventarium över vårt virkesförråd. Vi måste även kräva klarhet i hur detta förråd utnyttjas, hur det kan och bör utnyttjas." *Ronge*: Det borde vara möjligt att statistiskt följa avverkningarna i landet och så småningom upprätta en förrådsstatistik. Jag har sedan ett 20-tal år sysslat med förrådsbokföring för en mycket stor areal, och denna har tidigare kunnat grundas på sammansättningen av 1- och 2-skog (inkl. 3-skog). När vissa arealenheter börjat få 75-85 % 1-skog har den uppdelningen visat sig för enkel, och vi har delat upp 1-skogen - med hänsyn till beståndens utveckling - i olika beståndstypsklasser. Egalt om man använder beteckningen "beståndstyp" eller "huggningsklass", som ju avser samma sak. "Jag tycker för min del, att den 15 år äldre beteckningen beståndstyp är bättre." *Hedulff*: "Direktör *Löf* gjorde gällande, att vi vid riksskogstaxeringen borde nöja oss med att konstatera vår skogstillgång. Vid den föregående riksskogstaxeringen sattes från början icke heller ifråga att åstadkomma en avverkningsberäkning, men sedermera gjordes försök i denna riktning. Jag tror att det med hänsyn till industriens råvaruförsörjningsproblem är alldeles nödvändigt att lägga materialet till rätta på ett sådant sätt, att man på grundval av detsamma kan utföra en avverkningsberäkning. ... Det räcker emellertid icke att ha dylika beräkningar för vissa landsdelar; vi måste se till att en avverkningsberäkning för hela landet förr eller senare kommer till stånd." *Löf*: Inte min avsikt att säga, att man skall avstå från att göra en avverkningsberäkning, utan endast att fråga vilken omfattning den nya taxeringen skulle få. Förutsätter att man, när man upprättar avverkningsstatistiken, överväger om man kan sträcka sig så långt som till avverkningsberäkningar. Det bör i stort sett vara möjligt att utföra sådana, "men jag tror, att det med ett hundratal olika funtade personer som bedömare kommer att bli svårt att göra dessa uppskattningar på ett objektivt sätt". *Mattson Mårn*: Tror inte att faran för subjektiva bedömningar är så stor som *Alexanderson* ansåg. Bakom undersökningarna står ju nämnden, som noggrant övervakar arbetet. Jag anser att det är lämpligt att genomföra avverkningsberäkningar med ledning av uppmätningar på provytor av något slag, vilka givetvis skall markeras så att de kan direkt kontrolleras och användas som studieobjekt vid vilket tillfälle som helst. - Instämmer i *Ronges* resonemang om 1-skogen. Beteckningarna 1-, 2- och 3-skog bör försvinna och ersättas med objektiva typbeskrivningar av de olika beståndstyper som finns.

III. Kubikmassetillväxten inom bark. - *Ordf.* erinrar om att riksskogstaxeringen enligt den föreslagna planen skall upprepas vart 15:e till 20:e år. *Ronge*: Vill fästa uppmärksamheten på de "klimatbetonade tillväxtperioderna", en fråga som berördes i den föregående nämndens

betänkande. Vid beräkningen av tillväxtförhållandena måste man ta hänsyn till de olika klimatperioderna, som varierar för olika delar av landet och som också inverkar olika på de skilda trädslagen - tallen har sin kurva och granen sin. "Den vid taxeringen erhållna tillväxten måste sålunda korrigeras med dessa variationer som bakgrund. Man kan få en viss "likare" genom att i orörda bestånd konstatera variationerna i radietillväxten. Någon "rikslikare" går inte att få, men väl landskaps- eller områdeslikare. Ett bedömande på andra grunder av materialet skulle kunna leda till felaktiga och till sin konsekvens farliga resultat." - Understryker nödvändigheten av tillväxtmaterial från orörda bestånd för att kunna göra en tillförlitlig bedömning av taxeringens tillväxtsiffror, men sådana bestånd är f.n. svåra att anskaffa. "Jag ifrågasätter, om man inte rent av borde avsätta reservat, där man kunde ha möjligheter att år efter år komplettera den likare, mot vilken man skall utföra bedömningarna." *Mattson Mårn*: Skulle onekligen vara synnerligen intressant att få en grundlig överblick över tillväxtens förändringar under årens lopp. "Detta skulle som jag tidigare framhållit kunna ske på så sätt, att man vid taxeringen till en början inriktade sig på att få ett fullgott resultat" för ett större område och sedan allt säkrare värden genom återkommande inventeringar. Samtidigt kan man ganska ingående undersöka variationerna i tillväxten. Tror det vore värt att överväga, om man inte skulle kunna lägga upp arbetet så. *Ordf.* meddelar ang. frågan om klimatväxlingarnas inverkan på tillväxten, "att ett omfattande material i detta avseende finnes samlat hos Statens skogsförsöksanstalt. Det borde kunna bearbetas på ett sådant sätt, att det blir användbart för riksskogstaxeringsarbetet".

Övriga frågor

Ordf.: "Är det några spörsmål, som icke alls ha blivit behandlade, som herrarna anse vara av sådan betydelse, att de böra beaktas vid den kommande riksskogstaxeringen?" *Wesslén*: "Ämnar nämnden på grundval av den diskussion, som i dag har förts, lägga upp ett arbetsprogram och kommer detta program att sedan bli föremål för ytterligare omprövning?" *Ordf.*: Nämnden har fått i uppdrag att upprätta alternativa förslag med kostnadsberäkningar, och jag kan f.n. inte säga om dessa förslag skall framläggas till fortsatt diskussion eller om de kommer att direkt överlämnas till Kungl. Maj:t. Den frågan har inte diskuterats i nämnden, och mycket är beroende av när Kungl. Maj:t vill ha in resultatet av nämndens arbete. *Elgstrand*: *Ordf.* nämnde tidigare att taxeringen skulle påbörjas sommaren 1938. Kommer den då att bedrivas i större skala direkt, eller skall den till en början gå i långsammare tempo och så småningom öka i takt? Jag vill framföra några synpunkter som kanske talar för att taxeringen i större skala skulle skjutas framåt åtminstone 2-3 år. (1) Vi har ju att vänta fotokartor över vissa delar av landet ganska snart. Enligt mitt förmenande skulle man mycket väl kunna utnyttja fotokartorna för att bestämma skogsmarkens areal, för att fixera fjällskogsgården osv., och därigenom undvika en massa dyrbara fältarbeten i fjälltrakterna. (2) Jag tänker mig, att vi alla kan vara ense om att det är önskvärt med ett längre tidsintervall mellan den nu planerade taxeringen och den föregående. Västerbottens län taxerades ju så sent som 1924. (3) Det måste väl vara önskvärt, att man får längre tid på sig till förarbeten och till utformandet av arbetsmetoder för den kommande taxeringen. (4) Kungl. Maj:t har ju föreskrivit, att man skall göra en provundersökning ang. möjligheten att åstadkomma en fortlöpande avverkningsstatistik. Från många håll har man framhållit nyttan och nödvändigheten av att den statistiken kombineras med riksskogstaxeringen, så att man inte bara får reda på förråden utan också tillväxten och avgången genom avverkningar. "Avverkningsstatistiken borde alltså få passera försöksstadiet, innan riksskogstaxeringen sattes i gång i större skala." (5) Man kan också anföra vissa personalsynpunkter för ett kortare uppskov med igångsättandet i större skala, "ehuru de givetvis icke ha samma betydelse som de nu anförda sakskälen". Vid övre Norrlands skogsvårdsstyrel-

ser torde omkring 1941 indelningspersonalen vara färdig med sitt arbete, och därvid skulle ett 35-tal jägmästare kunna vara ett värdefullt tillskott till riksskogstaxeringens arbetskraft. - "Med vad jag nu anfört, herr ordförande, tillåter jag mig hemställa, att Riksskogstaxeringsnämnden måtte taga i övervägande, huruvida man inte skulle kunna skjuta några år på att påbörja riksskogstaxeringen i större skala." *Grönlund* upplyser om hur den av Elgstrand nämnda "provundersökningen" skall genomföras. *Lundh* instämmer till alla delar i vad Elgstrand sade. Man har diskuterat frågan i Skogsvårdsstyrelsernas förbund, och det har där framförts precis samma argument för "att det inte hastar med igångsättandet av den nya riksskogstaxeringen". Ser inga som helst vådor av att man skjuter upp taxeringens start från 1938 till 1939. *Wärn*: Det har tidigare antytts att Västernorrlands län skulle bli ett av de första som kommer att inventeras vid den nya taxeringen. För egen del anser jag det mycket önskvärt att Västernorrland kommer i fråga först, och det är inte något hinder att förra taxeringen där skedde så sent som 1924. Har nämnden gjort upp något program för var taxeringen skall börja? *Ordf.*: Vi har inte gjort upp något program, nämnden vore tacksam för att få höra herrarnas åsikt om var vi bör börja. *Kallin*: Delar helt Elgstrands och Lundhs uppfattning om att man lämpligen borde skjuta något år på taxeringens start, inte minst med tanke på indelningspersonalen vid Skogsvårdsstyrelsen i Västerbottens län. - När taxeringen emellertid sätts i gång, är det önskvärt att man så snart som möjligt tar itu med Västerbottens och Norrbottens län. Den nuvarande Lappmarkslagen har ju provisorisk karaktär, och dess giltighetstid löper ut med år 1943. Det vore givetvis av värde om riksskogstaxeringens siffermaterial för dessa län innan dess var färdigbearbetat. *Byråchefen Erik Lindeberg* (1889-1967), Domänstyrelsen: Några upplysningar om fotokartorna. De skall enligt Riksdagens beslut utarbetas för huvudparten av Sverige, men inte för huvuddelen av Jämtlands län och Lappmarken. Det skall ske under en 30-årsperiod, räknat ungefär från 1937. Enligt det programmet kommer den kartläggningen inte att inverka på riksskogstaxeringen annat än i vissa län, t.ex. Göteborgs och Bohus län, där kartorna blir färdiga nästa år, eller Gotlands, Östergötlands och Örebro län, där kartor i skala 1:10 000 snart blir färdiga. - Från Domänverkets sida har vi i år försökt intressera Kartverket att fotografera betydande områden i övre Norrland, längs finska gränsen, och då göra försök med de nya kartläggningsmetoder som prövades i somras i Kalmar län. Detta innebär att man först gör en karta i "skalan 25/30 000-delen" på vilken man sedan stöder sig i det fortsatta kartarbetet i större skala. Det är mycket möjligt att denna metod möjliggör, att man på mindre än 10 år skall kunna fotoflyga över hela landet. En sådan karta i skala ca 1:25 000 är ju mycket bra för riksskogstaxeringens ändamål, för den blir mera lätthanterlig. F.n. kan dock inte metoden användas i Norrland, därför att de erforderliga stödpunkterna inte anses tillfredsställande. Kan metoden tillämpas, skulle vi sannolikt kunna göra dessa flygningar över Norrbottens och Västerbottens län sommaren 1940 eller 1941, och det vore ju en uppenbar fördel att ha dessa kartor till stöd vid taxeringen. *Ronge*: Det är givet att man måste ägna viss tid åt att utarbeta en ändamålsenlig plan innan det egentliga arbetet påbörjas. I övrigt är det önskvärt, att vi ju förr desto hellre få fram tillförlitliga siffror på hur nuvarande situation i verkligheten är. Det vore naturligt om man satte i gång taxeringen i det område, där 1934-års skogssakkunniga /bör vara "1933 års skogsindustrisakkunniga"/ har konstaterat att disproportionen mellan produktion och konsumtion är störst, nämligen Indalsälven och Ljungan. Sedan bör man nog ta Ångermanälven, även om man behövde skjuta på taxeringen i Lappmarken något år. *Mattson Mårn*: Skälen som har framförts för att skjuta upp själva taxeringsarbetet, förefaller vara så bärkraftiga att man knappast kan sätta något skäl emot för att omedelbart sätta i gång taxeringen. *Riksdagsman Gerhard Strindlund* (1890-1957; bl.a. Skogsstyrelsens förste generaldirektör och chef 1941-1954): Frågan om hur pass brådskande det är med inventeringens påbörjande kanske också skall ställas till de konsumerande industrierna, som kanske har en annan syn på detta än den som här har framförts av vissa talare. *Ordf.*: Det är inte nämnden som

har tagit upp frågan, men vi är naturligtvis mycket tacksamma att få höra från de träförbrukande industrierna, när de anser att taxeringen bör sättas i gång inom resp. områden. *Löf*: Taxeringen skall inte heller forceras fram från den synpunkten. Den skall komma, när tiden är mogen för att sätta i gång den.

Slutord

Ordföranden: Samtliga yttranden som har förekommit här, har stenografiskt protokollförts, och referaten kommer sedermera att utskickas till herrarna för genomsyn. Vi är tacksamma för om vid denna genomsyn, inte bara grammatikaliska rättelser o.d. görs, utan också tillägg av nya uppslag och önskemål som kan framkomma vid genomläsningen. Vi är tacksamma för att få fram så många upplysningar och olika önskemål som möjligt. ”Vi är synnerligen tacksamma för de upplysningar och uppslag, som framkommit under diskussionens gång, och jag tror mig kunna säga, att denna överläggning varit i hög grad givande för den kommande riksskogstaxeringen. Jag hoppas, att det samarbete, som Riksskogstaxeringsnämnden i dag inlett med representanter för olika skogsägarekategorier, även för framtiden måtte präglade vårt arbete till nytta för svensk skogsvård och svensk skogsskötsel. Vi ber att få tacka samtliga närvarande.”

Sid. 110, efter stycke 3⁵:

De som gick som lagledare (understrukna) och förmän den första taxeringssommaren 1938 var följande. Några av förmännen gick under säsongen i två lag, men är här bara upptagna i ett av dessa:

Lag I <u>Allan Petre</u> , jägm. Olof Karlsson, skogv.	Lag VII <u>Sven Wikland</u> , jägm. S. Ljungqvist, skogv.
Lag II <u>Stig Danielsson</u> , forstm. Georg Skog, skogv. H. Hansson, skogv.	Lag VIII <u>Einar Huss</u> , jägm. G. Wredling, skogv.
Lag III <u>Anders Zachau</u> , jägm. A. Arfvidsson, skogv.	Lag IX <u>Stig Ringselle</u> , jägm. O. Wicklund, skogv.
Lag IV <u>Mauritz Egermark</u> , forstm. <u>John Tängdén</u> , skogsm. P. Ohlsson, skogv.	Lag X <u>Nils Thornström</u> , jägm. H. Norberg, skogv. Folke Träpja, skogsm.
Lag V <u>Lars Strid</u> , jägm.	
Lag VI <u>Nils Wallin</u> , jägm. T. Westin, skogv.	

⁵ Denna förteckning skulle ha varit med i rapporten, men den schabblades tyvärr bort i samband med en filhantering!

Sid. 119, stycke 2:

Vid utredningsförslagets remissbehandling biträder inte *Domänstyrelsen* att riksskogstaxeringen inordnas som en avdelning i försöksanstalten, utan förordar ”att ledningen av denna taxering anförtros åt en särskild nämnd, i vilken ingå representanter - i största möjliga utsträckning sakkunniga på detta speciella område - för statens och enskilt skogsbruk samt för trävaruindustrien. Denna nämnds anknytning till anstalten kan åvägabringas, bland annat, därigenom, att den av utredningen föreslagna chefen för anstalten fungerar som ordförande. Vid en sådan anordning böra det praktiska skogsbrukets, industriens och sakkunskapens synpunkter på skogstaxering och därmed förbundna arbeten kunna i avsevärt större utsträckning komma till sin rätt och göra sig gällande, än om ifrågavarande arbeten inordnas under en avdelning hos anstalten”.

Styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt finner ”övervägande skäl tala för, att riksskogstaxeringen inordnas under skogsförsöksanstalten såsom en permanent institution. Styrelsen anser de riktlinjer, som av utredningen uppdragits för riksskogstaxeringens och avverkningsstatistikens förläggning till en särskild avdelning vid skogsförsöksanstalten, vara ägnade att på ett tillfredsställande sätt främja dessa viktiga frågor. Även om för den nu pågående riksskogstaxeringen gällande grunder i fortsättningen i allt väsentligt tillämpas, måste man räkna med att i framtiden få möta nya skogsproblem och taxatoriska spørsmål, som det kan vara av värde att få belysta ur olika synpunkter”.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund finner utredningens förslag i allt väsentligt välgrundade och lämpliga, varför rådet tillstyrker dem. Vissa av skogsvårdsstyrelserna framför dock erinringar. Sålunda ifrågasätter *SVS i Stockholms län* om det ur alla synpunkter är mest ändamålsenligt att inordna riksskogstaxeringen under försöksanstalten. Man säger att vissa skäl talar för att behålla taxeringen under en mångsidigt sammansatt nämnd. *SVS i Uppsala län* framför liknande synpunkter, och frågar huruvida det inte skulle vara till fördel för ”ett följdriktigt genomförande av riksskogstaxeringen, om ett råd av speciellt sakkunniga finge kontinuerligt handhava ledningen av och därmed även taga ansvaret för riksskogstaxeringen”. *SVS i Blekinge län* anser, ”att den naturliga utvecklingen på skogsforskningens område borde vara, att den omorganiserade skogshögskolan först finge verka någon tid och giva blivande forskare den vetenskapliga skolning, som tidigare ej stått att erhålla där. Först därefter borde försöksanstalten successivt påbyggas”. /År 1937 hade Skogshögskolan fått nya stadgar. Två examina kan avläggas, nämligen civiljägmästarexamen och skoglig licentiatexamen. Forstmästarutbildningen upphör, och den sista kursen blir 1937-1939 års kurs med 27 elever./

De övriga skogliga remissinstanserna, *Skogs- och flottningsarbetareförbundet*, *Sveriges skogsägareförbund*, *Sveriges skogsägareföreningars riksförbund* och *Skogssällskapet*, tycks av remissreferaten i den proposition som kom senare, inte ha framfört några speciella synpunkter beträffande riksskogstaxeringen.

Statskontoret säger sig sakna möjlighet att pröva förslaget vad gäller anstaltens organisation på olika forskningsavdelningar och antalet tjänstemän, utan begränsar sig till att ge synpunkter på lönegradsplacering o.l. Detsamma gör av mera lättförklarliga skäl *Allmänna civilförvaltningens lönenämnd*.

Sid. 120, "Skogsförsöksanstalten tar över ...", mellan stycke 1 och 2:

Statskontoret anser sig inte "i rådande statsfinansiella läge" kunna tillstyrka att omorganisationen nu genomförs. Det förordar inte heller att anslaget för riksskogstaxering och avverkningsstatistik förs över. *Allmänna lönenämnden* har i princip inget att invända.

Sid. 122, mellan stycke 1 och 2:

Statskontoret tillstyrker, med hänsyn till de ytterligare försämrade statsfinanserna, inte heller denna gång att omorganisationen görs.

Sid. 123, mellan stycke 1 och 2:

Statskontoret tillstyrker inte "som vanligt" kanske man kan säga/ att anstaltens personalorganisation utökas utöver vad 1944 års riksdagsbeslut innebar. Beträffande personalen på den statistiska avdelningen anser dock statskontoret att det med hänsyn till den avsevärda tid som personalen varit i statens tjänst, finns skäl till att vissa av dem får extra ordinarie anställning "och därmed jämväl pensionsrätt". *Allmänna lönenämnden* anser bl.a., sedan den inhämtat närmare upplysningar om den ifrågavarande verksamhetens art och omfattning, att det inte finns tillräckliga skäl för att inrätta en materialförvaltartjänst i Eo 15 vid statistiska avdelningen, utan att den t.v. bör bibehållas som en arvodessyssla.

Sid. 124, mellan stycke 2 och 3:

Statskontoret anser dock att man bör ha ytterligare erfarenhet innan ett sådant förslag genomförs, medan *Allmänna lönenämnden* inte kan bedöma om institutets chef bör befrias från att vara föreståndare, men om så sker bör den nya befattningen inte placeras högre än i lönegrad Eo 28 (mot Eo 30 för föreståndarna i övrigt). *Svenska skogs- och flottningsarbetareförbundet* understryker önskvärdheten av att institutets chef befrias från att vara föreståndare för statistiska avdelningen och att en särskild föreståndare tillsätts.

Sid. 125, mellan stycke 2 och 3:

Statskontoret anser dock i sitt remissyttrande, att forskningsinstitutets organisation skall vara oförändrad i avvaktan på resultatet av högskoleutredningen. *Statens lönenämnd* menar, att med hänsyn till att statsmakterna så sent som år 1947 tagit ställning i frågan om att frigöra institutchefen från "bestyret" att vara föreståndare för statistiska avdelningen, så bör man nu avvakta högskoleutredningens resultat. Om det ändå skulle vara erforderligt att överlämna föreståndarskapet till den tjänstgörande försöksledaren, bör någon ändring av dennes lönegradsplacering ändå inte göras, "då det endast är fråga om en provisorisk anordning i avbidan på det slutliga ställningstagandet till institutets avdelningsindelning".

Sid. 126, ”Statistiska avdelningen blir ...”, mellan stycke 2 och 3:

Vad gäller remissbehandlingen av kompletteringsplanen sägs i propositionen följande. ”Den av skogsforskningsinstitutet framlagda kompletteringsplanen tillstyrkes i alla delar i samtliga inkomna yttranden utom *statskontorets*. I sistnämnda yttrande anföres att ämbetsverket funnit redan upprustningsprogrammet för lantbruks-, veterinär- och skogshögskolorna tilltaget i överkant och i nuvarande läge omöjligt att genomföra annat än etappvis. Statskontoret kan därför icke tillstyrka skogsforskningsinstitutets utbyggnadsplan, som helt faller utom ramen för högskolornas upprustning, utan hemställer att förslaget icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.”

Sid. 127, mellan stycke 5 och 6:

Statskontoret hänvisar till sin tidigare deklarerade inställning beträffande institutets kompletteringsplan, och kan nu i konsekvensens namn inte förorda att de av riksdagen godkända tjänsterna inrättas!

Kapitel 5. Avverkningsstatistiken

Sid. 143, stycke 3:

1931 års skogssakkunniga, som tillsatts för att utreda och föreslå åtgärder för ökad avsättning av inhemska skogsprodukter, förbättrad ekonomi i skogsbruket och intensivare skogsvård, påtalar i sitt betänkande (SOU 1933:2) önskemålen om och bristen på en avverkningsstatistik. ”Då någon fullständig statistik rörande avverkningarnas omfattning eller virkesförbrukningens storlek sålunda ej föreligger, hava de sakkunniga blivit nödsakade att genom egna beräkningar söka närmelsevis utröna denna.”

1933 års skogsindustrisakkunniga, som tillsatts för att inom socialdepartementet biträda med utredning rörande skogshushållningen och de industrier som väsentligen erhåller sin råvara ur skogen, understryker i sina ”förslag och rekommendationer” önskvärdheten av ”att en fortlöpande avverkningsstatistik med det snaraste må komma till stånd, avseende i första hand sådant rundvirke, som förbrukas av skogsindustrierna” (SOU 1935:36).

Sid. 145, stycke 3:

Vid remissbehandlingen av förslaget säger *Domänstyrelsen*, ”att en noggrann avverkningsstatistik måste anses vara av den största betydelse såväl för bedömandet av virkets tillgodogörande för olika ändamål som ock vid analyserandet av resultaten av två med viss mellantid utförda inventeringar”. Om man eftersträvar en mer detaljerad redovisning, och inte nöjer sig med årsuppgifter om export och import av skogsprodukter, är nog den enda framkomliga vägen att gå via deklARATIONERNA av accispliktigt virke. Men det kommer säkerligen att stöta på svårigheter om man vill ha en så fullständig statistik som enligt utredningen, särskilt beträffande det i skogen som ”oavsättningsbart kvarlämnade virket” och de allt mer förekommande specialsortimenten. Även andra tillvägagångssätt än via deklARATIONERNA förtjänade att övervägas. Nu när allt flera skogsägare redan vid utsyningen mätte trädens brösthöjdsdiameter, kunde

man kanske ge deklaranterna möjlighet att i första hand medelst stämplingslängden ange vilka kvantiteter som avverkats. Med hänsyn till att det med all säkerhet fordras en omfattande upplysningsverksamhet riktad mot deklaranterna, anser Domänstyrelsen, som i övrigt tillstyrker utredningens förslag, att insamlingen av statistiken inte påbörjas förrän tidigast år 1938.

Statistiska centralbyrån tillstyrker att en provundersökning görs, men påpekar att införskaffandet av dubbla uppgifter i samband med virkesdeklarationen till skogsaccis medför ökat besvär inte bara för allmänheten utan även för taxeringsmyndigheterna. Det är därför angeläget att de uppgifter som begärs på blanketten för avverkningsstatistiken inte görs utförligare än absolut nödvändigt. Efter den första provundersökningen borde väsentliga inskränkningar kunna göras i uppgiftspliktens omfattning. Centralbyrån är givetvis beredd att åta sig att genomföra provundersökningen, om det befins vara lämpligt. Men om den skjuts upp ett år, kunde statistiken kanske med fördel redan från början tas om hand av den föreslagna nämnden för skogsinventeringarna.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund säger sig dela utredningens uppfattning om angelägenheten av att en fortlöpande avverkningsstatistik kommer till stånd, men anser "att utredningens förslag i ämnet icke läte sig med fördel realiseras på det sätt utredningen angivit". Av olika skäl kan den föreslagna provundersökningen äga rum först vid 1938 års virkestaxering. Den bör dock helst genomföras då, så att möjligheterna till statistikens ordnande är klarlagda innan riksskogstaxeringen påbörjas. Under tiden dessförinnan bör skogsägarna upplysas om tillvägagångssättet vid virkesmätning, för vilket ändamål centralrådet kan erbjuda skogsvårdsstyrelsernas medverkan. Den ytterligare utredning av frågan som torde behöva göras om undersökningen skall ske år 1938, bör lämpligen hänskjutas till 1936 års skogsutredning. Denna kan då också få tillfälle att överarbeta sina förslag med anledning av de detalj-anmärkningar som riktats från vissa håll samt att själv föreslå vilka upplysningsåtgärder som borde vidtas för bästa möjliga resultat av provundersökningen.

Skogsägareföreningarnas riksförbund och *Sveriges skogsägareförbund* tillstyrker båda utredningens förslag till en kontinuerlig avverkningsstatistik och den föreslagna planen för provundersökningen.

Av *skogsvårdsstyrelserna* har ett tiotal tillstyrkt utredningens förslag eller lämnat det utan erinran, men flera har inkommit med synpunkter. *SVS i Stockholms län* tillstyrker provundersökningen, men den kan omöjligen hinnas med redan år 1937. Det är nödvändigt med ett års upplysningsverksamhet om mätning av olika virkessortiment, innan virkesdeklarationerna från de mindre skogsägarna kan tillmätas något som helst statistiskt värde. Anser inte att frågan om uppgifter årligen eller vart femte år rörande virket från småskogarna behöver prövas innan riksskogstaxeringen sätts igång. Ifrågasätter om inte provundersökningen av kostnadssynpunkt kunde begränsas till exv. de län som kommer att taxeras under de första 3-4 åren. *SVS i Uppsala län* förordar det föreslagna systemet för avverkningsstatistiken, som dock behöver bearbetas ytterligare. Hemställer att provundersökningen framflyttas ett år, och att skogsvårdsstyrelserna då får tillfälle att inkomma med nya yttranden. *SVS i Gotlands län* anser bl.a. att man på blanketten för provundersökningen även skulle redovisa husbehovsvirke. Även *SVS i Hallands län* anser att statistiken skall omfatta husbehovsvirket. *SVS i Älvsborgs län* kan inte, med kännedom om deklara-tionsuppgifternas otillförlitlighet, tillstyrka att deklara-tionernas primäruppgifter läggs till grund för en avverkningsstatistik. Det är

inte heller behov av virkesstatistik ur den synpunkten, att den skulle kunna vara en kontroll på riksinventeringarna av virkesförrådet, om dessa som föreslagits görs kontinuerligt med ett omdrev på ca 15 år. I varje fall bör statistiken inte påbörjas förrän år 1938. Enligt *SVS i Värmlands län* är det osannolikt att, åtminstone tillsvidare, en vederhäftig avverkningsstatistik skulle kunna baseras på virkesdeklarationernas uppgifter. Då dessutom de periodiska inventeringarna förväntas lämna ”för landets skogspolitik nöjaktiga resultat”, avstyrker styrelsen utredningens förslag vad gäller den årliga avverkningsstatistiken. Än mindre tillförlitliga blir uppgifterna om det icke accispliktiga virket. Om ett försök ändå skulle utföras, borde det begränsas till vissa representativa delar av landet och då kanske i första hand till sådana områden som under de närmaste åren kan bli föremål för riksskogstaxering. *SVS i Kopparbergs län* ifrågasätter endast om deklaraionsblanketten behöver vara så utförlig som den är enligt förslaget. *SVS i Gävleborgs län* vitsordar behovet av en fortlöpande avverkningsstatistik och finner det välbetänkt att göra en försöksstatistik. Inom åtminstone sådana län där flera olika inmätningssystem tillämpas, bör detaljuppgifterna sammanställas länsvis, innan de vidarebefordras till Statistiska centralbyrån. *SVS i Jämtlands län* anser att behovet av en fortlöpande avverkningsstatistik blir mindre, om landets skogstillgångar framgent kommer att inventeras på det föreslagna sättet. Att genomföra en tillförlitlig sådan statistik torde också komma att möta större svårigheter än vad utredningen tänkt sig. Eftersom dessa svårigheter kan väntas bli klarlagda genom provundersökningen, anser sig styrelsen böra tillstyrka denna. *SVS i Västerbottens län* tillstyrker utredningens förslag, men anser att provundersökningen med nödvändighet måste skjutas upp ett år.

Sid. 145, stycke 2 om prop. 1937:148:

Jordbruksutskottet tillstyrker framställningen om en avverkningsstatistik (JoU nr 46), men det framlagda förslaget att genom en provundersökning utröna den lämpligaste formen för en sådan statistik, kanske inte kan genomföras så att man erhåller fullt tillfredsställande resultat. Primärmaterialet kan lätt komma att ha vissa brister ”till följd av oförmåga hos många skogsägare att på ett riktigt sätt lämna erforderliga uppgifter”. I stor utsträckning bör detta kunna undvikas genom lämplig planering av undersökningen, särskilt då att inte avkräva fler och mer komplicerade uppgifter än som är oundgängligen nödvändigt. ”Då utskottet icke kan anvisa bättre anordning för den provundersökning, som å detta område torde erfordras, tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag, att den föreslagna provundersökningen må verkställas i samband med 1938 års virkestaxering till skogsaccis. Båda kamrarna bifaller förslaget (I:25, II:24, rskr nr 158). Till riksskogstaxering och avverkningsstatistik anvisas för budgetåret 1937/1938 ett reservationsanslag av 100 000 kr.

Sid. 147-148, hela avsnittet om Stens motion:

Hemming Stens motion. Vid 1947 års riksdag väcker redaktören Hemming Sten, som även är ledamot av styrelsen för skogshögskolan och skogsforskningsinstitutet, en motion i Första kammaren om utredning och förslag rörande erforderliga åtgärder på den skogliga statistikens område (nr I:64). I denna framhåller Sten att frågan om den skogliga statistiken inte ”föreligger i sådant skick att den kan föranleda omedelbara åtgärder men ett uppskov vållar en menlig tidsförlust, synes det riktiga och naturliga vara att det utredes, vilka uppgifter och vilken omfattning den skogliga statistiken

bör ha och vart den bör vara förlagd. Därvid kan det klarläggas på vilket sätt olika syften bäst kunna tillgodoses, så att icke ägare, sammanslutningar eller myndigheter oskäligt betungas i fråga om tillhandahållande av nödvändiga primäruppgifter. På området verksamma och sakkunniga institutioner – sådana som skogsstyrelsen, domänstyrelsen, skogsforskningsinstitutet, skogs- och flottledsinspektionen och ev. andra – samt skogsägarnas och skogsarbetarnas organisationer ha här ett gemensamt intresse. – Ett initiativ från riksdagens sida synes vara erforderligt för att en sådan utredning snarast kommer till stånd”. Han hemställer därför ”att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning och förslag snarast möjligt rörande erforderliga åtgärder på den skogliga statistikens område”.

Jordbruksutskottet, som har att behandla motionen, inhämtar i vederbörlig ordning utlåtanden över den från domänstyrelsen, skogsstyrelsen, styrelsen för skogshögskolan och skogsforskningsinstitutet samt statistiska centralbyrån. Samtliga är positiva, med undantag för domänstyrelsen, och tillstyrker att motionen skall bifallas.

Domänstyrelsen anser att de skogliga statistikfrågor som tas upp i motionen redan ligger inom olika myndigheters verksamhetsområden, varför det f.n. inte behövs någon framställan om utredning från riksdagens sida. Så har t.ex. frågan om en allmän avverkningsstatistik tagits upp vid överläggningar inom skogsforskningsinstitutet vid planläggningen av dess arbetsprogram. Enligt *Skogsstyrelsen* bör den befintliga skogliga statistiken byggas ut i åtskilliga delar och göras mera fullständig samt i lämplig utsträckning sammanföras. *Styrelsen för skogshögskolan och skogsforskningsinstitutet* framhåller att avverkningsstatistiken utgör en viktig del av den skogliga statistiken och ett nödvändigt komplement till riksskogstaxeringen. Det pågår f.n. undersökningar vid institutet hur en sådan statistik lämpligast skall kunna anordnas. Därvid förefaller det uppenbart, att riksskogstaxeringen och specialundersökningar i anslutning till den skall utgöra grundstommen för denna statistik. *Statistiska centralbyrån* erinrar om att den på initiativ av 1936 års skogsutredning utförde den hittills fullständigaste undersökningen av skogsavverkningen i riket. Det var en provundersökning, och skogsutredningen hade föreslagit att en årlig statistik skulle anordnas efter i huvudsak samma metod, men med utnyttjande av erfarenheterna från provundersökningen. Någon sådan årlig statistik hade dock inte kommit till stånd.

Jordbruksutskottet ”delar motionärens uppfattning, att den statistik, som avser skogsbruket, i många avseenden är behäftad med brister”. Detta rör både organisationen av statistiken och statistikens omfattning, där vissa uppgifter ”torde vara i behov av utbyggnad. Främst gäller detta avverkningsstatistiken, som i nuvarande läge synes vara av stor betydelse för ett rationellt utnyttjande av landets skogstillgångar. Jämväl den ekonomiska och sociala statistiken på området torde behöva utvidgas i viss utsträckning”. Utskottet biträder därför motionärens förslag om en utredning, för vilken utskottet dock inte anser sig böra dra upp några närmare riktlinjer, om vilka uppgifter som bör ingå i den skogliga statistiken, dennas omfattning och planläggning samt till vilken eller vilka myndigheter den bör vara förlagd (JoU nr 59). – Till utskottets utlåtande har Oscar Carlström en reservation, men det framgår inte vad denna gäller.

Riksdagens båda kamrar följer jordbruksutskottet och bifaller motionen (I:29, II:32, skr nr 375 den 5 juli 1947).

Sid. 153, utveckling av stycke 1 under tabblån:

Om taxeringslagen försågs med motorfordon skulle resekostnaderna under arbetet kunna minskas, och väntetiden på beställda fordon inbesparas, motsvarande ca 8 500 till 13 200 kr.

”Kostnaden för inköp av erforderliga motorfordon i form av jeepar med tillbyggnad för transport av lag om 7 man kan beräknas till 13 000 kr per jeep, vilket innebär en totalkostnad av för alternativ I 117 000, för alternativ II 182 000 och för alternativ III 156 000 kronor. För anskaffning av dessa fordon måste till stor del dollarvaluta ställas till förfogande. Inköpas i stället Volvos skåpbilar efter ett pris av 16 000 kronor per bil, blir totalkostnaden för närvarande enligt alternativ I 144 000, för alternativ II 224 000 och för alternativ III 192 000 kronor.”

Som ett ytterligare motiv för motorisering av taxeringslagen framhålls ”att ... även en viss besparing av arbetskraft sker på grund av att taxichaufförer ej behöva tagas i anspråk för körning av lagen”. – De ovan angivna totalkostnaderna för fältarbetet uppges genom minskning i resekostnader och avlöningar m.m., om man frånser amortering av fordonen, kunna sänkas till för alternativ I 180 500, alternativ II 276 000 och alternativ III 237 000 kr.

Sid. 156, mellan stycke 1 och 2:

Om den nya taxeringsmetoden skall tillämpas redan från sommaren 1953, måste slutförandet av den pågående taxeringen forceras. Efter 1951 års fältarbete är Västmanlands, Uppsala, Stockholms, Södermanlands, Östergötlands och Gotlands län otaxerade, varav de fyra första ”snabbinventerades” våren 1950. Av flera skäl, förutom önskvärdheten av att hela landet blir enhetligt inventerat, skulle det vara mycket ofördelaktigt om inte taxeringen av dessa kunde slutföras. Om man för Östergötlands och Gotlands län, som annars skulle ha taxerats år 1953, kunde nöja sig med 40 – 50 % förhöjt medelfel och mindre säkert bestämda detaljuppgifter, skulle där varannan av de planerade taxeringslinjerna kunna uteslutas.

För slutförandet av den pågående taxeringen fordras för budgetåret 1952/53 ett anslag på 366 320 kr, varav dock ca 15 300 kr till förberedelser för den nya taxeringen. För igångsättningen av den taxeringen enligt alternativ III är anslagsbehovet för budgetåret 1953/54 488 000 kr, inräknat ett utrustningsanslag för motorfordon på 156 000 kr. ”För de närmaste följande åren (ca 15) bortfaller kostnaden för utrustning, varför årliga kostnaden då kommer att utgöra 277 000 + eventuell förhöjningsprocent”.

Sid. 166, avsnittet ”Proposition”, tillägg till stycke 2:

Konjunkturinstitutet har visserligen varit kritiskt mot metoden, därför att den av kostnadsskäl inte kan bli tillräckligt representativ för behovet av mera speciella uppgifter, men den torde dock ”i allt väsentligt fylla de anspråk, som inom en godtagbar kostnadsram kunna ställas på en dylik statistik”.

Sid. 167, tillägg till stycke 4 (efter "... av underlaget för statistiken behövs"):

Däremot är det lämpligt att "virkesmätningens uppgifter om inmätta virkesfångster skola utnyttjas på det sätt, som utredningen angivit". Eftersom skogsstyrelsen är tillsynsmyndighet för virkesmätningen, är det naturligt att skogsstyrelsen skall omhändera detta.

Sid. 168, stycke 3 och 4:

"Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- 1) godkänna att riksskogstaxeringen och avverkningsstatistiken m.m. skola utformas enligt de riktlinjer, som jag förordat i det föregående;
- 2) å riksstaten för budgetåret 1952/53 under nionde huvudtiteln till *Statens skogsforskningsinstitut: Riksskogstaxering och avverkningsstatistik* anvisa ett reservationsanslag av 378 000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall och förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:
Malte Olsson."

Jordbruksutskottet anser att det är tillfredsställande att förslag nu framlagts om anordnande av en fortlöpande avverkningsstatistik. "Såsom förordas i propositionen torde statistiken lämpligen böra utformas på grundval av s.k. stubbinventeringar, vilka utföras i samband med en ny riksskogstaxering". Utskottet biträder också förslaget, att den pågående riksskogstaxeringen slutförs under nästa budgetår och att den nya taxeringen, grundad på årliga fältobservationer över hela landet, igångsätts budgetåret 1953/54.

Betydande fördelar skulle stå att vinna om omdrevstiden för hela landet fastställdes till tio år, men av kostnadsskäl har utskottet ändå stannat för "att biträda det i propositionen härutinnan framlagda förslaget, vilket innebär att taxeringen skall planeras för en femtonårig omdrevstid i norra Sverige och en tioårig omdrevstid i mellersta och södra Sverige".

Utskottet anser även att skogsstyrelsens årsbok bör utvidgas till en skogsstatistisk årsbok.

I fråga om de i propositionen framlagda kostnadsberäkningarna för slutförandet av den nuvarande riksskogstaxeringen samt för den nya taxeringen och avverkningsstatistiken har utskottet ingen erinran. Det biträder också förslaget om vissa nya befattningar vid skogsforskningsinstitutet och skogsstyrelsen, men föreslår att dessa för skogsstyrelsens del skall inrättas redan från den 1 juli 1952 (+ 10 000 kr).

Till anslaget för riksskogstaxering och avverkningsstatistik bör därför anvisas 388 000 kr.

Kapitel 6. Den ”nya taxeringen” – den tredje – 1953-1962

Sid. 185, sista stycket:

Anslagsframställningen för *budgetåret 1954/55* upptar för riksskogstaxeringens del endast äskande om oförändrat anslag för fältarbetet av 379 000 kr, sedan engångsbeloppet för fordonsinköpet frånräknats. I *budgetpropositionen för 1954/55* tillstyrks detta anslag (JoU 1, I:12, II:12 o. rskr. 9).

För det nästkommande budgetåret ansöker styrelsen om att ytterligare en skogsteknikertjänst skall inrättas. Vid avdelningen finns nu en skogsmästare och tre skogstekniker fast anställda, dvs. bara en tredjedel av den erforderliga styrkan om tolv lagledare. För fältarbetet söks ännu en gång förändrat anslag om 379 000 kr.

Budgetpropositionen för 1955/56 upptar dock ingen ny skogsteknikertjänst, men däremot oförändrat anslag av 379 000 kr för riksskogstaxering och avverkningsstatistik (JoU 1, I:9, II:9 o. rskr. 9).

Inför *budgetåret 1956/57* anmäler styrelsen att hyran av Powers statistikmaskiner från L.M. Ericssons Driftkontrollaktiebolag kommer att höjas med 3 400 kr till 23 500 kr, vilket fordrar en motsvarande ökning av omkostnadsanslaget. På tjänstesidan ansöker styrelsen om en försöksledare och en skogstekniker ”för att säkerställa ett planligt fullföljande av riksskogstaxeringen”. Försöksledaren skulle avlasta avdelningsföreståndaren från huvuddelen av fältarbetskontrollen av de 14 taxeringslagen och i övrigt biträda denne i den omfattande utrednings- och forskningsverksamheten. Anslaget för riksskogstaxering och avverkningsstatistik bör med hänsyn till inträffade löneökningar räknas upp med 34 000 kr till 413 000 kr. - I *budgetpropositionen för 1956/57* och den efterföljande riksdagsbehandlingen får man kompensation för hyres- och löneökningarna, däremot inga nya tjänster (JoU 1, I:11, II:11 o. rskr. 9).

I anslagsframställningen för *budgetåret 1957/58* säger styrelsen, att man genom riksskogstaxeringens omläggning och komplettering med avverkningsstatistik fått möjligheter att på ett helt annat sätt än tidigare följa virkeskapitalets förändringar i riket i dess helhet eller i delområden. Kalkylerna visar ”att en viss ökning av de närmaste årens avverkning inom övre och mellersta Norrland bör kunna ske. Om skogsindustrin i Norrland skall kunna byggas ut intill gränsen för vad skogarna där producerar, fordras antingen långsiktiga prognoser eller mera kortsiktiga kalkyler. Med hänsyn till de synnerligen omfattande restaurerings- och återväxtarbeten som måste göras i Norrland, är det av större värde att göra upprepade kortfristiga kalkyler, som ger en noggrann bild av den verkliga utvecklingen av förrådssituationen. Förhållandena i södra och mellersta Sverige blir i stort sett likartade, sedan planerade industrianläggningar uppförts och den industriella kapaciteten så småningom vuxit i jämnhöjd med råvarutillgångarna. – Det är därför angeläget, att institutet med vissa tidsintervaller kan framlägga översikter över skogstillståndet, åtföljda av avverkningsberäkningar och specialredovisningar av verkställda åtgärder. Dyliga översikter bör upprättas vart femte år för vissa större områden (regioner) och vart tionde år för län och länsdelar. Härigenom kommer dock den vid avdelningen för skogstaxering bedrivna utredningsverksamheten, som redan nu i hög grad inkräktar på den löpande redovisningen av förråd, tillväxt och avverkning, att bli väsentligt utvidgad”. Styrelsen ansökte redan förra året om en ny försöksledartjänst och begär nu ytterligare en förste assistenttjänst.

Styrelsen begär också att tre skogsteknikertjänster skall överföras från anslaget för riksskogstaxering och avverkningsstatistik till fasta tjänster på avlöningsanslaget. Det förra anslaget bör på grund av löneökningar räknas upp med 16 500 kr.

Departementschefen säger sig i *budgetpropositionen för 1957/58* inte kunna biträda de föreslagna tjänsterna som försöksledare och förste assistent, och inte heller överföringen av de tre skogsteknikertjänsterna, men tillstyrker att dessa förs upp som extra ordinarie befattningar på "fältarbetsanslaget". Han tillstyrker även att detta räknas upp med begärda 16 500 kr till 429 500 kr. Vid riksdagens behandling sker ingen ändring av det som föreslagits i propositionen (JoU 1, I:11, II:11 o. rskr. 9).

Institutsstyrelsen för i anslagsframställningen för *budgetåret 1958/59* ånyo fram förslaget om en ny försöksledartjänst. För att tillgodose de krav som nu ställs på avdelningen för skogstaxering, bör den personalstab som handhar bearbetningarna av taxeringsmaterialet förstärkas avsevärt. Men innan 1956 års skogshögskole- och skogsforskningsutredning tagit slutlig ställning till framställda önskemål om avdelningens organisation, inskränker styrelsen sig dock t.v. till försöksledartjänsten.

Utrustningsanslaget bör för skogstaxeringen höjas med 7 800 kr, i första hand för inköp av en elektrisk skrivmaskin (3 200 kr), vidare för utbyte av två räknemaskiner av äldre typ mot elektriska maskiner (3 300 kr) samt för inredning och utrustning av ett försöksledarrum (1 300 kr).

För anslaget för riksskogstaxering och avverkningsstatistik begär styrelsen höjning med 88 800 kr, varav 28 800 kr för 1957 års lönehöjningar samt 60 000 kr för bibehållande av ett tioårigt taxeringsomdrev i övre Norrland. Dessutom bör ytterligare två skogsteknikertjänster inrättas under anslaget. – Enligt den av statsmakterna fastställda planen för den 3:e riksskogstaxeringen (prop. 1952:118) skall omdrevet för taxeringen i regionerna I och II vara 15 år. Tack vare medel från Domänverket och länsstiftelserna i Västernorrlands och Jämtlands län, på sammanlagt 60 000 kr per år under fem år fr.o.m. år 1953, har emellertid taxeringsarbetet hittills kunnat bedrivas med samma intensitet där som i landet i övrigt, dvs. motsvarande en tioårig omdrevstid.

Södra Sveriges skogsindustriutredning har i sitt betänkande angående skogsindustriens utbyggnad (SOU 1956:33) framhållit, att det är angeläget att institutet med vissa tidsintervall kan redovisa översikter över skogstillståndet, åtföljda av avverkningsberäkningar m.m. Sådana översikter bör även för mellersta och övre Norrland kunna upprättas vart femte år för vissa större områden och vart tionde år för län och länsdelar.

Styrelsen anser att det är en tvingande nödvändighet att det tioåriga taxeringsomdrevet bibehålls för Norrland, varför det erfordras att anslaget räknas upp med 60 000 kr. "Det synes vara uteslutet, att domänverket och nämnda länsstiftelser kommer att ställa ytterligare medel till förfogande för ändamålet".

Statskontoret erinrar om att statsmakterna så sent som år 1952 tagit ställning till omdrevstidens längd, samt att 1956 års skogshögskole- och skogsforskningskommitté enligt sina direktiv skall ägna särskild uppmärksamhet åt riksskogstaxeringen. Även 1956 års statistikkommitté som utreder den officiella statistikens omfång, utformning och grad av centralisering kan väntas beröra den skogliga statistiken. Statskontoret anser därför att man f.n. inte bör ändra omdrevets längd och avstyrker att medel beviljas för ett tioårigt omdrev i Norrland.

I *budgetpropositionen för 1958/59* säger departementschefen, jordbruksministern Gösta Netzén (1908-1984), att han endast kan biträda uppräknigen med 28 800 kr på grund av automatiska löneökningar, varför anslaget bör föras upp med 458 300 kr. Riksdagen går helt på departementschefens linje (JoU 1, I:11, II:11 o. rskr. 9).

Serien Arbetsrapporter utges i första hand för institutionens eget behov av viss dokumentation. Rapporterna är indelade i följande grupper: Riksskogstaxeringen, Planering och inventering, Biometri, Fjärranalys, Kompendier och undervisningsmaterial, Examensarbeten samt internationellt. Författarna svarar själva för rapporternas vetenskapliga innehåll.

Riksskogstaxeringen:

- 1995 1 Kempe, G. Hjälpmedel för bestämning av slutenhet i plant- och ungskog. ISRN SLU-SRG-AR--1--SE
- 2 Riksskogstaxeringen och Ståndortskarteringen vid regional miljöövervakning. - metoder för att förbättra upplösningen vid inventering i skogliga avrinningsområden. ISRN SLU-SRG-AR--2--SE.
- 1997 23 Lundström, A., Nilsson, P. & Ståhl, G. Certifieringens konsekvenser för möjliga uttag av industri- och energived. - En pilotstudie. ISRN SLU-SRG-AR--23--SE.
- 24 Fridman, J. & Walheim, M. Död ved i Sverige. - Statistik från Riksskogstaxeringen. ISRN SLU-SRG-AR--24--SE.
- 1998 30 Fridman, J. & Kihlblom, D. & Söderberg, U. Förslag till miljöindexsystem för naturtypen skog. ISRN SLU-SRG-AR--30--SE.
- 34 Löfgren, P. Skogsmark, samt träd- och buskmark inom fjällområdet. En skattning av arealer enligt internationella ägoslagsdefinitioner. ISRN SLU-SRG-AR--34--SE.
- 37 Odell, G. & Ståhl, G. Vegetationsförändringar i svensk skogsmark mellan 1980- och 90-talet. -En studie grundad på Ståndortskarteringen. ISRN SLU-SRG-AR--37--SE.
- 38 Lind, T. Quantifying the area of edge zones in Swedish forest to assess the impact of nature conservation on timber yields. ISRN SLU-SRG-AR--38--SE.
- 1999 50 Ståhl, G., Walheim, M. & Löfgren, P. Fjällinventering. - En utredning av innehåll och design. ISRN SLU-SRG--AR--50--SE.
- 52 Riksskogstaxeringen inför 2000-talet. - Utredningar avseende innehåll och omfattning i en framtida Riksskogstaxering. Redaktörer: Jonas Fridman & Göran Ståhl. ISRN SLU-SRG-AR--52--SE.
- 54 Fridman, J. m.fl. Sveriges skogsmarksarealer enligt internationella ägoslagsdefinitioner. ISRN SLU-SRG-AR--54--SE.
- 56 Nilsson, P. & Gustafsson, K. Skogsskötseln vid 90-talets mitt - läge och trender. ISRN SLU-SRG-AR--56--SE.
- 57 Nilsson, P. & Söderberg, U. Trender i svensk skogsskötsel - en intervjuundersökning. ISRN SLU-SRG-AR--57--SE.

- 1999 61 Broman, N & Christoffersson, J. Mätfel i provträdsvariabler och dess inverkan på precision och noggrannhet i volym-skattningar. ISRN SLU-SRG-AR--61--SE.
- 2000 65 Hallsby, G m.fl. Metodik för skattning av lokala skogsbränsleresurser. ISRN SLU-SRG-AR--65--SE.
- 75 von Segebaden, G. Komplement till "RIKSTAXEN 75 ÅR". ISRN SLU-SREG-AR--75--SE.

Planering och inventering:

- 1995 3 Holmgren, P. & Thuresson, T. Skoglig planering på amerikanska västkusten - intryck från en studieresa till Oregon, Washington och British Columbia 1-14 augusti 1995. ISRN SLU-SRG-AR--3--SE.
- 4 Ståhl, G. The Transect Relascope - An Instrument for the Quantification of Coarse Woody Debris. ISRN SLU-SRG-AR--4--SE
- 1996 15 van Kerkvoorde, M. A sequential approach in mathematical programming to include spatial aspects of biodiversity in long range forest management planning. ISRN SLU-SRG-AR--15--SE.
- 1997 18 Christoffersson, P. & Jonsson, P. Avdelningsfri inventering - tillvägagångssätt och tidsåtgång. ISRN SLU-SRG-AR--18--SE.
- 19 Ståhl, G., Ringvall, A. & Lämås, T. Guided transect sampling - An outline of the principle. ISRN SLU-SRGL-AR--19--SE.
- 25 Lämås, T. & Ståhl, G. Skattning av tillstånd och förändringar genom inventerings-simulering - En handledning till programpaketet "NVSIM". ISRN SLU-SRG-AR--25--SE.
- 26 Lämås, T. & Ståhl, G. Om dektering av förändringar av populationer i begränsade områden. ISRN SLU-SRG-AR--26--SE.
- 1999 59 Petersson, H. Biomassafunktioner för trädfractioner av tall, gran och björk i Sverige. ISRN SLU-SRG-AR--59--SE.
- 63 Fridman, J., Löfstrand, R. & Roos, S. Stickprovsvis landskapsövervakning - En förstudie. ISRN SLU-SRG-AR--63--SE.
- 2000 68 Nyström, K. Funktioner för att skatta höjdtillväxten i ungskog. ISRN SLU-SRG-AR--68--SE.
- 70 Walheim, M. & Löfgren, P. Metodutveckling för vegetationsövervakning i fjällen. ISRN SLU-SRG-AR--70--SE.
- 73 Holm, S. & Lundström, A. Åtgärdsprioriteter. ISRN SLU-SRG-AR--73--SE.

Biometri:

- 1997 22 Ali, Abdul Aziz. Describing Tree Size Diversity. ISRN SLU-SEG-AR--22--SE.
- 1999 64 Berhe, L. Spatial continuity in tree diameter distribution. ISRN SLU-SRG-AR--64--SE

Fjärranalys:

- 1997 28 Hagner, O. Satellitfjärranalys för skogsföretag. ISRN SLU-SRG-AR--28--SE.
- 29 Hagner, O. Textur till flygbilder för skattning av beståndsegenskaper. ISRN SLU-SRG-AR--29--SE.
- 1998 32 Dahlberg, U., Bergstedt, J. & Pettersson, A. Fältinstruktion för och erfarenheter från vegetationsinventering i Abisko, sommaren 1997. ISRN SLU-SRG-AR--32--SE.
- 43 Wallerman, J. Brattåkerinventeringen. ISRN SLU-SRG-AR--28--SE.
- 1999 51 Holmgren, J., Wallerman, J. & Olsson, H. Plot - Level Stem Volume Estimation and Tree Species Discrimination with Casi Remote Sensing. ISRN SLU-SRG-AR--51--SE.
- 53 Reese, H. & Nilsson, M. Using Landsat TM and NFI data to estimate wood volume, tree biomass and stand age in Dalarna. ISRN SLU-SRG-AR--53--SE.
- 2000 66 Löfstrand, R., Reese, H. & Olsson, H. Remote Sensing aided Monitoring of Non-Timber Forest Resources - A literature survey. ISRN SLU-SRG-AR--66--SE.
- 69 Tingelöf, U & Nilsson, M. Kartering av hyggeskanter i pankromaötiska SPOT-bilder. ISRN SLU-SRG-AR--69--SE.

Kompendier och undervisningsmaterial:

- 1996 14 Holm, S. & Thuresson, T. samt jägm.studenter kurs 92/96. En analys av skogstillståndet samt några alternativa avverkningsberäkningar för en del av Östads säteri. ISRN SLU-SRG-AR--14--SE.
- 21 Holm, S. & Thuresson, T. samt jägm.studenter kurs 93/97. En analys av skogstillståndet samt några alternativa avverkningsberäkningar för en stor del av Östads säteri. ISRN SLU-SRG-AR--21--SE.
- 1998 42 Holm, S. & Lämås, T. samt jägm.studenter kurs 93/97. An analysis of the state of the forest and of some management alternatives for the Östad estate. ISRN SLU-SRG-AR--42--SE.

- 1999 58 Holm, S. samt studenter vid Sveriges lantbruksuniversitet i samband med kurs i strategisk och taktisk skoglig planering år 1998. En analys av skogsstillståndet samt några alternativa avverknings beräkningar för Östads säteri. ISRN SLU-SRG-AR--58--SE.

Examensarbeten:

- 1995 5 Törnquist, K. Ekologisk landskapsplanering i svenskt skogsbruk - hur började det?. Examensarbete i ämnet skogsuppskattning och skogsindelning. ISRN SLU-SRG-AR--5--SE.
- 1996 6 Persson, S. & Segner, U. Aspekter kring datakvaliténs betydelse för den kortsiktiga planeringen. Examensarbete i ämnet skogsuppskattning och skogsindelning. ISRN SLU-SRG-AR--6--SE.
- 7 Henriksson, L. The thinning quotient - a relevant description of a thinning? Gallringskvot - en tillförlitlig beskrivning av en gallring? Examensarbete i ämnet skogsuppskattning och skogsindelning. ISRN SLU-SRG-AR--7--SE.
- 8 Ranvald, C. Sortimentinriktad avverkning. Examensarbete i ämnet skogsuppskattning och skogsindelning. ISRN SLU-SRG-AR--8--SE.
- 9 Olofsson, C. Mångbruk i ett landskapsperspektiv - En fallstudie på MoDo Skog AB, Örnsköldsviks förvaltning. Examensarbete i ämnet skogsuppskattning och skogsindelning. ISRN SLU-SRG-AR--9--SE.
- 10 Andersson, H. Taper curve functions and quality estimation for Common Oak (*Quercus Robur L.*) in Sweden. Examensarbete i ämnet skogsuppskattning och skogsindelning. ISRN SLU-SRG-AR--10--SE.
- 11 Djurberg, H. Den skogliga informationens roll i ett kundanpassat virkesflöde. - En bakgrundsstudie samt simulering av inventeringsmetoders inverkan på noggrannhet i leveransprognoser till sågverk. Examensarbete i ämnet skogsuppskattning och skogsindelning. ISRN SLU-SRG-AR--11--SE.
- 12 Bredberg, J. Skattning av ålder och andra beståndsvariabler - en fallstudie baserad på MoDo:s indelningsrutiner. Examensarbete i ämnet skogsuppskattning och skogsindelning. ISRN SLU-SRG-AR--14--SE.
- 13 Gunnarsson, F. On the potential of Kriging for forest management planning. Examensarbete i ämnet skogsuppskattning och skogsindelning. ISRN SLU-SRG-AR--13--SE.
- 16 Tormalm, K. Implementering av FSC-certifiering av mindre enskilda markägares skogsbruk. Examensarbete i ämnet skogsuppskattning och skogsindelning. ISRN SLU-SRG-AR--16--SE.
- 1997 17 Engberg, M. Naturvärden i skog lämnad vid slutavverkning. - En inventering av upp till 35 år gamla förnygringsytor på Sundsvalls arbetsomsåde, SCA. Examensarbete i ämnet skogsuppskattning och skogsindelning. ISRN-SLU-SRG-AR--17--SE.

- 20 Cedervind, J. GPS under krontak i skog. Examensarbete i ämnet skogsuppskattning och skogsindelning. ISRN SLU-SRG-AR--20--SE.
- 27 Karlsson, A. En studie av tre inventeringsmetoder i slutavverkningsbestånd. Examensarbete. ISRN SLU-SRG-AR--27--SE.
- 1998 31 Bendz, J. SÖDRAs gröna skogsbruksplaner. En uppföljning relaterad till SÖDRAs miljömål, FSC's kriterier och svensk skogspolitik. Examensarbete. ISRN SLU-SRG-AR--31--SE.
- 33 Jonsson, Ö. Trädskikt och ståndortsförhållanden i strandskog. - En studie av tre bäckar i Västerbotten. Examensarbete. ISRN SLU-SRG-AR--33--SE.
- 35 Claesson, S. Thinning response functions for single trees of Common oak (*Quercus Robur L.*) Examensarbete. ISRN SLU-SEG-AR--35--SE.
- 36 Lindskog, M. New legal minimum ages for final felling. Consequences and forest owner attitudes in the county of Västerbotten. Examensarbete. ISRN SLU-SRG-AR--36--SE.
- 40 Persson, M. Skogsmarksindelningen i gröna och blå kartan - en utvärdering med hjälp av riksskogstaxeringens provytor. Examensarbete. ISRN SLU-SRG-AR--40--SE.
- 41 Eriksson, F. Markbaserade sensorer för insamling av skogliga data - en förstudie. Examensarbete. ISRN SLU-SRG-AR--41--SE.
- 45 Gessler, C. Impedimentens potentiella betydelse för biologisk mångfald. - En studie av myr- och bergimpediment i ett skogslandskap i Västerbotten. Examensarbete. ISRN SLU-SRG-AR--45--SE.
- 46 Gustafsson, K. Långsiktplanering med geografiska hänsyn - en studie på Bräcke arbetsområde, SCA Forest and Timber. Examensarbete. ISRN SLU-SRG-AR--46--SE.
- 47 Holmgren, J. Estimating Wood Volume and Basal Area in Forest Compartments by Combining Satellite Image Data with Field Data. Examensarbete i ämnet Fjärranalys. ISRN SLU-SRG-AR--47--SE.
- 49 Härdelin, S. Framtida förekomst och rumslig fördelning av gammal skog. - En fallstudie på ett landskap i Bräcke arbetsområde. Examensarbete SCA. ISRN SLU-SRG-AR--49--SE.
- 1999 55 Imamovic, D. Simuleringsstudie av produktionskonsekvenser med olika miljömål. Examensarbete för Skogsstyrelsen. ISRN SLU-SRG-AR--55--SE
- 62 Fridh, L. Utbytesprognoser av rotstående skog. Examensarbete i skoglig planering. ISRN SLU-SRG-AR--62--SE.
- 2000 67 Jonsson, T. Differentiell GPS-mätning av punkter i skog. Point-accuracy for differential GPS under a forest canaopy. ISRN SLU-SRG-AR--67--SE.

- 71 Lundberg, N. Kalibrering av den multivariata variabeln trädslagsfördelning. Examensarbete i biometri. ISRN SLU-SRG-AR--71--SE.
- 72 Skoog, E. Leveransprecision och ledtid - två nyckeltal för styrning av virkesflödet. Examensarbete i skoglig planering. ISRN SLU-SRG-AR--72--SE.
- 74 Johansson, L. Rotröta i Sverige enligt Riksskogstaxeringen. Examens arbete i ämnet skogsindelning och skogsuppskattning. ISRN SLU-SRG-AR--74--SE.

Internationellt:

- 1998 39 Sandewall, Ohlsson, B & Sandewall, R.K. People's options on forest land use - a research study of land use dynamics and socio-economic conditions in a historical perspective in the Upper Nam Nan Water Catchment Area, Lao PDR. ISRN SLU-SRG-AR--39--SE.
- 44 Sandewall, M., Ohlsson, B., Sandewall, R.K., Vo Chi Chung, Tran Thi Binh & Pham Quoc Hung. People's options on forest land use. Government plans and farmers intentions - a strategic dilemma. ISRN SLU-SRG-AR--44--SE.
- 48 Sengthong, B. Estimating Growing Stock and Allowable Cut in Lao PDR using Data from Land Use Maps and the National Forest Inventory (NFI). Master thesis. ISRN SLU-SRG-AR--48--SE.
- 1999 60 Inter-active and dynamic approaches on forest and land-use planning - proceedings from a training workshop in Vietnam and Lao PDR, April 12-30, 1999. Edited by Mats Sandewall ISRN SLU-SRG-AR--60--SE.